

Strategia

Rozwiązywania Problemów

Społecznych

Miasta Przemyśla na lata 2023-2030

PRZEMYŚL
Miasto wyjątkowe

/PROJEKT/

Gmina Miejska Przemyśl/Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyślu

Przemyśl 2023

WPROWADZENIE 5

1. ASPEKTY FORMALNO – PRAWNE Z UWZGLĘDNIENIEM UWARUNKOWAŃ PROGRAMOWYCH, ZGODNOŚCI Z PRAWEM WSPÓLNOTOWYM ORAZ STRATEGIAMI NARODOWYMI I EUROPEJSKIMI 7

1.1 PODSTAWY PRAWNE TWORZENIA STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA PRZEMYŚLA NA LATA 2023 - 2030	7
1.2 METODOLOGIA PROCESU OPRACOWANIA I OPIS JEGO PRZEBIEGU	9
1.3 ZGODNOŚĆ Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI.....	10
1.3.1 STRATEGIA NA RZECZ ODPOWIEDZIALNEGO ROZWOJU DO ROKU 2020 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2030 R.)	10
1.3.2 STRATEGIA DEMOGRAFICZNA 2040	11
1.3.3 KRAJOWA STRATEGIA ROZWOJU REGIONALNEGO 2030.....	12
1.3.4 STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU LUDZKIEGO 2030	12
1.3.5 KRAJOWY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA UBÓSTWU I WYKLUCZENIU SPOŁECZNEMU. AKTUALIZACJA 2021-2027, POLITYKA PUBLICZNA Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2030.....	13
1.3.6 KRAJOWY PROGRAM ROZWOJU EKONOMII SPOŁECZNEJ DO 2030 ROKU. EKONOMIA SOLIDARNOŚCI SPOŁECZNEJ	14
1.3.7 STRATEGIA NA RZECZ OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI 2021-2030	15
1.3.8 STRATEGIA ROZWOJU USŁUG SPOŁECZNYCH, POLITYKA PUBLICZNA DO ROKU 2030 (Z PERSPEKTYWĄ DO 2035 R.).....	15
1.3.9 STRATEGIA ROZWOJU KAPITAŁU SPOŁECZNEGO (WSPÓŁDZIAŁANIE, KULTURA, KREATYWNOSĆ) 2030	16
1.3.10 STRATEGIA ROZWOJU WOJEWÓDZTWA - PODKARPACKIE 2030	16
1.3.11 WOJEWÓDZKI PROGRAM POMOCY SPOŁECZNEJ NA LATA 2016-2023.....	18

2. CHARAKTERYSTYKA SFERY SPOŁECZNEJ MIASTA PRZEMYŚLA 19

2.1 HISTORYCZNE UWARUNKOWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH.....	19
2.2 SYTUACJA DEMOGRAFICZNA	20
2.3 RYNEK PRACY.....	21
2.2 EDUKACJA	24
2.5 OPIEKA ZDROWOTNA	25
2.6 KULTURA, SPORT I REKREACJA.....	26
2.7 BEZPIECZEŃSTWO.....	27
2.8 MIESZKALNICTWO	29

3. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ MIASTA PRZEMYŚLA 30

3.1 CHARAKTERYSTYKA I STRUKTURA GŁÓWNYCH PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH MIASTA PRZEMYSŁA	30
3.1.1 BEZROBOCIE	30
3.1.2 UBÓSTWO	31
3.1.3 NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	33
3.1.4 DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	37
3.1.5 BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO – WSPARCIE DLA RODZIN	40
3.1.6 ALKOHOLOWIZM. NARKOMANIA. UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE.	48
3.1.7 PRZEMOC W RODZINIE	49
3.2 EKONOMIA SPOŁECZNA W PRZEMYSŁU	53
3.3 SENIORZY W PRZEMYSŁU, A POLITYKA SENIORALNA	55
3.4 UCHODŹCY	60
4. PROBLEMY SPOŁECZNE WG MIESZKAŃCÓW PRZEMYSŁA – ANALIZA BADAŃ SONDAŻOWYCH	64
4.1 CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADAWCZEJ	64
4.2 PRZEMYSŁ MIEJSCEM DO ŻYCIA - OCENA	66
4.3 GŁÓWNE PROBLEMY SPOŁECZNE MIESZKAŃCÓW PRZEMYSŁA ORAZ OCENA WYBRANYCH OBSZARÓW ŻYCIA CODZIENNEGO	67
4.4 GRUPY ZAGROŻONE MARGINALIZACJĄ I WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM ORAZ OCENA EFEKTYWNOŚCI DZIAŁAŃ WE WSKAZANYCH OBSZARACH	71
4.5 PROBLEMY SPOŁECZNE WYBRANYCH GRUP SPOŁECZNYCH ORAZ OCENA DZIAŁAŃ NA ICH RZECZ	73
4.6 UZALEŻNIENIA JAKO PROBLEM SPOŁECZNY W PRZEMYSŁU	79
4.7 WNIOSKI I REKOMENDACJE	81
5. ANALIZA SWOT	82
6. DEINSTYTUCJONALIZACJA (DI) - PRZEMYSŁ MIASTO USŁUG SPOŁECZNYCH DLA WSZYSTKICH	84
7. KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNEGO MIASTA PRZEMYSŁA	89
7.1 WIZJA I MISJA	89
7.2 CELE I KIERUNKI DZIAŁAŃ	90
8. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII ORAZ RAMY FINANSOWE	95
9. EWALUACJA I MONITORING	95

FORMULARZ EWALUACYJNY	96

WYKAZ ŹRÓDEŁ.....	104

WYKAZ TABEL, WYKRESÓW, SCHEMATÓW I RYSUNKÓW	106

WPROWADZENIE

Powodem opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na kolejne lata jest stworzenie dokumentu racjonalizującego lokalną politykę społeczną. Opracowanie to jest kontynuacją działań strategicznych, operacyjnych realizowanych w oparciu o dotychczasową Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych, która została przyjęta uchwałą Nr 104/2016 Rady Miejskiej w Przemysłu z dnia 23 czerwca 2016r. Zawiera aktualizację problemów, zasobów, tak aby wdrożenie założonych działań przyczyniło się do rozwiązania występujących problemów społecznych i zminimalizowało negatywne zjawiska.

Głównym celem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemysła (SRPS) jest zapewnienie mieszkańcom najlepszych warunków do życia, aktywności zawodowej i rozwoju. Nowa Strategia została opracowana na lata 2023-2030. Będzie realizowana poprzez programy dotyczące m.in.: ochrony i wsparcia rodzin i osób z niepełnosprawnościami, ochrony zdrowia psychicznego, przeciwdziałania przemocy domowej, profilaktyki zachowań ryzykownych i uzależnień.

W procesie tworzenia niniejszego dokumentu istotny był potencjał ekspercki, wiedza i doświadczenie pracowników jednostek organizacyjnych miasta Przemysła, w szczególności Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemysłu oraz pracowników Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Przemysłu.

SRPS powstała na podstawie analizy danych zastanych, a także wyników badań ankietowych przeprowadzonych przez zespół opracowujący Strategię. Opracowanie Strategii zbiegło się w czasie kryzysu spowodowanego wojną na Ukrainie, której wybuch znacząco wpływa na obecną sytuację społeczno-gospodarczą w Przemysłu. Ze względu na swoje przygraniczne położenie Przemysł, jako pierwsze miasto w kraju odczuł skutki działań wojennych w szczególności związanych z pomocą uchodźcom z Ukrainy, jak również obywatelom państw całego świata opuszczającym tereny objęte działaniami wojennymi. Miało to również bezpośrednie przełożenie na funkcjonowanie wszystkich jednostek pomocy społecznej funkcjonujących na terenie Miasta.

Tworząc więc ramy nowej Strategii trzeba mieć na uwadze nowe wyzwania społeczne, niepewną sytuację ekonomiczną, geopolityczną oraz problemy związane z rosnącą liczbą osób starszych, zapewnieniem bezpieczeństwa mieszkańcom oraz rosnącym zapotrzebowaniem na dostęp do szeroko rozumianych usług społecznych, także świadczonych względem obywateli innych narodowości, w tym Uchodźców. Dynamika zmian społeczno-gospodarczych wymusza liberalne podejście do zadań jakie stawia przed lokalną władzą opracowana Strategia. Działania te muszą być ukierunkowane na gotowość do zmian, szybkie dostosowanie do zmieniających się

uwarunkowań prawnych oraz nowych form pomocy, ale przede wszystkim muszą być tak realizowane aby spełnić oczekiwania mieszkańców Przemyśla.

1. ASPEKTY FORMALNO – PRAWNE Z UWZGLĘDNIENIEM UWARUNKOWAŃ PROGRAMOWYCH, ZGODNOŚCI Z PRAWEM WSPÓLNOTOWYM ORAZ STRATEGIAMI NARODOWYMI I EUROPEJSKIMI

1.1 Podstawy prawne tworzenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemysła na lata 2023 - 2030

Zgodnie z art. 16 b ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej na gminie spoczywa obowiązek przygotowania SRPS¹. Art. 16b ust. 2 tej samej ustawy wskazuje, które elementy w szczególności powinna zawierać SRPS:

- 1) diagnozę sytuacji społecznej, w tym określenie zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt. 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych²;
- 2) prognozę zmian w zakresie objętym strategią;
- 3) określenie:
  - a) celów strategicznych projektowanych zmian,
  - b) kierunków niezbędnych działań,
  - c) sposobu realizacji strategii oraz jej ram finansowych,
  - d) wskaźników realizacji działań.

Art.17 ustawy o pomocy społecznej wskazuje również, że Strategia, opracowana przez gminę i powiat określa usługi społeczne w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt., 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych oraz zadania publiczne, o których mowa w art. 4 ust. 1 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie³, zlecane w trybach, o których mowa w tej ustawie⁴.

Istotne jest wskazanie, że pomimo obowiązku opracowania przez gminę strategii rozwiązywania problemów społecznych umieszczonego w przepisach ustawy o pomocy społecznej nie oznacza, że dokument ten ma się koncentrować tylko na problemach z dziedziny pomocy społecznej. SRPS powinna obejmować wszystkie obszary polityki

---

¹Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U z 2023 r., poz. 901)

² Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. z 2019 poz. 1818)

³ Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r., poz. 571)

⁴ *Tamże*, art. 11

społecznej w jak najszerszym znaczeniu i wywierać wpływ na pozytywne zmiany w jej realizacji na szczeblu gminnym.

Omawiając kwestie aktów prawnych mających wpływ na kształtowanie polityki społecznej, w tym na treść i realizację SRPS należy zacząć od wskazania regulacji na szczeblu krajowym, których podstawowym dokumentem oprócz wspomnianej wyżej ustawy o pomocy społecznej jest Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.⁵, Jak słusznie zauważa Dr Maciej P. Gapski, na szczególną uwagę w kontekście polityki społecznej zasługuje godność człowieka, będąca fundamentem wszystkich wolności i praw, a także zasada pomocniczości oraz sprawiedliwości społecznej. Wydaje się, że godność, pomocniczość oraz sprawiedliwość w sposób najgłębszy znajdują odniesienie do problematyki dotyczącej pomocy społecznej. Doprecyzowanie owych zasad ma swój wyraz w szczegółowych normach konstytucyjnych regulujących kwestie zakresu wolności praw ekonomicznych, socjalnych i kulturalnych. W odniesieniu do pomocy społecznej należy zwrócić w szczególności uwagę na art. 67, 68, 69, 71 i 72 Konstytucji⁶.

Tworzenie i realizacja Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemysła na lata 2023 - 2030 odbywa się również w świetle innych krajowych aktów prawnych, do których należą w szczególności:

- 1) ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r., poz. 40 późn. zm.),
- 2) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2023r., poz. 165 z późn. zm.),
- 3) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2023 r., poz. 172 późn. zm.),
- 4) ustawa z dnia 11 września 2015 r. o zdrowiu publicznym (Dz. U. z 2022 r., poz. 1608),
- 5) ustawa z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2022 r. poz. 2123),
- 6) ustawa z dnia 16 czerwca 2021 r. przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021r., poz.1249 z późn. zm.),
- 7) ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r., poz. 447 z późn. zm.),
- 8) ustawa z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2023, poz.735 z późn. zm.),
- 9) ustawa z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. z 2022 r., poz. 2241 z późn. zm.),

⁵ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., (Dz. U. z 1997r., Nr 78, poz.483)

⁶ M.P. Gapski, *Prawo do świadczeń z pomocy społecznej w świetle Konstytucji RP*, Rocznik Administracji Publicznej 2018 (4), <https://www.ejournals.eu/RAP/2018/2018-4/> / [dostęp 28.02.2023 r.]

- 10) ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 100 z późn. zm.),
- 11) ustawa z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (Dz. U. z 2021 r., poz. 2021 z późn. zm.),
- 12) ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. z 2023 r. poz. 390 późn. zm.),
- 13) ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (Dz. U. z 2023 r., poz. 581 z późn. zm.),
- 14) ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2022 r., poz. 327 z późn. zm.),
- 15) ustawa z dnia 11 września 2015 r. o osobach starszych (Dz. U. z 2015 poz. 1705),
- 16) ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. z 2019 poz. 1818).

1.2 Metodologia procesu opracowania i opis jego przebiegu

Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemysła na lata 2023 – 2030 opracowano na podstawie: analizy aktów prawnych obowiązujących w dziedzinie polityki społecznej; analizy źródeł wewnętrznych – sprawozdań, informacji, opracowań Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej w Przemysłu; analizy danych Głównego Urzędu Statystycznego dotyczących sytuacji społecznej i demograficznej Miasta Przemysła; analizy wniosków uczestników przeprowadzonych warsztatów poświęconych diagnozie problemów społecznych w Mieście Przemysłu oraz serii spotkań Zespołu Zadaniowego skoncentrowanych na prognozowaniu zmian oraz formułowaniu celów strategicznych, operacyjnych i kierunków działań w zakresie lokalnej polityki społecznej.

Do opracowania dokumentu wykorzystano metody planowania strategicznego polegające na:

- 1) analizie strategicznej,
- 2) ocenie i definiowaniu problemów społecznych oraz diagnozie sytuacji społecznej Miasta Przemysła,
- 3) analizie otoczenia zewnętrznego i wewnętrznego głównych obszarów problemowych (analiza SWOT),
- 4) określeniu celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań, określeniu wskaźników dla poszczególnych kierunków działań określeniu zasad wdrażania, monitoringu i ewaluacji strategii,

- 5) określeniu celów strategicznych i operacyjnych oraz kierunków działań, określeniu wskaźników dla poszczególnych kierunków działań określeniu zasad wdrażania, monitoringu i ewaluacji strategii.

Przyjęta metodyka pracy nad dokumentem pozwoliła zaangażować środowisko lokalne w budowę strategii na najważniejszych etapach, od diagnozy do wdrożenia i realizacji. Należy podkreślić aktywny udział wielu instytucji w jego powstawaniu. Czynne uczestnictwo mieszkańców (konsultacje społeczne), instytucji pomocy społecznej (aktywny udział przedstawicieli w warsztatach) oraz Zespołu Zadaniowego w pracy przy tworzeniu Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemysła na lata 2023 – 2030, pozwala określić jej charakter jako społeczny i partycypacyjny.

1.3 Zgodność z dokumentami Strategicznymi

Strategie i programy, na podstawie których możliwe jest prowadzenie polityki społecznej, muszą być spójne i odnosić się do przepisów adekwatnych ustaw i dokumentów wyższej rangi. Od utrzymania zgodności w dużej mierze zależą trafność, celowość i efektywność prowadzonych działań w dłuższej perspektywie czasowej.

1.3.1 Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)

Strategia na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR) stanowi kluczowy dokument państwa polskiego w obszarze średnio - i długofalowej polityki gospodarczej. Strategia wyznacza cele polityki rozwoju do roku 2020, z perspektywą do roku 2030. Zawarte w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju rekomendacje dla polityk publicznych stanowią podstawę dla zmian w systemie zarządzania rozwojem, w tym w obszarze rozwiązywania problemów społecznych na poziomie lokalnym. Jest to zatem podstawowy dokument, z którego zapisami powinny być spójne treści gminnych strategii rozwiązywania problemów społecznych. Wskazuje na to już samo sprecyzowanie głównego celu Strategii jako: *Tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym*⁷.

SOR określa podstawowe uwarunkowania, cele i kierunki rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, regionalnym i przestrzennym, przedstawiając nowy model tego rozwoju – odpowiedzialny oraz społecznie i terytorialnie

---

⁷ Załącznik do Uchwały nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia *Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.)* (M.P. 2017, poz. 260), s. 36.

zrównoważony, co ma istotne znaczenie dla tworzenia SRPS. Przyjęto, że główną siłą napędową rozwoju i priorytetem publicznym jest spójność społeczna. SOR podporządkowuje działania w sferze gospodarczej celom związanym z poziomem i jakością życia obywateli Polski, co w zamierzeniu ma sprzyjać uwolnieniu kapitału ludzkiego, wzmocnieniu kapitału społecznego i tym samym przyczynić się do optymalnego wykorzystania potencjału rozwojowego całego kraju. Zdaniem autorów SOR, utrzymujące się zróżnicowania społeczne mogą stać się barierą dla dynamicznego rozwoju gospodarki, dlatego rozwój ten musi sprzyjać włączeniu społecznemu poprzez adaptację gospodarki do występujących trendów demograficznych, w szczególności poprzez zapewnienie „dostępności usług świadczonych w odpowiedzi na te wyzwania, a z drugiej wsparcie rozwoju i odpowiednie wykorzystanie potencjału poszczególnych grup społecznych na rynku pracy”⁸.

1.3.2 Strategia Demograficzna 2040

Strategia Demograficzna 2040 to kompleksowe opracowanie, którego założenia odnoszą się do niekorzystnych trendów demograficznych w Polsce. Strategia Demograficzna 2040 koncentruje się na obszarze dzietności, ze względu na szczególne znaczenie tej problematyki dla przeciwdziałania starzeniu się społeczeństwa oraz spadkowi liczby ludności. Celem głównym Strategii Demograficznej 2040 jest wyjście z pułapki niskiej dzietności i zbliżenie się do poziomu dzietności gwarantującego zastępowalność pokoleń. Trwałe efekty wzrostu dzietności i odwrócenia niekorzystnych trendów zmian ludnościowych przynieść może jedynie długofalowe, konsekwentne realizowanie działań sprzyjających podejmowaniu decyzji prokreacyjnych⁹. Mając na uwadze tendencje do starzenia się społeczeństwa w Przemysłu należy podjąć zgodnie z Strategią Demograficzną działania dla rozwoju demograficznego Polski, a co za tym idzie również naszego miasta:

- 1) Przeciwdziałanie obniżaniu standardu życia rodziny wraz z urodzeniem kolejnych dzieci.
- 2) Zwiększenie stopnia zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych rodzin.
- 3) Ułatwianie łączenia pracy z opieką nad dziećmi.
- 4) Podniesienie jakości edukacji.
- 5) Poprawę stanu zdrowia Polaków.
- 6) Zwiększanie kapitału społecznego, w tym wzmacnianie więzi rodzinnych.
- 7) Rozwój infrastruktury oraz usług przyjaznych rodzinie i mieszkańcom.
- 8) Efektywniejsze wykorzystanie potencjału samorządów terytorialnych i organizacji sektora obywatelskiego.
- 9) Przeciwdziałanie nierównościom regionalnym.

⁸ Tamże, s. 40.

⁹ Strategia Demograficzna 2040, s. 83, <https://www.gov.pl/web/demografia/strategia>, [dostęp 06.03.2023 r.]

10) Zapewnienie stabilnych, spójnych i efektywnych polityk publicznych¹⁰.

1.3.3 Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego (KSRR) w swoich założeniach dąży do tworzenia warunków do zapewnienia spójności społecznej, gospodarczej, środowiskowej i przestrzennej oraz efektywnego wykorzystania zasobów rozwojowych wszystkich regionów. Komponentem KSRR jest rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony, czyli włączanie tych obszarów, które są słabsze gospodarczo oraz mniej odporne na zjawiska kryzysowe. Jednocześnie założono wsparcie konkurencyjności regionów, w tym dążenie do podniesienia jakości kapitału ludzkiego i społecznego, jak również do rozwoju przedsiębiorczości oraz innowacyjności. Celem głównym Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 jest efektywne wykorzystanie endogenicznych potencjałów terytoriów i ich specjalizacji dla osiągnięcia zrównoważonego rozwoju kraju, co tworzyć będzie warunki do wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednoczesnym osiągnięciu spójności w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym¹¹.

1.3.4 Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030

Strategia Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, jest jedną z zintegrowanych strategii rozwoju. W omawianej strategii zostały zaprezentowane wyzwania, które stoją przed Polską w zakresie lepszego wykorzystania potencjału ludzkiego i zapewnienia spójności społecznej, w tym m.in.:

- 1) uczynienie z Polski bardziej atrakcyjnego miejsca do życia,
- 2) rozwijanie wiedzy i podejmowania pracy, a w konsekwencji lokowania inwestycji oraz tworzenia większej liczby trwałych miejsc pracy,
- 3) pełniejszego wykorzystania zasobów pracy oraz wsparcia wzrostu konkurencyjności gospodarki,
- 4) poprawę jakości oraz efektywności edukacji formalnej i pozaformalnej,
- 5) usprawnienie systemu opieki zdrowotnej,
- 6) polepszenie sytuacji demograficznej w kierunku zwiększenia dzietności, a jednocześnie zmiany systemu funkcjonowania państwa wynikającej z procesu starzenia się społeczeństwa
- 7) działania na rzecz przeciwdziałania ubóstwu i wykluczeniu społecznemu.

---

¹⁰ Tamże, s. 30.

¹¹ Załącznik do uchwały nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (M.P. 2019, poz. 1060).

Kapitał ludzki jest zasobem, który decyduje o sukcesie jednostek w wymiarze ekonomicznym, społecznym i osobistym, zaś jego rozwijanie następuje przez poprawę poziomu wykształcenia i wzrost kompetencji. Na kapitał ludzki, oprócz umiejętności, kompetencji składają się również takie czynniki, jak: zdrowie, w tym dobrostan psychiczny czy kapitał kulturowy. Obok rozwoju kapitału ludzkiego, w Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 założono zwiększenie spójności społecznej, czyli przeciwdziałanie bezrobociu, biedzie, nierównościom dochodowym, wykluczeniu społecznemu oraz cyfrowemu będącemu jednocześnie głównym celem tej strategii.¹²

1.3.5 Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021-2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030

Zgodnie z art. 21 lit. e ustawy o zasadach prowadzenia polityki rozwoju¹³ Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu jest polityką publiczną. Założenia programu dotyczą realizacji celów związanych z przeciwdziałaniem ubóstwu i wykluczeniu społecznemu, zawartych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju - cel szczegółowy II: Rozwój społecznie wrażliwy i terytorialnie zrównoważony (Główne obszary koncentracji działań: spójność społeczna, rozwój zrównoważony terytorialnie); oraz Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 - cel szczegółowy IV: Redukcja ubóstwa i wykluczenia społecznego oraz poprawa dostępu do usług świadczonych odpowiedzi na wyzwania demograficzne. Program zawiera zbiorcze działania nakierowane na zapewnienie spójności społecznej. Istotne jest to, że w Programie uwzględniono długofalowe założenia procesu deinstytucjonalizacji usług społecznych, jak również stworzono ramy dla skutecznej realizacji polityki społecznej oraz uwzględniono takie problemy, jak m.in.: ubóstwo dzieci, bezdomność, ograniczony dostęp do usług czy specyficzne potrzeby grup zagrożonych wykluczeniem. Program odwołuje się także do problematyki segregacji przestrzennej i edukacyjnej.

Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu określa priorytety i działania skoncentrowane na obszarach:

- 1) przeciwdziałania ubóstwu oraz wykluczeniu społecznemu dzieci i młodzieży,
- 2) przeciwdziałania bezdomności,
- 3) rozwijania usług społecznych dla osób z niepełnosprawnościami, osób starszych i innych osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu,
- 4) wspierania osób i rodzin poprzez działania instytucji pomocy społecznej oraz działania podmiotów ekonomii społecznej,

¹² Załącznik do Uchwały nr 184/2020 Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030, <https://www.gov.pl/web/fundusze-regiony/krajowa-strategia-rozwoju-regionalnego>, [dostęp, 6.03.2023 r.]

¹³ Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz. U. z 2023r., poz.225 z późn. zm., art. 21 lit. e.

- 5) wspierania integracji cudzoziemców poprzez rozwój usług społecznych dla migrantów oraz ich integracji na rynku pracy¹⁴.

Krajowy Program Przeciwdziałaniu Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu zawiera cel główny, który jest uzupełnieniem i rozwinięciem zapisów Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030 w obszarze redukcji ubóstwa, wykluczenia społecznego oraz poprawy dostępu do usług świadczonych w odpowiedzi na wyzwania demograficzne¹⁵.

1.3.6 Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej

Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej jest dokumentem służącym realizacji celów dotyczących rozwoju ekonomii społecznej wyznaczonych w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz w strategiach zintegrowanych. Ponadto jest on również wyrazem uporządkowania kierunków interwencji publicznej i działań wpływających na możliwości wykorzystania aktywności podmiotów sektora ekonomii społecznej, w tym spółdzielni, jako instrumentu aktywnej polityki społecznej oraz polityki rozwoju społecznego i lokalnego¹⁶.

Celem głównym programu jest, aby do roku 2030 podmioty ekonomii społecznej były ważnym elementem aktywizacji i integracji społecznej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz dostarczycielami usług społecznych, a w rezultacie zwiększenie zasięgu oddziaływania podmiotów ekonomii społecznej.

Realizacja Programu ma się przyczynić do:

- 1) wspierania trwałego partnerstwa podmiotów ekonomii społecznej z samorządem terytorialnym w realizacji usług społecznych,
- 2) zwiększenia liczby wysokiej jakości miejsc pracy w przedsiębiorstwach społecznych dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,
- 3) zwiększenia konkurencyjności podmiotów ekonomii społecznej na rynku,
- 4) upowszechnienia pozytywnych postaw wobec ekonomii społecznej¹⁷.

¹⁴ Załącznik do uchwały nr 105 Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 2021 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030, M.P. 2021, poz. 843.

¹⁵ *Tamże*, s. 46.

¹⁶ Załącznik do uchwały nr 212 Rady Ministrów z dnia 26 października 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej”, M.P. 2022, poz. 1171

¹⁷ *Tamże*, s. 18-19,

1.3.7 Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami 2021-2030

Strategia na rzecz Osób z Niepełnosprawnościami (SON) wskazuje szczegółowe, podejście służące poprawie warunków życia osób z niepełnosprawnościami oraz ich uczestnictwa w życiu społecznym, edukacyjnym i zawodowym.

Głównym celem SON jest skuteczne włączenie osób z niepełnosprawnościami w życie społeczne i zawodowe. W Strategii uwzględniono diagnozę najistotniejszych problemów osób z niepełnosprawnościami, rekomendacje, kierunki interwencji i rozwiązania w obszarze niepełnosprawności, jak również budowę systemu współpracy różnych środowisk, w tym administracji samorządowej na rzecz poprawy sytuacji tych osób w Polsce i związanej z szeroko rozumianą dostępnością. Istotnym aspektem Strategii są działania mające na celu zapewnienie możliwości otrzymania adekwatnego wsparcia przez osoby z niepełnosprawnościami, bez względu na charakter ich miejsca zamieszkania.

1.3.8 Strategia Rozwoju Usług Społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.)

Strategia Rozwoju Usług Społecznych dotyczący deinstytucjonalizacji usług społecznych w Polsce jest jednym z kryteriów spełnienia warunkowości podstawowej dla polityki spójności w obszarze społecznym na lata 2021–2027 (warunek 4.4, dotyczący krajowych ram strategicznych polityki na rzecz włączenia społecznego i ograniczenia ubóstwa)¹⁸.

Strategia razem z dokumentem opracowanym przez Ministerstwo Zdrowia pn. „Zdrowa przyszłość. Ramy strategiczne rozwoju systemu zdrowia na lata 2021–2027, z perspektywą do 2030 r.” stanowi wspólne ramy dla procesu deinstytucjonalizacji. Mimo opracowania dwóch osobnych dokumentów, co wynika z rozdzielności systemów w Polsce, są one wobec siebie komplementarne i wzajemnie się uzupełniają¹⁹.

Zgodnie z wizją Strategii najważniejsze jest przygotowanie systemu realizacji usług społecznych dla osób potrzebujących wsparcia w codziennym funkcjonowaniu, w szczególności z uwagi na starszy wiek, samotność, niepełnosprawność, problemy z zakresu zdrowia psychicznego, bezdomności, w taki sposób, aby mogły bezpiecznie i niezależnie funkcjonować w swoim miejscu zamieszkania tak długo, jak tego chcą, a dzieciom oraz młodzieży pozbawionej opieki rodzicielskiej zapewnienie opieki w warunkach rodzinnych lub zbliżonych do rodzinnych. Przedstawiona wizja procesu

¹⁸ Załącznik do uchwały nr 135 z dnia 15 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), M.P. 2022, poz. 767

¹⁹ Tamże, s. 6-7

deinstytucjonalizacji usług społecznych wskazuje na konieczności realizacji zadań, które są kluczowe z uwagi na powodzenie procesu – wdrożenia skutecznego systemu realizacji usług społecznych świadczonych w społeczności lokalnej uwzględniającego potrzeby jej mieszkańców²⁰.

1.3.9 Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Głównym celem Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Cel główny realizowany będzie przez trzy cele szczegółowe:

Cel szczegółowy 1: Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne.

Cel szczegółowy 2: Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich.

Cel szczegółowy 3: Zwiększenie wykorzystania potencjału kulturowego i kreatywnego dla rozwoju.

Powyższe cele szczegółowe są ze sobą powiązane i przenikają się, co oznacza, że realizacja poszczególnych działań w odniesieniu do jednego celu szczegółowego wpływa na osiąganie pozostałych celów szczegółowych oraz celu głównego. Do pełnej realizacji założeń Strategii niezbędne jest współdziałanie i mobilizowanie zasobów różnych podmiotów aktywnych w sferze społecznej: podmiotów administracji publicznej wszystkich szczebli, organizacji społecznych oraz podmiotów prywatnych²¹.

1.3.10 Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030

Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030 w swojej wizji zakłada, że w 2030 roku województwo podkarpackie to obszar innowacyjnego i zrównoważonego rozwoju gospodarczego, odpowiedzialnie wykorzystujący wewnętrzne potencjały i zapewniający wysoką jakość życia mieszkańców we wszystkich subregionach oraz lider rozwoju wśród województw makroregionu Polski Wschodniej i aktywny uczestnik relacji transgranicznych²².

Tak sformułowana wizja rozwoju regionu będzie skoncentrowana na celu głównym Strategii tj.: odpowiedzialnego i efektywnego wykorzystania zasobów endo-

²⁰ Tamże, s. 101

²¹ Załącznik do uchwały nr 155 z dnia 27 października 2020 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030”, M.P. 2020, poz. 1060.

²² Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2030, s. 64, https://www.podkarpackie.pl/images/pliki/RR/2022/Strategia_rozwoju_wojew%C3%B3dztwa_-_Podkarpackie_2030_-_Sejmik_WP_28.09.2020_r.pdf [dostęp: 09.03.2023 r.]

i egzogenicznych regionu, zapewniających trwałą, zrównoważoną i terytorialnie równomierny rozwój gospodarczy oraz wysoką jakość życia mieszkańców województwa²³.

Realizacja polityki społecznej na poziomie województwa podkarpackiego będzie się opierać na dążeniu do realizacji zadań w drugim obszarze tematycznym Strategii – Kapitał Ludzki i Społeczny, którego celem głównym jest wzmacnianie kapitału ludzkiego i społecznego jako podstawy umożliwiającej rozwój regionu oraz podnoszenie poziomu życia mieszkańców. W tym obszarze jako priorytety i kierunki ich działania wskazano:

Tabela 1 Priorytety i kierunki działania – Obszar tematyczny II

PRIORYTET	KIERUNKI DZIAŁANIA
EDUKACJA	Poprawa jakości edukacji i dostępności usług edukacyjnych
	Rozwój oferty edukacyjnej, jakości kształcenia i wspierania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych dzieci i młodzieży z uwzględnieniem potrzeb regionalnego rynku pracy
	Rozwój nowoczesnej infrastruktury edukacyjnej
	Kształtowanie i promocja postaw związanych z uczeniem się przez całe życie oraz rozwój placówek kształcenia ustawicznego
	Rozwój edukacji nieformalnej
REGIONALNA POLITYKA ZDROWOTNA	Profesjonalizacja i optymalizacja liczby wykwalifikowanego personelu medycznego
	Specjalistyczna baza lecznicza
	Promocja zachowań prozdrowotnych
KULTURA I DZIEDZICTWO KULTUROWE	Tworzenie warunków dla upowszechniania kultury, rozwijania form działalności kulturalnej i interpretacji dziedzictwa wraz ze zwiększeniem kompetencji kulturowych mieszkańców
	Wzmacnianie współpracy i partnerstwa na rzecz wykorzystania regionalnych zasobów dziedzictwa i kultury współczesnej jako potencjału rozwojowego
	Infrastruktura kultury i zwiększenie atrakcyjności dziedzictwa kulturowego
RYNEK PRACY	Aktywizacja zawodowa i utrzymanie zatrudnienia
	Miejsca pracy dobrej jakości
SPOŁECZEŃSTWO OBYWATELSKIE I KAPITAŁ SPOŁECZNY	Poprawa zaangażowania społecznego i współpracy pomiędzy podmiotami publicznymi, prywatnymi, sektorem nauki i społeczeństwem obywatelskim poprzez skuteczne wykorzystanie różnych form partnerstwa i współpracy
	Wzmacnianie kapitału społecznego poprzez rozwijanie zaufania pomiędzy instytucjami publicznymi a organizacjami społeczeństwa obywatelskiego
WŁĄCZENIE SPOŁECZNE	Działania zmierzające do zmniejszenia poziomu ubóstwa

²³ Tamże, s. 66

	i wykluczenia społecznego w województwie
	Aktywizacja społeczna
	Rozwój sektora ekonomii społecznej i solidarnej jako element polityki społecznej województwa
	Zwiększenie konkurencyjności przedsiębiorstw społecznych w regionie
	Wspieranie rodzin i systemu pieczy zastępczej
	Regionalna Polityka Imigracyjna
	Zapewnienie korzystnych warunków rozwoju sportu
AKTYWNY STYL ŻYCIA I SPORT	Promocja aktywnego stylu życia

Źródło: Strategia Rozwoju Województwa - Podkarpackie 2030

1.3.11 Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2016-2023

Wojewódzki Program Pomocy Społecznej na lata 2016-2023 uchwalony został 30 listopada 2015 r. przez Sejmik Województwa Podkarpackiego²⁴ i jego celem strategicznym jest zwiększenie efektywności systemu pomocy i integracji w województwie²⁵.

Realizacja celu strategicznego jest oparta na osiągnięciu pięciu celów operacyjnych:

Cel operacyjny I: Ograniczenie zjawiska wykluczenia społecznego w województwie.

Cel operacyjny II: Wspieranie rodzin w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej.

Cel operacyjny III: Zwiększenie i rozwój oferty świadczeń pomocy społecznej dla seniorów.

Cel operacyjny IV: Promowanie rozwoju infrastruktury pomocy społecznej.

Cel operacyjny V: Doskonalenie kompetencji zawodowych kadry pomocy społecznej i podmiotów działających w obszarze pomocy społecznej²⁶.

²⁴ Załącznik do Uchwały Nr XVII/279/15 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 30 listopada 2015r., https://www.rops.rzeszow.pl/upload/filemanager/opsia/s1/WPPS_2016_2023.pdf, [dostęp: 14.03.2023 r.]

²⁵ Tamże, s. 74

²⁶ Tamże, s. 74-78

2. CHARAKTERYSTYKA SFERY SPOŁECZNEJ MIASTA PRZEMYŚLA

2.1 Historyczne uwarunkowania problemów społecznych

Przemysł to miasto na prawach powiatu, leżące w województwie podkarpackim, nad rzeką San. Zajmuje powierzchnię 46 km² i liczy 56 936 mieszkańców (stan na dzień 31.12.2022r. GUS). Przemysł stanowi ważny węzeł komunikacyjny łączący wschód z zachodem i północ z południem Europy. Miasto położone jest blisko przejścia granicznego polsko – ukraińskiego w Medyce, stanowi również bramę wjazdową do Bieszczad. Miasto jest siedzibą dwóch archidiecezji: rzymskokatolickiej i greckokatolickiej. Władze miasta czynią starania o poszerzenie granic miasta, których celem jest polepszenie standardu życia mieszkańcom, poprawa infrastruktury komunikacyjnej, technicznej, edukacyjnej itp. Unikalne walory geograficzne – historyczne sprzyjają rozwojowi handlu, turystyki, działalności rekreacyjnej oraz kulturalnej.

W mieście dominuje przemysł wytwórczy, zakłady przetwórstwa rolno – spożywczego, kilka prywatnych piekarni, cukierni, zakładów gastronomicznych. Ponadto w Przemyslu funkcjonuje bogata sieć placówek handlowych, hurtowni, kilka sklepów wielobranżowych typu market, targowisko typu bazar. Obecnie znajduje się kilkanaście hoteli różnej klasy. Działa również kilkanaście oddziałów – placówek różnych banków. Służba zdrowia reprezentowana jest przez Wojewódzki Szpital, liczne placówki publiczne

i niepubliczne oferujące pełny zestaw usług zdrowotnych. Edukacja obejmuje sieć szkół, uczelnię wyższą reprezentowaną przez Państwową Akademię Nauk Stosowanych. Kulturę upowszechnia m.in. Przemyskie Centrum Kultury i Nauki ZAMEK, Muzeum Narodowe Ziemi Przemyskiej, Muzeum Diecezjalne. Na terenie miasta działa także znana na świecie odlewnia dzwonów i wytwórnia fajek.

Zadania pomocy społecznej wypełniają Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, domy pomocy społecznej, kilkanaście placówek wsparcia dziennego, mieszkania chronione, ośrodki poradnictwa i inne.

2.2 Sytuacja demograficzna

Tabela 2 Dane o sytuacji demograficznej stan na 31.12. 2022 r.

		Lata poprzednie			
WYSZCZEGÓLNIENIE					Rok 2022
		Rok 2020	Rok 2021		
MIESZKAŃCY (w osobach)					
Ogółem	1	59 782	57 568		56 936
KOBIETY					
Ogółem	2	31 785	30 657		30 460
Wiek 0-17	3	4 616	4 410		4 237
Wiek 18-59	4	16 590	15 648		15 464
Wiek 60 lat i więcej	5	10 579	10 599		10 759
MĘŻCZYŹNI					
Ogółem	6	27 997	26 911		26 476
Wiek 0-17	7	4 943	4 668		4 562
Wiek 18-64	8	18 238	17 339		16 934
Wiek 65 lat i więcej	9	4 816	4 904		4 980
RYNEK PRACY					
Bezrobotni ogółem	10	5 220	5 071		4 706
Bezrobotni długotrwale ogółem	11	3 619	3 463		3 337
Bezrobotni ogółem z prawem do zasiłku	12	445	299		314
INFRASTRUKTURA SPOŁECZNA					
Liczba mieszkań komunalnych w zasobie gminy	13	2 353	2 238		2 187
Liczba wniosków złożonych na mieszkanie komunalne z zasobów gminy	14	431	417		400
w tym z wiersza 13: Liczba mieszkań socjalnych (lokali)	15	196	199		198
Liczba oczekujących na mieszkanie socjalne	16	185	175		233
Liczba wyroków eksmisyjnych bez wskazania lokalu socjalnego	17	9	17		59
Liczba żłobków (żłobki, kluby dziecięce)	18	13	14		22

Liczba opiekunów dziennych do dzieci	19	0	0	0
Liczba miejsc w żłobkach (żłobki, kluby dziecięce, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	20	395	410	410
Liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w żłobku (żłobek, klub dziecięcy, oddziały żłobkowe w przedszkolach)	21	0	0	0
Powody nie przyznania miejsca w żłobku				
Liczba przedszkoli (przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach)	22	22	25	29
Liczba miejsc w przedszkolach (przedszkola wraz z oddziałami przedszkolnymi przy szkołach)	23	2 039	2 150	2492
		Lata poprzednie		
WYSZCZEGÓLNIENIE				Rok oceny
		Rok 2020	Rok 2021	
Liczba dzieci, którym nie przyznano miejsc w przedszkolu wg złożonych wniosków	24	0	0	0
Powody nie przyznania miejsca w przedszkolu				
zgłoszenie dziecka do kilku placówek jednocześnie	25	0	0	0
brak wolnych miejsc	26	275	215	0
Liczba świetlic i klubów dla dzieci i młodzieży ogółem	27	5	6	6
Z tego: (wiersze "Przyszkolne" i "Pozaszkolne")				
Przyszkolne	28	10	10	10
Pozaszkolne	29	1	1	1
Liczba klubów i innych miejsc spotkań dla seniorów	30	1	1	3
Liczba hospicjów	31	2	2	2
Liczba ośrodków dla cudzoziemców	32	0	0	0

Źródło: Dane GUS

2.3 Rynek pracy

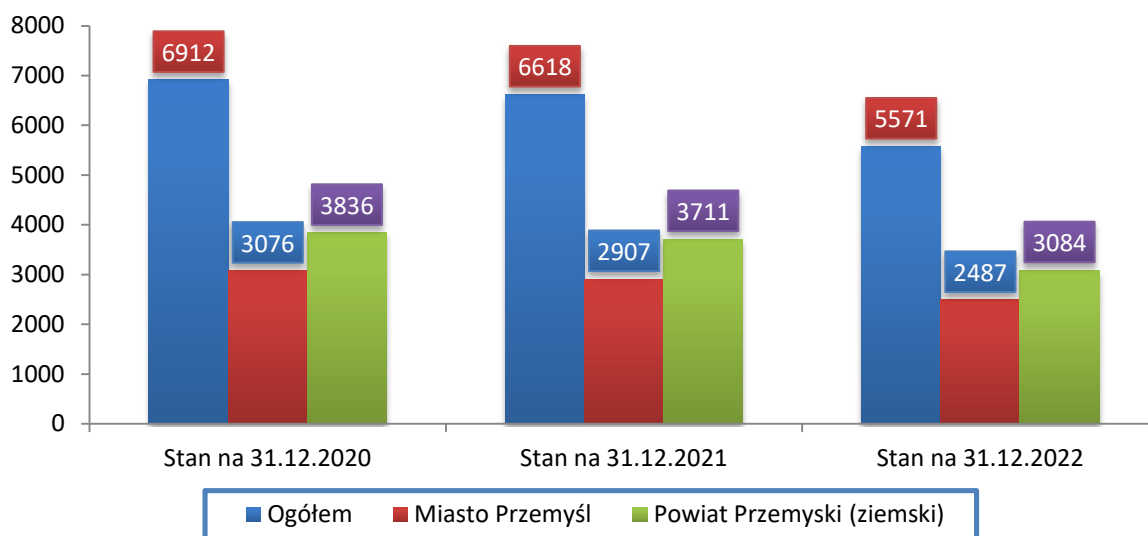
Przemyśl jest niewielkim miastem z liczbą mieszkańców wynoszącą 56 936, z czego 53,6% stanowią kobiety, a 46,5% mężczyźni. W Przemyślu w roku 2021 w rejestrze REGON zarejestrowanych było 6 805 podmiotów gospodarki narodowej, z czego 4 021 stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W tymże roku zarejestrowano 459 nowych podmiotów, a 300 podmiotów zostało wyrejestrowanych.

Wśród osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w Przemyślu najczęściej deklarowanymi rodzajami przeważającej działalności są handel hurtowy

i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle (26.1%) oraz Budownictwo (11.7%).

Bezrobocie w Polsce znacząco wzrosło po wybuchu pandemii SARS-CoV-2 i wprowadzeniu szeregu obostrzeń gospodarczych, mających zapobiec rozprzestrzenianiu się wirusa. Wiele firm zdecydowało się wówczas na redukcję etatów, a osoby tracące posady zmuszone były często do szukania pomocy w urzędzie pracy. Wiele wskazuje jednak na to, że obecnie sytuacja na rynku pracy w mieście i w regionie stabilizuje się. W końcu 2021 r. w ewidencji bezrobotnych znajdowało się 2907 osób zamieszkałych w Przemysłu (w 2020 r. – 3076 osób) i stanowiły one 43,9% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych w PUP w Przemysłu (w 2020 r. – 44,5%). Według stanu na 31.12.2022 r. w Powiatowym Urzędzie Pracy w Przemysłu zarejestrowanych było 5271 osób bezrobotnych. Ilość bezrobotnych zamieszkałych w Przemysłu na koniec grudnia 2022 r. wynosiła 2487 osób (tj. 44,64% ogółu bezrobotnych), a ilość bezrobotnych zamieszkałych w powiecie ziemskim była większa wynosiła 3084 osoby (tj. 55,36% ogółu bezrobotnych).

Wykres 1 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w latach 2020-2022

Źródło: Dane statystyczne PUP w Przemysłu

Bezrobocie w Przemysłu mimo tendencji spadkowej - od wielu lat utrzymuje się powyżej średniej wojewódzkiej i średniej ogólnopolskiej. Wg. stanu na dzień 31 grudnia 2022 r. stopa bezrobocia w powiecie kształtowała się na poziomie 17,5%, a w samym Przemysłu wyniosła 9,4% zaś w stosunku do Województwa Podkarpackiego była wyższa o 0,6%, a w stosunku do kraju o 4,2%. W analogicznym okresie rok wcześniej wg stanu na dzień 31 grudnia 2021r. stopa bezrobocia w powiecie ukształtowała się na poziomie 20,5%, w Przemysłu 11%, natomiast w województwie podkarpackim 9,9%. W kraju stopa bezrobocia wynosiła 5,8%. Dla porównania na koniec 2020 r. dla powiatu

przemyskiego stopa kształtowała się na poziomie 13,6%, w Przemysłu zaś wynosiła ona 11,2%.

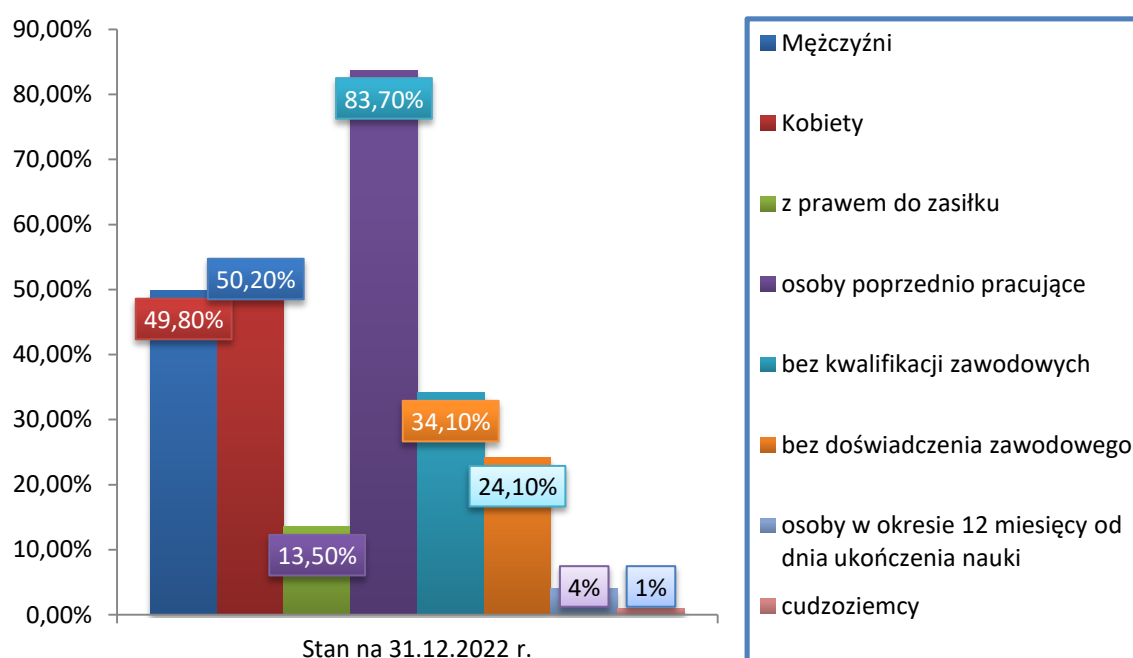
Tabela 3 Stopa bezrobocia

Lp.	Wyszczególnienie	w końcu 2020 r.	w końcu 2021 r.	w końcu 2022 r.
1.	Polska	6,8%	5,8%	5,2%
2.	Województwo Podkarpackie	11,2%	9,9%	8,8%
3.	Powiat przemyski	13,6%	20,5%	17,5%
4.	Miasto Przemysł	11,2%	11,0%	9,4%

Źródło: Dane statystyczne GUS

Struktura bezrobotnych wg stanu na 31.12.2022 r. przedstawiała się następująco:

Wykres 2 Struktura bezrobotnych zgodnie wg stanu na 31.12.2022 r.

Źródło: Dane statystyczne PUP w Przemysłu

Tabela 4 Osoby bezrobotne będące w szczególnej sytuacji na rynku pracy w mieście Przemysłu w latach 2021-2022

Wyszczególnienie		Stan na:		Wzrost/ spadek w porównaniu do roku poprzedniego 2021/2022
		31.12.2021r.	31.12.2022r.	
Ogółem		2907	2166	-741
z tego	osoby do 30 roku życia	504	433	-71
	w tym do 25 roku życia	209	193	-16
	długotrwale bezrobotne	1983	1598	-385
	w wieku powyżej 50 roku życia	831	743	-88
	posiadające co najmniej 1 dziecko do 6 roku życia	459	357	-102
	posiadające co najmniej 1 dziecko niepełnosprawne do 18 roku życia	3	9	+6
	niepełnosprawni	225	225	bez zmian

Źródło: Dane statystyczne PUP w Przemysłu

2.2 Edukacja

Pojęcie rozwoju społeczeństwa zawiera w sobie m.in. następujące elementy: długość kształcenia szkolnego, jakość kształcenia, poziom wykształcenia mieszkańców, czas poświęcony rozwojowi fizycznemu, poziom rozwoju fizycznego, czas na rozwój emocjonalny i duchowy.

W zakresie „rozwoju mieszkańców” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- brak lub niskie kwalifikacje zawodowe znacznej części osób bezrobotnych,
- ograniczona możliwość rozwijania aktywności fizycznej dzieci i młodzieży w szkołach.

Tabela 5 Liczba uczniów i oddziałów w przedszkolach miejskich w roku szkolnym 2021/2022

Przedszkola miejskie	8h / liczba oddziałów	5h/ liczba oddziałów	Razem		8h/ liczba miejsc w oddziałach	5h/ liczba miejsc w oddziałach	Razem liczba dzieci w oddziałach
Nr 2	6	2	8		150	50	196
Nr 3	5	0	5		125	0	125
Nr 4	2	0	2		47	0	43
Nr 7	2	0	2		50	0	46
Nr 9	4	2	5		97	49	122

Nr 11	6	0	6	138	0	124
Nr 12	4	1	4	98	18	98
Nr 13	5	0	4	125	0	96
Nr 14	2	1	3	50	25	74
Nr 16	7	1	8	168	23	189
Nr 19	2	0	2	44	0	47
Nr 20	2	0	2	50	0	43
Razem	47	7	51	1142	166	1 203

Źródło: Raport o stanie Miasta Przemysła.

Tabela 6 Liczba uczniów i oddziałów w szkołach miejskich ogólnodostępnych w roku szkolnym 2021/2022

Nazwa szkoły	Liczba oddziałów	Liczba uczniów
Szkoła Podstawowa Nr 1 im. Henryka Sienkiewicza	14	281
Szkoła Podstawowa Nr 4 im. Ks. Jana Twardowskiego	27	605
Szkoła Podstawowa Nr 5 im. Bohaterów Września	16	302
Szkoła Podstawowa Nr 6 im. Ojca Św. Jana Pawła II	20	423
Szkoła Podstawowa Nr 11 im. Henryka Jordana	18	441
Szkoła Podstawowa Nr 14 im. Zjednoczonej Europy	26	592
Szkoła Podstawowa Nr 15	27	537
Szkoła Podstawowa Nr 16	25	499
Szkoła Podstawowa Nr 17	8	125
Razem	181	3 805

Źródło: Raport o stanie Miasta Przemysła.

2.5 Opieka zdrowotna

Pojęcie ochrona zdrowia i życia zawiera w sobie m.in. następujące elementy: przeciętna długość trwania życia, umieralność niemowląt, zachorowalność, w tym na choroby przewlekłe, choroby cywilizacyjne, zagrożenia zdrowia i życia wynikające z zachowań patologicznych, udział osób niepełnosprawnych w populacji mieszkańców, dostęp do otwartego i zamkniętego leczenia, styl życia, skala ewentualnego niedożywienia, dostęp do wysokiej jakości żywności i wody pitnej.

W zakresie „ochrona zdrowia i życia” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- ograniczone możliwości zapewnienia długoterminowej opieki (w tym rehabilitacji) osobom starszym i niepełnosprawnym,
- bardzo ograniczony dostęp do specjalistycznej służby zdrowia,
- rosnąca liczba osób wymagających dożywiania,
- wzrost zachorowań na choroby cywilizacyjne: np. krążenia, nowotworowe, cukrzyca, choroby układu ruchowego; wady postawy,
- wzrost zachorowań na choroby zakaźne oraz związane z tym powikłania,
- ograniczony dostęp do profilaktyki zdrowotnej i rehabilitacji.

Usługi w zakresie opieki medycznej podstawowej i specjalistycznej zapewnia szpital funkcjonujący na terenie miasta. Wojewódzki Szpital w Przemyśle prowadzony jest przez Samorząd Województwa Podkarpackiego, a w jego strukturach działają przychodnie specjalistyczne. Ponadto, na terenie miasta funkcjonują również publiczne i niepubliczne zakłady opieki zdrowotnej oraz działają prywatne praktyki lekarskie. Całości usług medycznych dopełnia duża ilość aptek działających w mieście, w tym dostęp do apteki całodobowej.

2.6 Kultura, sport i rekreacja

Pojęcie kultury, sportu, rekreacji, wypoczynku, przyjemności zawiera w sobie następujące elementy: ilość czasu wolnego, dostęp do różnorodnych form rekreacji i wypoczynku, jakość (poziom rekreacji i wypoczynku), poziom biernego uczestnictwa w kulturze, poziom uczestnictwa czynnego w kulturze, dostęp do różnorodnej oferty kulturalnej, możliwość oddziaływania na otoczenie materialne i społeczne.

W zakresie kultury, rekreacji oraz sportu w Przemyśle znajdują się liczne placówki oraz miejsca gdzie mieszkańcy miasta mogą realizować swoje pasje, uprawiać różne dyscypliny sportowe czy zażywać odpoczynku i relaksu zarówno latem jak i zimą. Wśród instytucji kultury prężnie działających w mieście można wymienić, Przemyskie Centrum Kultury i Nauki ZAMEK, Centrum Kulturalne, Galeria Sztuki Współczesnej, Galeria „Zamek”, Młodzieżowy Dom Kultury, liczne biblioteki, a wśród nich Biblioteka Publiczna wraz z filiami oraz dwa kina. Działalnością związaną z kulturą fizyczną sportem zajmuje się Przemyski Ośrodek Sportu i Rekreacji (POSiR). Jednostka ta obsługuje kolej krzesłkową i stok narciarski, tor saneczkowy oraz wodny plac zabaw dla dzieci. Dla miłośników fitnessu POSiR Fit oferuje siłownię, fitness oraz saunę i jacuzzi. Również w ramach POSiR dostępne są kryta pływalnia, stadion piłkarski oraz hala sportowa. Wśród innych obiektów sportowych można także wymienić korty tenisowe „Czuwaj”, przystań wodną, strzelnicę sportową LOK, sztuczne lodowisko. Dodatkowo w mieście znajduje się kilka klubów fitness oraz firmy zajmujące się organizacją czynnego odpoczynku.

W zakresie „kultury, sportu, rekreacji, wypoczynku, przyjemności” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- brak dobrej, o wysokim standardzie bazy hotelowej z kompleksem rekreacyjnym,
- problem z dostępnością atrakcji turystycznych - godziny otwarcia muzeów niedostosowane do ruchu turystycznego, w tym godziny otwarcia Przemyskich Podziemi,

- brak imprezy kulturalnej o charakterze ponadregionalnym, która mogłaby być wizytówką miasta i przyciągać sporą rzeszę uczestników, co jednocześnie przełoży się na promocję miasta,
- ograniczone możliwości uprawiania sportu, rekreacji, wypoczynku i turystyki,
- zbyt niska aktywność fizyczna mieszkańców,
- zbyt mały udział mieszkańców w wydarzeniach kulturalnych organizowanych w mieście,
- niewykorzystane nadbrzeże rzeki San do rekreacji i wypoczynku.

2.7 Bezpieczeństwo

Zadania z zakresu zapewnienia mieszkańcom miasta Przemyśla bezpieczeństwa i porządku publicznego wykonywane są przez powołane do tych zadań służby, staże i inspekcje działające w ramach swoich właściwości i obejmujące swoim zakresem działań:

- ratownictwo medyczne, ratownictwo pożarowe, techniczne, chemiczne, ekologiczne, drogowe i wodne.
- bezpieczeństwo sanitarne (pandemie, epidemie), weterynaryjne (epizootie), ochrony roślin (fitosanitarne), budowlane.

Wymienione powyżej służby, straże i inspekcje w zakresie swoich zadań prowadzą także współpracę mającą na celu zapewnienia bezpieczeństwa na rzecz mieszkańców miasta Przemyśla również z innymi instytucjami w tym obszarze działań, takimi jak: organizacje pozarządowe, rady osiedlowe, i inne organizacje w zależności od potrzeb.

W sytuacjach zagrożeń bezpieczeństwa mających znamiona kryzysu, gdy jeden podmiot realizujący swoje zadania ustawowe zmierzające do opanowania sytuacji kryzysowej ze względu na eskalację tego zdarzenia nie jest w stanie jej opanować, wymaga on zaangażowania innych podmiotów i instytucji.

Dlatego też na takie sytuacje zgodnie z ustawą z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym²⁷ został powołany Zespół Zarządzania Kryzysowego. Jest to ciało doradcze Prezydenta Miasta Przemyśla, przy pomocy którego realizuje on zadania w takich sytuacjach, zgodnie z zapisami ustawy o zarządzaniu kryzysowym. Miejski Zespół Zarządzania Kryzysowego został powołany Zarządzeniem Nr 36/2019 Prezydenta Miasta Przemyśla z dnia 23 września 2019 r.

Do zadań Zespołu należy w szczególności:

- 1) ocena występujących i potencjalnych zagrożeń mogących mieć wpływ na bezpieczeństwo publiczne na obszarze miasta i prognozowanie tych zagrożeń,

²⁷ Ustawa z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym (Dz. U. 2023, poz. 122)

- 2) przygotowywanie propozycji działań i przedstawianie dla Przewodniczącego Zespołu - Prezydenta Miasta Przemysła wniosków dotyczących wykonania zmiany lub zaniechania działań ujętych w planie zarządzania kryzysowego dla miasta Przemysła,
- 3) przekazywanie do wiadomości publicznej informacji związanych z zagrożeniami,
- 4) opiniowanie planu zarządzania kryzysowego.

Jednym z najważniejszych zadań z zakresu zarządzania kryzysowego jest monitorowanie zagrożeń w celu wykrycia ich wystąpienia oraz zapewnienie ostrzegania i alarmowania ludności.

Wykrywanie zagrożeń polega na uzyskaniu informacji o zbliżaniu się lub stwierdzeniu faktu zaistnienia na określonym terenie niebezpieczeństwa dla zdrowia, życia ludzi, ich mienia lub środowiska oraz określeniu rodzaju, miejsca, skali i skutków przewidywanych lub zaistniałych zagrożeń, oznaczeniu stref niebezpiecznych w związku z wystąpieniem sytuacji kryzysowych, klęsk żywiołowych, awarii obiektów technicznych, skażeń i zakażeń, powodzi i pożarów lub innych podobnych zdarzeń.

Na podstawie oceny prognozowanych skutków zagrożenia realizuje się informowanie, ostrzeganie lub alarmowanie ludności. W celu uzyskania i wymiany informacji o zdarzeniach zagrażających życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w znacznych rozmiarach i środowisku na znacznym obszarze oraz ostrzegania i alarmowania ludności jest zorganizowany System Wczesnego Ostrzegania. System ten oparty jest na bazie jednostek organizacyjnych funkcjonujących lub dyżurujących, które wykonują zadania związane z wykrywaniem zagrożeń, przekazywaniem informacji o ich wystąpieniu, opracowaniem danych oraz ostrzeganiem i alarmowaniem.

Do jednostek organizacyjnych systemu należą w szczególności:

- 1) zespolone i niezespolone inspekcje, służby i straże,
- 2) zakłady pracy, które w przypadku awarii mogą stanowić źródło zagrożenia dla ludzi i środowiska.

Na terenie miasta Przemysła w skład Systemu Wczesnego Ostrzegania wchodzi służby, straże, inspekcje i organy administracji publicznej oraz zakłady pracy, które w procesach technologicznych stosują substancje chemiczne mogące stanowić zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi oraz środowiska.

Ponadto w ramach udzielanej pomocy uchodźcom z Ukrainy została podjęta uchwała Nr 54/2022 Rady Miejskiej w Przemyslu z dnia 8 kwietnia 2022 r. w sprawie określenia zakresu pomocy udzielanej obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym toczącym się na terytorium tego państwa, finansowanej ze środków własnych budżetu Gminy Miejskiej Przemysł.

2.8 Mieszkalnictwo

Pojęcie schronienia zawiera w sobie m.in. następujące elementy: mieszkalnictwo, możliwość samodzielnego zamieszkiwania, standard mieszkań, typ budynków mieszkalnych, skala ewentualnej bezdomności.

W zakresie „schronienia” zostały zdiagnozowane następujące problemy:

- 1) niezaspokojone zapotrzebowanie na mieszkania w mieście,
- 2) ograniczone możliwości zapewnienia schronienia osobom będącym w trudnej sytuacji życiowej,
- 3) niezadowalający stan techniczny i standard mieszkań (zwłaszcza w starych budynkach mieszkalnych).

Na koniec 2021 r. zasoby mieszkaniowe stanowiące własność Gminy Miejskiej Przemysł obejmowały 2.080 mieszkań o pow. 94.463,40 m² z których 304 było wyposażonych w centralne ogrzewanie. W 2022 r. ilość lokali wynosiła 2.038 o pow. 92.289,65 m² z których 298 było wyposażonych w centralne ogrzewanie.

3. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ MIASTA PRZEMYŚLA

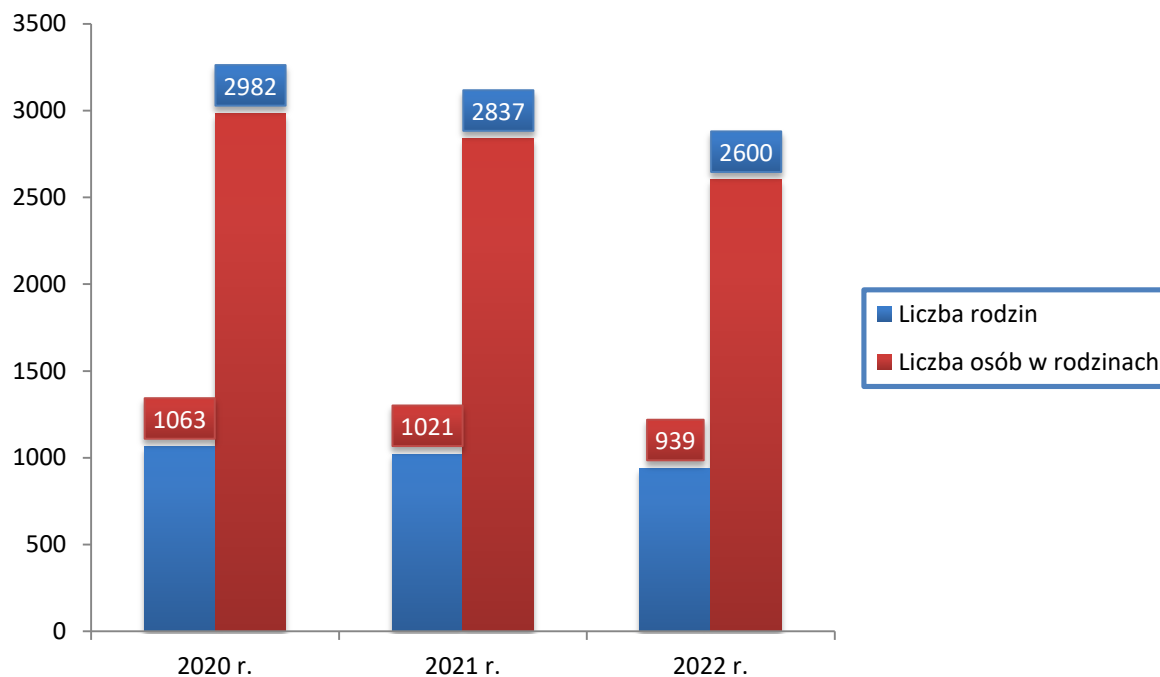
3.1 Charakterystyka i struktura głównych problemów społecznych Miasta Przemysła

3.1.1 Bezrobocie

Poddając diagnozie główne problemy społeczne w Przemysłu bezwzględnie należy zwrócić uwagę na bezrobocie. Opisana wyżej sytuacja na przemyskim rynku pracy wskazuje, że z roku na rok liczba osób bezrobotnych w Przemysłu spada²⁸.

Jednak od lat to właśnie osoby bezrobotne i ich rodziny stanowią największą grupę osób, którym Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej przyznaje wsparcie ze względu na pozostawanie bez pracy. Często wśród osób bezrobotnych występuje długotrwale bezrobocie, które znacząco wpływa na sytuację materialną i społeczną całych rodzin, których dotyka ten problem. Analizując dane z lat 2020-2022 zauważalny jest stały spadek udzielanego wsparcia jednak w dalszym ciągu jest to najwyższy odsetek osób korzystających z pomocy społecznej.

Wykres 3 Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem z powodu bezrobocia

Źródło: Opracowanie na podstawie danych MOPS w Przemysłu

²⁸ Patrz, s. 19-21 niniejszego dokumentu.

3.1.2 Ubóstwo

Ubóstwo w dzisiejszych czasach jest powszechnie występującym zjawiskiem społecznym i dotyczy wszystkich państw na całym świecie, niezależnie od ustroju politycznego, położenia geograficznego czy poziomu rozwoju danego społeczeństwa. Podejmowane są działania międzynarodowe, a nawet globalne na rzecz zwalczania ubóstwa.

Według definicji ONZ „Ubóstwo to ograniczenie wyboru i szans życiowych, to naruszenie ludzkiej godności. Oznacza brak możliwości skutecznego uczestnictwa w społeczeństwie. Oznacza też niedostatek żywności i ubrań potrzebnych rodzinie, brak dostępu do ziemi, którą można uprawiać lub pracy, żeby móc zarobić na życie, brak dostępu do kredytu. Ubóstwo oznacza również zagrożenie, bezsilność i wykluczenie jednostek, rodzin i społeczności. Oznacza podatność na przemoc i często wiąże się z życiem w niepewnych warunkach bez dostępu do czystej wody i urządzeń sanitarnych”.

Natomiast Unia Europejska klasyfikuje definicje ubóstwa na:

- 1) Ubóstwo absolutne lub inaczej skrajne, które oznacza, że ludzie nie mają podstawowych środków niezbędnych do życia. Nie posiadają dostępu do czystej wody, brak mieszkania, odzieży czy leków, walczą o przetrwanie.
- 2) Ubóstwo względne występuje gdy poziom życia rodzin znacznie odbiega od ogólnej normy kraju lub regionu, w którym żyją poprzez istnienie nadmiernego dystansu pomiędzy poziomem życia poszczególnych grup ludności.
- 3) Teorie dotyczące powstawania źródła ubóstwa można podzielić na cztery grupy, zgodnie z którymi ubóstwo może wynikać z:
  - a) postawy ubogich ludzi,
  - b) powielanych wzorców i schematów,
  - c) czynników sytuacyjnych,
  - d) polityki socjalnej.

Postawa ubogich ludzi – leży w zachowaniu samych ubogich, gdyż uważają, że sytuacja w jakiej się znaleźli wynika głównie z ich cech osobowych, podejścia czy zachowania, żyją w przekonaniu, że nie mogą samodzielnie kształtować swojego losu. Można to określić też przez brak odpowiedniej motywacji do produktywnego postępowania, które miałyby na celu poprawę sytuacji w jakiej się znajdują w chwili obecnej i w jakiej będą znajdować się w przyszłości.

Czynniki sytuacyjne – brak zaradności i aktywności ludzi, niskie kwalifikacje, słabe wykształcenie, niechęć do wykonywanej pracy. Trudność tego poglądu wynika z jego czasochłonności i ograniczeń przekształcania istniejących już struktur społecznych i gospodarczych, dlatego największą nadzieją są już istniejące instytucje edukacyjne, których głównym celem powinno być

wyrównywanie szans edukacyjnych. Te czynniki mają na celu doprowadzić w przyszłości do zmniejszenia rozmiarów i trwałości ubóstwa.

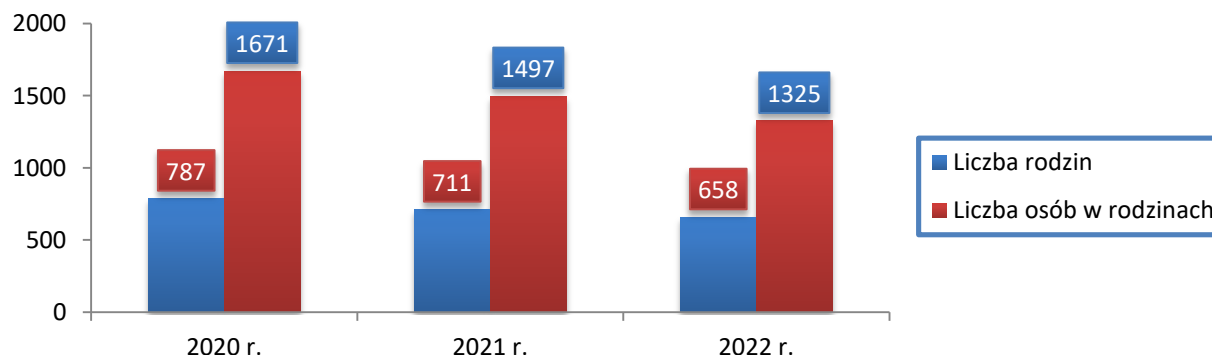
Powielanie wzorców i schematów – przyczyna leży przede wszystkim w modelu i strukturze rodziny pochodzenia, czy też środowiska wzrastania. Zachowania takie są istotnym czynnikiem obniżającym prawidłowe funkcjonowanie rodziny, a ich eliminacja powinna przyczynić się do podniesienia sprawności funkcjonowania rodziny i jej dobrobytu. Określanie przyczyny dysfunkcji rodziny jest dość trudnym zadaniem, gdyż jej tworzenie jest procesem, który rozpoczyna się zaburzeniem jednej funkcji rodzicielskiej, wywołując inne, niekorzystne sytuacje życia rodzinnego, w konsekwencji często do ubóstwa. Przeciwdziałanie się tym procesom ma również na celu doprowadzić w przyszłości do zmniejszenia rozmiarów i trwałości ubóstwa

Polityka socjalna – przyczyną jest wadliwy system realizacji świadczeń społecznych, który znacząco obniża motywację do podejmowania działań w celu poprawy własnej sytuacji ekonomicznej. Panuje przekonanie, że to nie „my jesteśmy odpowiedzialni za swój los, a państwo”, skutkuje to postawą roszczeniową wobec rządu.

Ustawa o pomocy społecznej nie definiuje ubóstwa, ale przyjmuje się, że ubogimi są osoby lub rodziny, których dochód jest niższy lub równy - określone w ustawie o pomocy społecznej - dochodowi uprawniającemu do bezzwrotnej pomocy finansowej oraz bezpłatnych świadczeń.

W Przemysłu drugim powodem pod względem liczby przyznanych świadczeń z pomocy społecznej jest ubóstwo. Od kilku lat można zaobserwować nieznaczny spadek ubóstwa wśród mieszkańców miasta. Na dynamikę ubóstwa w mieście Przemysłu może mieć wpływ wiele czynników jednym z nich jest migracja młodych ludzi za pracę. W Polskich realiach ubóstwo jest zazwyczaj wynikiem bezrobocia. Strategia aktywnego przeciwdziałania powstawaniu ubóstwa musi stanowić nieodłączny element polityki społeczno-gospodarczej państwa, samorządów i władz lokalnych. Przede wszystkim należy stworzyć takie warunki dla mieszkańców, aby praca i uzyskiwane z niej dochody były wystarczające i wzięły prymat nad zasiłkami.

Wykres 4 Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem ze względu na ubóstwo

Źródło: Opracowane na podstawie danych MOPS Przemysłu

3.1.3 Niepełnosprawność

Niepełnosprawność powstała na skutek wrodzonych wad organicznych, urazów czy przebytych chorób jest bardzo ważnym oraz najbardziej kojarzącym się z pomocą społeczną problemem społecznym. Niepełnosprawność obejmuje swym zasięgiem wszystkie sfery rozwoju człowieka oraz wszystkie aspekty jego funkcjonowania, zarówno te fizyczne oraz psychiczne i psychologiczne. Znaczenie tego problemu wynika z rozmiarów i powszechności występowania niepełnosprawności w populacji, a także z konsekwencji, jakie wywołuje w życiu indywidualnym i społecznym. Wg danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2021 r. liczba dzieci w powiecie Gmina Miejska Przemyśl w wieku 0 - 14 lat wynosiła 7.563 osoby, natomiast wskaźnik częstości niepełnosprawności orzeczonej wśród dzieci w wieku 0 - 14 lat w Polsce wyniósł 3,72 %. Liczba uczestników warsztatów terapii zajęciowej w trzech prowadzonych na terenie Miasta Przemysła placówkach w 2022 r. wynosiła 115 osób. Wg GUS liczba osób w wieku 15 lat i więcej w powiecie Gmina Miejska Przemyśl w 2021 r. wynosiła 50.005 osób, zaś wskaźnik liczby osób z orzeczeniem o stopniu niepełnosprawności lub stopniu niezdolności do pracy na 10 tys. ludności w województwie podkarpackim w roku 2021 wyniósł 714.

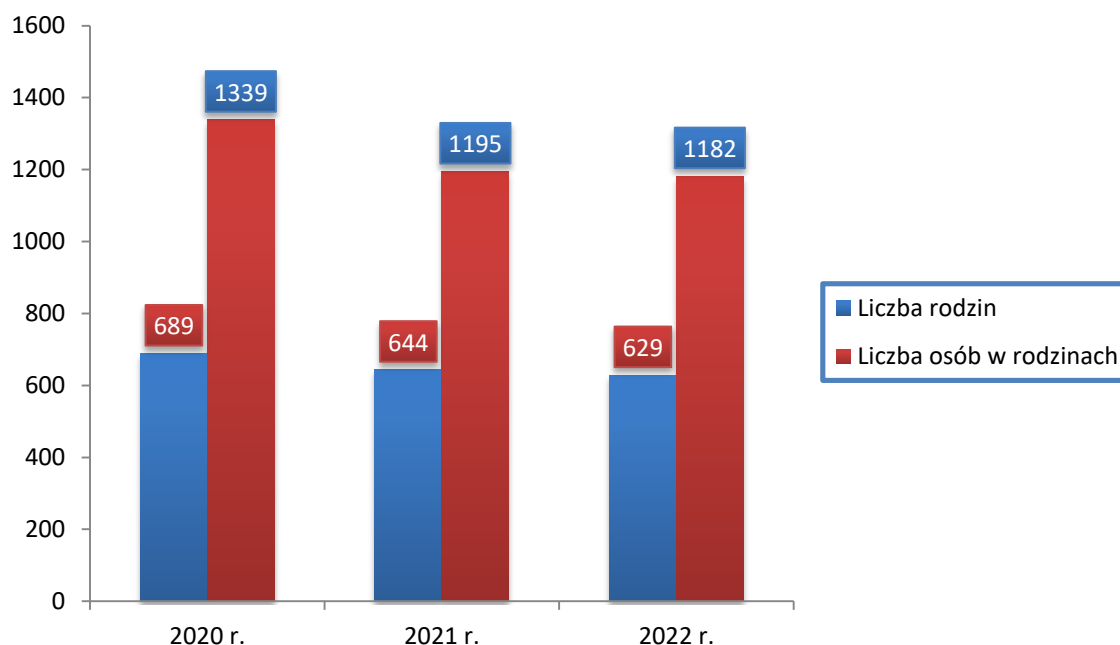
Wg definicji Światowej Organizacji Zdrowia (WHO) - osoba z niepełnosprawnością to osoba o naruszonej sprawności funkcjonalnej lub aktywności życiowej w stopniu utrudniającym pełnienie dla niej właściwych ról społecznych. Natomiast w sensie prawnym, zgodnie z definicją określoną w ustawie z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych²⁹ - osobą niepełnosprawną jest osoba, której niepełnosprawność została potwierdzona orzeczeniem o zakwalifikowaniu przez organy orzekające do jednego z trzech stopni niepełnosprawności, o całkowitej lub częściowej niezdolności do pracy na podstawie odrębnych przepisów albo orzeczeniem o niepełnosprawności wydanym przed ukończeniem 16-go roku życia.

W ramach pomocy osobom niepełnosprawnym i członkom ich rodzin udziela się, oprócz pomocy usługowej czy finansowej, porad socjalnych, m.in. dotyczących przysługujących ulg i uprawnień, o dostępnych formach rehabilitacji i pomocy społecznej oraz o funkcjonujących na terenie miasta stowarzyszeniach i organizacjach pozarządowych działających na rzecz osób niepełnosprawnych. Nie wystarczy jednak tylko wspierać te osoby, lecz należy tworzyć warunki do szerszego i aktywnego ich udziału w rozwoju społecznym oraz wejścia lub powrotu na otwarty rynek pracy. Wymaga to z jednej strony przygotowania się społeczeństwa do tej zmieniającej się sytuacji, jak i przygotowania samych osób niepełnosprawnych do pełnienia różnych ról społecznych w swoich środowiskach lokalnych.

²⁹ Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 100 z późn. zm.)

Polityka państwa prowadzona w ostatnich latach w zakresie aktywizacji osób niepełnosprawnych, podnoszenia ich świadomości i kompetencji, które mogą być przydatne na otwartym rynku pracy, jak również w zakresie edukacji mającej na celu umożliwianie wejścia lub powrotu do pracy, systematycznie przynoszą efekty, czego skutkiem jest zmniejszająca się liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności, także w Mieście Przemysł. Chociaż sytuacja osób niepełnosprawnych w tym zakresie sukcesywnie się poprawia (zwiększająca się liczba zatrudnionych osób niepełnosprawnych), nadal jednak jest sporo do zrobienia w tym zakresie. Podejmowane działania mają na celu zminimalizowanie wykluczenia osób niepełnosprawnych w lokalnej społeczności (w tym na rynku pracy) w jak największym stopniu. Pośrednio prezentuje to poniższe zestawienie.

Wykres 5 Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem ze względu na niepełnosprawność

Źródło: Opracowane na podstawie danych MOPS Przemysł

Uzupełnieniem obrazu sytuacji w zakresie problemu niepełnosprawności są dane dotyczące realizacji zadań z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej finansowanych ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Poniższe tabele przedstawiają liczby osób korzystających ze wsparcia oraz wartości wsparcia udzielonego w poszczególnych latach dla poszczególnych grup osób z niepełnosprawnością.

Tabela 7 Finansowanie zadań z rehabilitacji społecznej. Porównanie wykonania zadań w latach 2020 - 2022

Lp	Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej	Wykonanie 2020		Wykonanie 2021		Wykonanie 2022	
		ilość	kwota w zł	ilość	kwota w zł	ilość	kwota w zł
1	Dofinansowanie do pobytu na turnusach rehabilitacyjnych osób niepełnosprawnych i ich opiekunów	217	286 480	346	485 895	311	453 125
	w tym dzieci i młodzież	23	34 000	36	58 858	23	39 015
2	Dofinansowanie do sportu, kultury i turystyki osób niepełnosprawnych	65	7 513	310	65 585	433	107 940
	w tym dzieci i młodzież	0	0	26	2 041	1	333
3	Dofinansowanie zaopatrzenia, w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środków pomocniczych	341	455 02	389	526 099	422	725 668
	w tym dzieci i młodzież	47	119 433	44	84 195	50	143 426
4	Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	93	232 932	112	360 977	108	369 977
	w tym dzieci i młodzież	14	32 100	13	30 300	8	17 492
Razem		716	981 946	1157	1 437 843	1274	1 656 710
w tym dzieci i młodzież		84	185 533	119	175 394	82	200 266
5	Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej – zobowiązanie	3WTZ/ 105 osób	2 152 080	3WTZ / 109 osób	2 364 864	3WTZ/ 115 osób	2 978 040
OGÓŁEM		x	3 134 026	x	3 802 707	x	4 634 750

Źródło: Opracowane na podstawie danych MOPS Przemysł

Tabela 8 Wykorzystanie przyznanych środków PFRON na zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej w roku 2022.

Nazwa zadania	Podział środków PFRON uchwałą i RM	Wykonanie	
		Ilość osób	kwota w zł
Razem rehabilitacja społeczna: realizowana przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemysłu	4 637 415	1 389	4 634 750
Razem rehabilitacja zawodowa: realizowana przez Powiatowy Urząd Pracy	186 030	4	186 027
Ogółem cała rehabilitacja (społeczna + zawodowa):	4 823 445	1 393	4 820 777

Źródło: Opracowane na podstawie danych MOPS Przemysłu

Ponadto na zadania w ramach rehabilitacji społecznej przeznaczono środki własne Gminy na dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej. Wysokość dofinansowania przedstawia niniejsza tabela:

Tabela 9 Finansowanie zadań z zakresu rehabilitacji społecznej – środki własne Gminy Miejskiej Przemysłu w latach 2020 - 2022

Zadania z zakresu rehabilitacji społecznej	Wykonanie 2020		Wykonanie 2021		Wykonanie 2022	
	ilość	kwota w zł	ilość	kwota w zł	ilość	kwota w zł
Dofinansowanie kosztów działalności warsztatów terapii zajęciowej – środki własne Gminy	3WTZ/ 105 osób	239 120,70	3WTZ / 109 osób	262 763,03	3WTZ / 115 osób	330 894,10

Źródło: Opracowane na podstawie danych MOPS Przemysłu

Diagnostując sytuację społeczną w Przemysłu pod kątem występującej wśród mieszkańców niepełnosprawności należy zwrócić uwagę na ilość wydawanych orzeczeń przez Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności. Poniższe tabele przedstawiają liczbę wydanych orzeczeń w latach 2021-2022 w podziale na osoby przed i po 16 roku życia.

Tabela 10 Wydane orzeczenia dla osób powyżej 16 rok życia

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba w 2021	Liczba w 2022
1.	Wydane orzeczenia z określeniem stopnia niepełnosprawności	3750	3620
2.	Wydane orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	49	34
3.	Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia stopnia niepełnosprawności	65	73
4.	Ogółem wydane orzeczenia	3864	3727
5.	W tym :		

	1. Wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych po raz pierwszy		
	Znaczny	502	535
	Umiarkowany	457	474
	Lekki	166	137
	Razem	1125	1146
	2. Wydane orzeczenia na podstawie art. 5a ustawy³⁰	0	0

Źródło: Opracowane na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności

Tabela 11 Wydane orzeczenia dla osób poniżej 16 rok życia

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba w 2021	Liczba w 2022
1.	Wydane orzeczenia o odmowie ustalenia niepełnosprawności	1	1
2.	Wydane orzeczenia o niezaliczeniu do osób niepełnosprawnych	31	32
3.	Wydane orzeczenia o zaliczeniu do osób niepełnosprawnych	535	466
	Ogółem wydane orzeczenia	567	488

Źródło: Opracowane na podstawie danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności

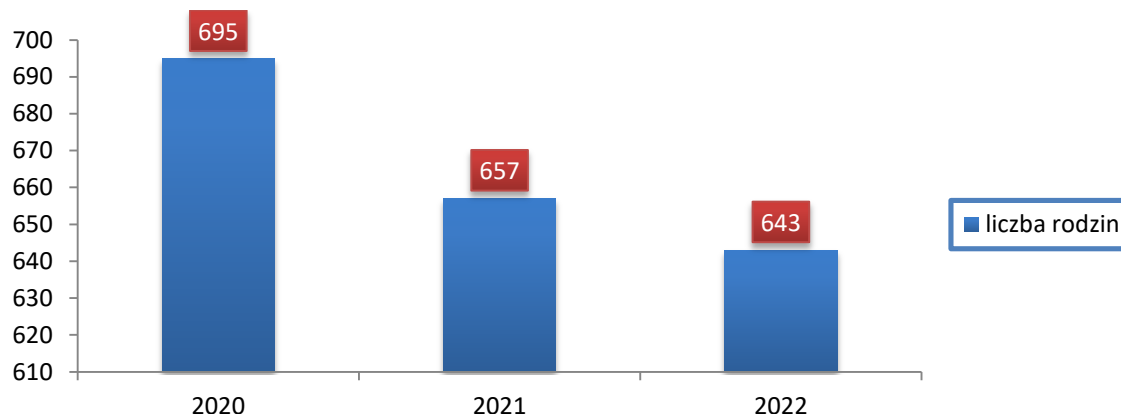
Analiza powyższych danych wskazuje na spadek liczby ogólnej wydanych orzeczeń w grupie wiekowej powyżej 16 roku życia, jednak wzrasta liczba orzeczeń wydanych osobom niepełnosprawnym po raz pierwszy w szczególności o znacznym i umiarkowanym stopniu. W grupie osób poniżej 16 roku życia zachodzi tendencja spadkowa co daje nadzieję, że docelowo będzie się w kolejnych latach zmniejszać liczba osób powyżej 16 roku życia.

3.1.4 Długotrwała lub ciężka choroba

Od lat istotnym powodem korzystania ze świadczeń pomocy społecznej jest także długotrwała choroba, określana - z medycznego punktu widzenia - jako choroba przewlekła. Problem ten jest porównywalny pod względem natężenia występowania do problemu bezrobocia, jednak jego skutki są o wiele trudniejsze do wyeliminowania, ponieważ w znacznie mniejszym stopniu zależą od samej osoby, a ponadto wymagają znacznych nakładów finansowych przez długi czas. W wielu przypadkach problem ten jest nierozwiązywalny, bowiem choroba przewlekła, wiąże się przede wszystkim z tym, że dolegliwości zdrowotne nie mijają, a wręcz przeciwnie czasem utrzymują się latami albo nasilają się w miarę upływu czasu i kończą się zaliczeniem osoby do stopnia niepełnosprawności przez organy do tego uprawnione.

³⁰ Tamże.

Wykres 6 Liczba rodzin, którym udzielono pomocy z tytułu długotrwałej choroby w latach 2020 -2022

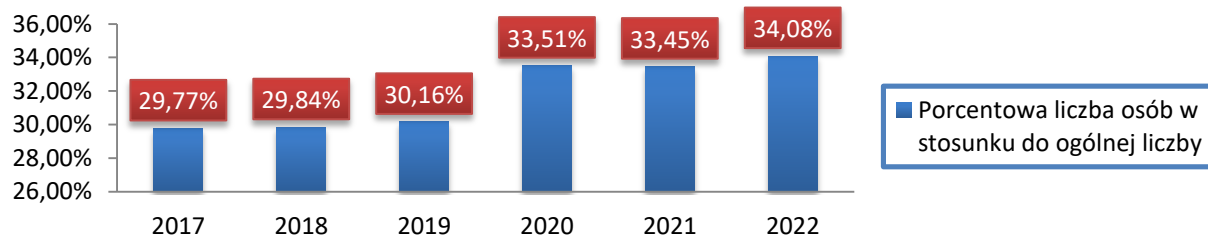

Źródło: Opracowane na podstawie danych MOPS Przemysł

Niepokojący jest fakt, iż wzrasta udział osób, którym została przyznana pomoc z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w ogólnej liczbie osób korzystających z pomocy społecznej. Poniższy wykres przedstawia w/w sytuację na przełomie lat 2017 - 2022.

Tak dobrany okres dobitnie wskazuje tendencję wzrostową w tym zakresie.

Wykres 7 Udział osób korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby w latach 2017-2022

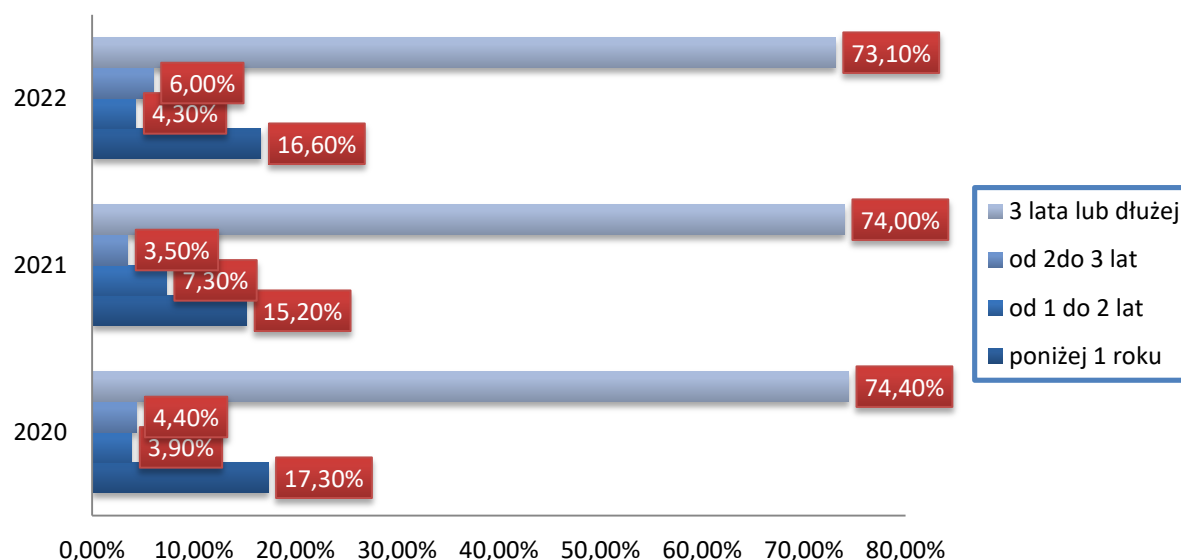

Źródło: Opracowane na podstawie danych MOPS Przemysł

Z danych MOPS w Przemysłu wynika, że z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby pomoc finansową w latach 2017 – 2022 otrzymał następujący odsetek rodzin z ogółu korzystających: 2017 – 29,77%; 2018 – 29,84%; 2019 – 30,16%; 2020 – 33,51%; 2021-33,45%; 2022- 34,08%.

Kolejne zestawienie prezentuje, jak długo osoby przeżywające trudności z tytułu długotrwałej lub ciężkiej choroby korzystają z pomocy Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej.

Wykres 8 Okres korzystania z pomocy społecznej w latach 2020 - 2022

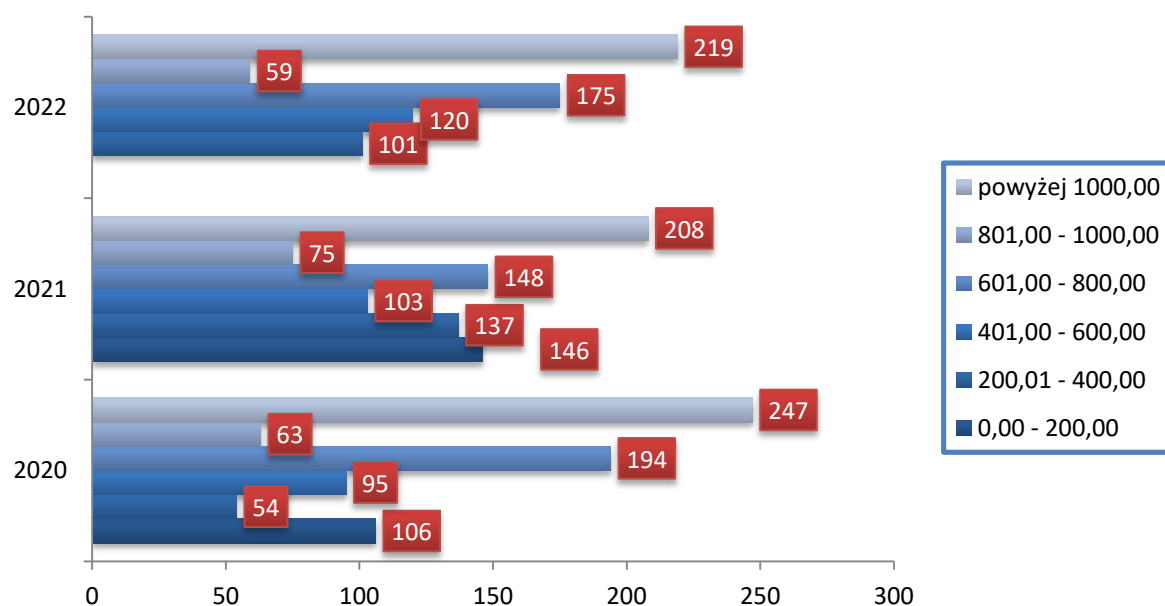

Źródło: Opracowane na podstawie danych MOPS Przemysł

W analizowanym okresie najwyższy odsetek stanowią osoby, które korzystają z pomocy Ośrodka długotrwale, czyli 3 lata i dłużej. Jak pokazuje powyższy wykres jest ich blisko 75%.

Ostatnie z zestawień dot. osób dotkniętych długotrwale lub ciężką chorobą pokazuje sytuację dochodową analizowanej grupy podopiecznych Ośrodka.

Wykres 9 Sytuacja dochodowa rodzin korzystających z pomocy społecznej z tytułu długotrwalej lub ciężkiej choroby w latach 2020 - 2022

Źródło: Opracowane na podstawie danych MOPS Przemysł

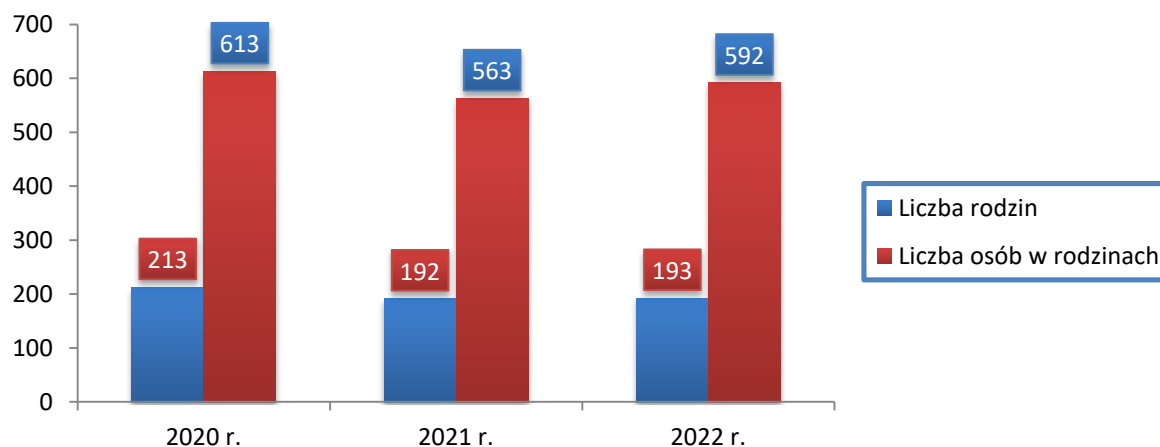
3.1.5 Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego – wsparcie dla rodzin

Rodzinie, mającej trudności w wypełnianiu swoich zadań oraz dziecku z tej rodziny udziela się pomocy, mając na względzie podmiotowość dziecka i rodziny, a także prawo dziecka do wychowania w rodzinie oraz zapewnienia stabilnego środowiska wychowawczego. Według zasady pomocniczości osobę, rodzinę uznaje się za główny podmiot wszelkich działań, a instytucje tworzone są jako pomocnicze w stosunku do niej.

Do głównych działań nakierowanych na rodzinę i dziecko należą poradnictwo rodzinne, praca socjalna oraz w ostateczności zapewnienie dziecku opieki i wychowania poza rodziną naturalną. Kładzie się nacisk na profilaktykę, wsparcie dzienne i działania mające na celu zachowanie lub przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania jej zadań.

Zadania związane z organizacją systemu pomocy dziecku i rodzinie reguluje ustawa o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej przypisując poszczególnym szczeblom samorządu terytorialnego szereg zadań własnych lub zleconych z zakresu administracji rządowej. Część z nich ma charakter obligatoryjny, a część fakultatywny. Ponadto, przewiduje możliwość zlecenia przez samorządy realizacji określonych zadań organizacjom pozarządowym prowadzącym działalność w zakresie wspierania rodziny, pieczy zastępczej lub pomocy społecznej oraz osobom prawnym i jednostkom organizacyjnym.

Wykres 10 Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem ze względu na bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego

Źródło: Opracowane na podstawie danych MOPS Przemysł

Organizacja wsparcia rodziny na terenie miasta Przemysła

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej wprowadza podział kompetencji dotyczących pieczy. Największa część zadań przypadła w udziale samorządowi szczebla powiatowego, przy czym zarówno samorząd gminy jak i województwa oraz administracja rządowa pełnią w tym zakresie istotną rolę pozwalającą na sprawne funkcjonowanie systemu. Upraszczając i uogólniając podział kompetencji między poszczególne szczeble samorządu terytorialnego można stwierdzić, że gminie przypadły w udziale kwestie działań profilaktycznych oraz pracy z rodziną, samorządowi powiatowemu powierzono tematykę związaną z rodzinną pieczą zastępczą, instytucjonalną pieczą zastępczą oraz usamodzielnieniami. Samorząd województwa jest natomiast odpowiedzialny za realizację zadań obligatoryjnych tj.: ośrodek adopcyjny i fakultatywne: regionalną placówkę opiekuńczo – terapeutyczną oraz interwencyjny ośrodek preadopcyjny.

Schemat 1 Podział kompetencji w zakresie organizacji wsparcia rodziny i pieczy zastępczej pomiędzy samorządami

Samorząd gminy	Samorząd powiatowy	Samorząd województwa
Wspieranie rodziny: - praca z rodziną - pomoc w opiece i wychowywaniu dzieci	Pieczą zastępczą - rodzinna pieczę zastępczą - instytucjonalna pieczę zastępczą - usamodzielnienie wychowanków	Pieczą zastępczą instytucjonalną: - Adopcje - Regionalne placówki Opiekuńczo-Terapeutyczne - Ośrodki Interwencyjne

Źródło: Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r., poz. 447 z późn. zm.)

Schemat 2 Organizacja systemu pomocy dziecku i rodzinie w mieście Przemysł

Źródło: Opracowane własne.

Tabela 12 Zadania gminy w zakresie wspierania rodziny.

Samorząd gminy – zadania własne	
• opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny, • tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, • tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez: - zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa, - organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających, - prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci. • finansowanie: - podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny, - kosztów związanych z udzielaniem pomocy ponoszonych przez rodziny wspierające, • współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym, • sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie. • prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.	
Samorząd gminy – zadania zlecone	
• wykonywanie zadań wynikających z rządowych programów z zakresu wspierania rodziny oraz zadań zleconych z zakresu administracji rządowej zgodnie z wytycznymi przekazanymi przez wojewodę.	

Źródło: Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r., poz. 447 z późn. zm.)

Tabela 13 Zadania powiatu w zakresie systemu pieczy zastępczej.

Samorząd powiatowy – zadania własne	
• opracowanie i realizacja 3-letnich powiatowych programów dotyczących rozwoju pieczy zastępczej, zawierających między innymi coroczny limit rodzin zastępczych zawodowych, • zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka oraz w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, • organizowanie wsparcia osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze i regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne, przez wspieranie procesu usamodzielnienia, • tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych, rodzinnych domów dziecka i rodzin pomocowych, • prowadzenie placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, • organizowanie szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących rodzinne domy dziecka i dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego oraz kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego; • organizowanie wsparcia dla rodzinnej pieczy zastępczej, w szczególności przez tworzenie warunków do powstawania: - grup wsparcia, - specjalistycznego poradnictwa, • wyznaczanie organizatora rodzinnej pieczy zastępczej, • zapewnienie przeprowadzenia przyjętemu do pieczy zastępczej dziecku niezbędnych badań lekarskich, • prowadzenie rejestru danych o osobach zakwalifikowanych do pełnienia lub pełniących pieczę zastępczą, • kompletowanie we współpracy z właściwym ośrodkiem pomocy społecznej dokumentacji związanej z przygotowaniem dziecka do umieszczenia w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka,	

- finansowanie:
  - świadczeń pieniężnych dotyczących dzieci z terenu powiatu, umieszczonych w rodzinach zastępczych, rodzinnych domach dziecka, placówkach opiekuńczo wychowawczych, regionalnych placówkach opiekuńczo-terapeutycznych, interwencyjnych ośrodkach preadopcyjnych lub rodzinach pomocowych, na jego terenie lub na terenie innego powiatu,
  - pomocy przyznawanej osobom usamodzielnianym opuszczającym rodziny zastępcze, rodzinne domy dziecka, placówki opiekuńczo-wychowawcze lub regionalne placówki opiekuńczo-terapeutyczne,
  - szkoleń dla kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej, prowadzenia rodzinnego domu dziecka lub pełnienia funkcji dyrektora placówki opiekuńczo wychowawczej typu rodzinnego oraz szkoleń dla rodzin zastępczych, prowadzących 7 rodzinne domy dziecka oraz dyrektorów placówek opiekuńczo-wychowawczych typu rodzinnego,
- sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie,
- przekazywanie do biura informacji gospodarczej informacji o powstaniu zaległości z tytułu nieponoszenia opłat za pobyt dziecka w pieczy zastępczej.

Samorząd powiatowy – zadania zlecone

- realizacja zadań wynikających z rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej,
- finansowanie pobytu w pieczy zastępczej cudzoziemców z uregulowaną sytuacją prawną w zakresie ich pobytu w Polsce.

Źródło: Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r., poz. 447 z późn. zm.)

Asystent rodziny

Jednym z rozwiązań w systemie pomocy społecznej jest możliwość zatrudnienia asystenta rodziny do pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczej. Rola asystenta rodziny polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym, poprzez zmianę stosunku osób w rodzinie do własnej sprawności, podniesienie ich samooceny, wzbudzenie wiary we własne siły, a także pomoc w wykonywaniu najprostszych czynności, składający się na proces prowadzenia gospodarstwa domowego. Działania asystenta rodziny mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny tj. rodziców, dzieci, czemu służy indywidualne podejście do rodziny i jej problemów. W tym miejscu należy jednoznacznie powiedzieć, że asystent rodziny nie przejmuje działań za rodzinę, jedynie wspiera ją w wykonywaniu określonych obowiązków jak i również w podjętych działaniach, pokazuje jakie efekty przyniesie ich praca oraz ukierunkowuje te działania w taki sposób, aby przyniosły one zamierzone efekty. Do zadań asystenta rodziny należy m.in. opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną, udzielanie rodzinom pomocy w poprawie ich sytuacji życiowej oraz w rozwiązywaniu problemów: socjalnych, psychologicznych, wychowawczych. Szczegółowy obszar działań asystenta rodziny określony jest w art. 15 ust. 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

Asystent rodziny, na podstawie w/w ustawy, prowadzi działania kierowane do rodzin przeżywających trudności w realizacji funkcji opiekuńczo-wychowawczej. Od 1 stycznia 2017 roku, z dniem wejścia w życie ustawy z dnia 4 listopada 2016 roku

o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, poszerzył się obszar działań asystenta rodziny poprzez przypisanie mu funkcji koordynatora kompleksowego wsparcia (poradnictwa) dla kobiet w ciąży i ich rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem kobiet w ciąży powikłanej, kobiet w sytuacji niepowodzeń położniczych oraz wsparcia rodzin dzieci, u których zdiagnozowano „ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą ich życiu, która powstała w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu”. Ponadto do działań asystenta należy współpraca z innymi służbami z różnych systemów, w tym z podmiotami udzielającymi świadczeń zdrowotnych, pracującymi na rzecz kobiety w ciąży i jej rodziny.

Zatrudnienie asystentów rodziny nie jest konieczne w przypadku każdej rodziny, która przeżywa trudności. To pracownik socjalny ocenia sytuację rodziny i podejmuje decyzję, czy jej problemy wymagają zastosowania dodatkowego narzędzia pracy socjalnej, jakim jest indywidualna, intensywna praca rodziny z asystentem. Nie można, zatem wykluczyć, że dla części rodzin wystarczającą będzie pomoc materialna lub praca socjalna prowadzona przez pracownika socjalnego, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej. W 2022 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyśle zatrudniał 5 asystentów rodziny, którzy swoim wsparciem objęli 91 rodzin.

Rodziny wspierające

Rodziny wspierające mają wspomagać rodziny przeżywające trudności w opiece i wychowywaniu dzieci, pomagać im w prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz w kształtowaniu i wypełnianiu podstawowych ról społecznych. Pełnienie funkcji rodziny wspierającej może być powierzone osobom z bezpośredniego otoczenia dziecka. Rodzinę wspierającą ustanawia wójt/burmistrz/prezydent, po uzyskaniu pozytywnej opinii kierownika ośrodka pomocy społecznej. Z rodziną wspierającą organ właściwy na miejsce zamieszkania rodziny wspierającej zawiera umowę, która określa zasady zwrotu kosztów związanych z udzielaniem pomocy. Rodziny wspierające powinny się wykazać odpowiednim zasobem umiejętności, kompetencji i pozytywnego doświadczenia życiowego. Swoją funkcję rodziny wspierające pełnią we współpracy z asystentem rodziny.

Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyśle aktywnie poszukuje rodzin wspierających poprzez wyszukiwanie tych rodzin wśród rodzin z bliskiego otoczenia klientów tutaj. Ośrodka. Dodatkowo prowadzona jest akcja informacyjna przez stronę internetową Ośrodka i fanpage na platformie FB, stronę Urzędu Miejskiego oraz przez parafie. Jednak pomimo podejmowanych różnych działań nie udało się pozyskać kandydatów do pełnienia takiej funkcji. Rodziny, z którymi przeprowadzono rozmowy na ten temat argumentowały, że nie chcą formalizowania swojej pomocy. Są zainteresowane pomaganiem i wspieraniem dzieci z rodzin dysfunkcyjnych we własnym otoczeniu ale w sposób nieujęty w żadne umowy czy ramy.

Poradnictwo specjalistyczne

Rodziny mające problemy opiekuńczo-wychowawcze mają możliwość skorzystania z konsultacji w Ośrodku Wsparcia Socjalnego. Ośrodek Wsparcia Socjalnego (OWS) obejmuje wielopłaszczyznową, bezpłatną pomocą osoby i rodzin w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, problemów natury psychologicznej lub innych dysfunkcji powodujących nieprawidłowe funkcjonowanie w środowisku. OWS współpracuje na zasadzie partnerstwa z organizacjami działającymi na rzecz pomocy człowiekowi. Konsultacji udzielają psycholog, pedagog i mediator rodzinny. W 2022 r. 94 osoby skorzystały z konsultacji psychologicznych, a 45 osób wzięło udział w sesjach mediacyjnych.

Rozwój i funkcjonowanie środowiskowych form wsparcia dziennego.

Rodziny wychowujące dzieci w wieku szkolnym, a zwłaszcza rodziny, które mają trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wymagają pomocy w zakresie organizowania dzieciom czasu wolnego, pokonywania trudności szkolnych, zaburzeń zachowania itp. W związku z tym istotne jest funkcjonowanie oraz rozwój różnorodnych środowiskowych form dziennej opieki nad dziećmi i młodzieżą w wieku szkolnym.

Dzieci z rodzin przeżywających trudności mogą skorzystać z opieki placówek dziennego wsparcia. W 2022 r. na terenie Przemysła działało 5 świetlic środowiskowych oraz 6 w formie pracy podwórkowej, w których wsparcie znalazło ponad 200 dzieci.

Rodzinna piecza zastępcza

Rodzinna piecza zastępcza jest formą opieki nad dzieckiem o charakterze czasowym. W sytuacji, kiedy dziecko nie może wychowywać się w swojej rodzinie biologicznej, zapewnia się mu opiekę w rodzinie zastępczej: spokrewnionej, niezawodowej, zawodowej lub w rodzinnym domu dziecka. Na koniec 2022 r., na terenie naszego miasta, funkcjonowały 4 rodziny zastępcze zawodowe (w tym jedna o charakterze pogotowia rodzinnego), 12 rodzin zastępczych niezawodowych i 48 rodzin zastępczych spokrewnionych. W rodzinach tych przebywało łącznie 73 dzieci. Rodziny zastępcze spokrewnione stanowią większość ogólnej liczby rodzin zastępczych. Sąd, wydając postanowienie dot. umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej, w pierwszej kolejności kieruje się związkiem emocjonalnym dziecka z najbliższą rodziną.

Dziecko może pozostawać w rodzinie zastępczej do osiągnięcia pełnoletności, a w przypadku podjęcia dalszego kształcenia – nawet do 25 r.ż., lub do czasu zmiany sytuacji prawnej dziecka. W przypadku przywrócenia lub pozbawienia władzy rodzicielskiej rodziców biologicznych, może ustać potrzeba sprawowania dalszej pieczy zastępczej, co powoduje powrót dziecka do środowiska rodzinnego lub umieszczenie go

w rodzinie adopcyjnej. Kandydaci na rodziny zastępcze muszą posiadać świadomość czasowości opieki nad dzieckiem, brać pod uwagę i akceptować możliwość powrotu dziecka do rodziny biologicznej czy też przysposobienia.

W przypadku niemożności wypełniania przez rodziców biologicznych funkcji opiekuńczo-wychowawczych, są oni pozbawieni władzy rodzicielskiej bądź władza ta zostaje im ograniczona lub zawieszona.

Głównym zadaniem rodziny zastępczej, nad wypełnieniem którego czuwa koordynator rodzinnej pieczy zastępczej, jest zapewnienie właściwych warunków do rozwoju dziecka pozbawionego możliwości wychowywania się w rodzinie biologicznej.

Ustanowiona przez sąd rodzina zastępcza zostaje objęta wsparciem Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej – dla miasta Przemysła jest to Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemysłu. Poza pomocą finansową na częściowe pokrycie kosztów utrzymania dzieci, rodzina zastępcza może liczyć na pomoc w innych formach, chociażby poprzez wsparcie koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej czy też poradnictwo specjalistyczne (konsultacje psychologiczne, mediacje). Miejski Ośrodek pomocy społecznej w Przemysłu zatrudniał w 2022 r. 4 koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.

Instytucjonalna piecza zastępcza

Obok rodzinnej pieczy zastępczej w/w ustawa przewiduje instytucjonalną pieczę zastępczą, która jest sprawowana w formie:

- 1) placówki opiekuńczo – wychowawczej typu:
  - a) socjalizacyjnego,
  - b) interwencyjnego,
  - c) specjalistyczno – terapeutycznego,
  - d) rodzinnego;
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo – terapeutycznej;
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Skierowanie dziecka do placówki opiekuńczo - wychowawczej może nastąpić po wyczerpaniu wszystkich możliwości udzielenia pomocy w rodzinie naturalnej lub w rodzinie zastępczej. Pobyt powinien mieć charakter przejściowy, przyjęcie dziecka do placówki następuje na podstawie orzeczenia sądu, na wniosek rodziców lub na wniosek samego dziecka.

Na koniec 2022 r., na terenie miasta Przemysła funkcjonowało 5 całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych, w których przebywało łącznie 68 dzieci. Należy wspomnieć, iż z uwagi na konflikt zbrojny na terenie Ukrainy, od 24 lutego 2022 r. do w/w placówek przyjęto łącznie 24 małoletnich obywateli Ukrainy, którzy w tym okresie przekroczyli granicę polsko - ukraińską. W większości przypadków były to pobyty krótkotrwałe, kilkudniowe. Aktualnie, w jednej z placówek opiekuńczo – wychowawczych na terenie Przemysła przebywa 3 małoletnich uchodźców z Ukrainy.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, dokonano wielu zmian w instytucjonalnej pieczy zastępczej. W związku z wytyczonymi, systemowymi rozwiązaniami związanymi z opieką nad dziećmi w polityce prorodzinnej, zakłada się całkowite odejście od instytucjonalnych form pomocy na rzecz form rodzinnych. Wiąże się to z nałożeniem przez ustawę o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej obowiązku, z jednej strony ochrony zwłaszcza małych dzieci do 10 roku życia, które nie mogą być umieszczane w placówce opiekuńczo - wychowawczej, z drugiej zaś strony ograniczenie liczby przebywających w niej dzieci do 14.

Zdecydowanie więcej dzieci umieszczonych jest w rodzinach zastępczych, w stosunku do dzieci przebywających w placówkach opiekuńczo-wychowawczych. Zauważa się rosnącą tendencję do zapewniania dzieciom rodzinnych form opieki zastępczej.

Usamodzielnieni wychowankowie rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.

Osoba, która osiągnęła pełnoletniość w rodzinie zastępczej oraz osoba pełnoletnia opuszczająca placówkę opiekuńczo-wychowawczą, Młodzieżowy Ośrodek Wychowawczy, Specjalny Ośrodek Wychowawczy, schronisko dla nieletnich, zakład poprawczy zostaje objęta pomocą mającą na celu jej życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem. Warunkiem do uzyskania pomocy jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji opracowanego, wspólnie z opiekunem usamodzielnienia, indywidualnego planu usamodzielnienia.

Usamodzielnieni wychowankowie pieczy zastępczej mogą korzystać z:

- 1) pomocy na usamodzielnienie;
- 2) pomocy na kontynuowanie nauki;
- 3) pomocy na zagospodarowanie;
- 4) pomocy w uzyskaniu:
  - a) odpowiednich warunków mieszkaniowych;
  - b) zatrudnienia.

Pomoc dla opuszczających pieczę zastępczą związana jest z faktem rozpoczęcia dorosłego życia, służy integracji ze środowiskiem. Osoby te najczęściej nie mogą liczyć na żadną pomoc ze strony swojej rodziny naturalnej, rolę tę pełni opiekun usamodzielnienia.

Opiekun, wspólnie z osobą usamodzielnianą, opracowuje program usamodzielnienia, który powinien uwzględniać wszystkie kierunki aktywności życiowej i stanowi kontrakt w sprawie udzielanej pomocy pieniężnej i życiowej.

Znacząca część działań podejmowanych przez pracowników Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej skierowana jest na motywowanie usamodzielnionych wychowanków pieczy zastępczej do jak najdłuższego kontynuowania nauki (szkoły ponadgimnazjalne, policealne, studia) oraz zdobywania dodatkowych kwalifikacji i kursów zawodowych, aby mogli odpowiednio przygotować się (m.in. zawodowo) do

samodzielnego życia.

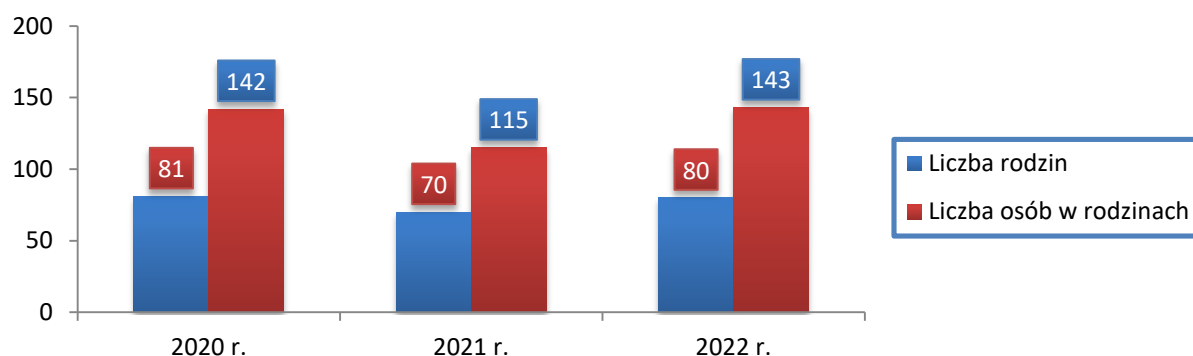
Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemysłu wspiera młodzież opuszczającą rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze w podejmowaniu właściwych decyzji życiowych, monitoruje postępy w nauce i zachęca do podnoszenia kwalifikacji. Na koniec 2022 r. z powyższych form pomocy korzystało 10 usamodzielnionych wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej i 11 usamodzielnionych wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej.

3.1.6 Alkoholizm. Narkomania. Uzależnienia behawioralne.

Osoby uzależnione nie mają świadomości degradacji pozycji społecznej spowodowanej nałogiem, stąd też wymagają wsparcia i pomocy zarówno w kwestii uznania uzależnienia za swój problem, jak również w podjęciu możliwych działań naprawczych. Alkoholizm jest problemem nie tylko osoby nadużywającej alkoholu lecz całej rodziny. Prowadzi ona do współuzależnienia, często przemocy, stanowi poważne zagrożenie dla prawidłowego funkcjonowania członków rodziny, jak i najbliższego otoczenia. Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś bezsprzecznie jeden z najważniejszych problemów. Problem alkoholowy nie zawsze jest widoczny, często pozostaje w sferze domniemania pracownika socjalnego, jest trudny do zdiagnozowania. Rodzina również niechętnie przyznaje się do występowania problemu uzależnienia jednego z jej członków.

Obok problemu, jaki stanowi alkoholizm, należy zwrócić także uwagę na zjawisko narkomanii. Narkotyki oraz różnego rodzaju środki psychoaktywne stanowią kolejny element destabilizujący życie rodzinno – społeczne, a walka z tym negatywnym zjawiskiem stanowi istotną część działań podejmowanych w ramach zadań profilaktycznych ujętych w Gminnym Programie Przeciwdziałania Uzależnieniom. Województwo podkarpackie od lat charakteryzuje jeden z najniższych w Polsce współczynników zatrucień środkami zastępczymi, w przeliczeniu na 100 tysięcy mieszkańców (w woj. podkarpackim było w 2020 roku 13 przypadków, natomiast w skali całego kraju – 1 675). Natomiast z analizy danych statystycznych dot. miasta Przemysła wynika, że uzależnienie od narkotyków i innych substancji psychoaktywnych wciąż stanowi poważny problem wśród jego mieszkańców.

Wykres 11 Liczba rodzin i osób w rodzinach objętych wsparciem ze względu na alkoholizm i narkomanię

Źródło: Opracowanie na podstawie danych MOPS Przemysła

Termin „uzależnienia behawioralne”, określa takie formy zachowań, które nie są związane z przyjmowaniem substancji psychoaktywnych, ale z wykonywaniem pewnych czynności (hazard, zakupy, granie w gry itp.), a ich specyfiką jest m.in. utrata kontroli nad tymi zachowaniami czy czynnościami. W polskiej literaturze dla określenia zachowań związanych z uzależnieniami behawioralnymi stosuje się zamiennie terminy takie jak: „zachowania kompulsywne/nałogowe/problemowe czy zaburzenia zachowania”. Z uwagi na krótki czas na diagnozę i wdrożenie nowych przepisów, działania zaplanowane w ramach profilaktyki i przeciwdziałania zachowaniom kompulsywnym prowadzone są w oparciu o dane opracowane przez Krajowe Centrum Przeciwdziałania Uzależnieniom w Warszawie.

3.1.7 Przemoc w rodzinie

Zjawisko przemocy w rodzinie jest jednym z bardziej istotnych problemów społecznych. Wynika to z faktu, że staje się ono instrumentem osiągnięcia zamierzonych celów w bliskich relacjach międzyludzkich. Osoby stosujące przemoc nie postrzegają swoich zachowań jako czegoś niewłaściwego, a ewentualną winą za swoje postępowanie obarczają innych. Jest ono również traktowane jako element stylu życia. Takiemu stanowi rzeczy sprzyja społeczne, ale też instytucjonalne przyzwolenie na przemoc, a także powielane mity, stereotypy, i uwarunkowania kulturowe które narosły wokół przemocy domowej. Najczęściej świadomość istnienia problemu agresji mają tylko osoby jej doświadczające lub zagrożone nią. Dlatego też przeciwdziałanie przemocy w rodzinie wymaga działań zarówno skierowanych na jednostkę – osobę lub osoby doświadczające przemocy, jak i inicjatyw profilaktycznych, których adresatem będą całe populacje, jak społecznego nacisku na organa ścigania. Dzięki takiemu trójtorowemu podejściu z jednej strony możliwe będzie udzielenie pomocy dostosowanej do indywidualnych potrzeb osób doświadczających przemocy, jak i zmiana postaw społecznych wobec samej przemocy w rodzinie. Ze względu na rosnącą skalę występowania przemocy w rodzinie oraz jej niszczycielską siłę, skuteczne

przeciwdziałanie przemocy w rodzinie jest ważnym zadaniem państwa oraz elementem polityki społecznej w Polsce. Obowiązek ten nakłada nadrzędnie Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (art. 18 i 71), która wskazuje że instytucja rodziny jest objęta szczególną opieką i ochroną państwa. Kobieta i mężczyzna mają równe prawa w życiu rodzinnym, społecznym, politycznym i gospodarczym, a każdy ma prawo żądać od organów władzy publicznej ochrony dziecka przed przemocą, okrucieństwem, wyzyskiem i demoralizacją.

Ustawa z dnia 16 czerwca 2021 r. przeciwdziałaniu przemocy domowej³¹ definiuje przemoc w rodzinie jako jednorazowe albo powtarzające się umyślne działanie lub zaniechanie naruszające prawa lub dobra osobiste członków rodziny – osób najbliższych (w rozumieniu art. 115 § 11 ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny³²), a także innych osób wspólnie zamieszkujących lub gospodarujących, w szczególności narażające te osoby na niebezpieczeństwo utraty życia, zdrowia, naruszające ich godność, nietykalność cielesną, wolność, w tym seksualną, powodujące szkody na ich zdrowiu fizycznym lub psychicznym, a także wywołujące cierpienia i krzywdy moralne u osób dotkniętych przemocą.

Ilustracją rozmiaru przemocy w rodzinie może być liczba prowadzonych przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w rodzinie w Przemysłu procedur Niebieskie Karty (Tabela. 13).

Tabela 13 Liczba sporządzonych Niebieskich Kart w stosunku do liczby rodzin, w których występuję problem przemocy w rodzinie w latach 2020-2022

Rok	Liczba sporządzonych NK	Liczba rodzin, w których występuje problem przemocy w rodzinie	Liczba osób dotkniętych przemocą w rodzinie
2020	72	151	324
2021	99	155	264
2022	148	179	362

Źródło: Dane udostępnione przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Przemysłu.

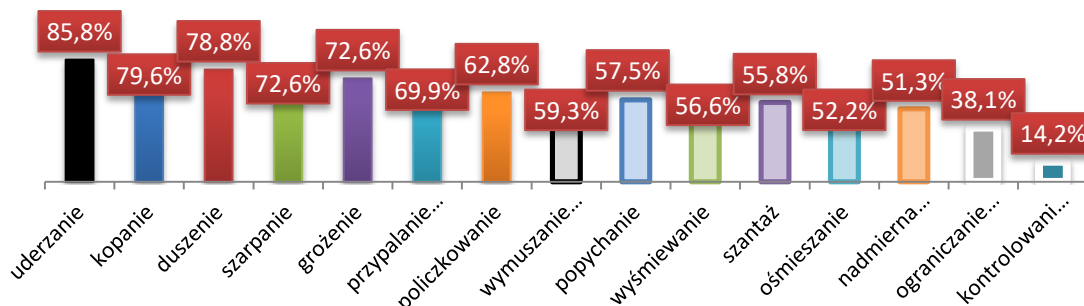
Łącznie w latach 2020-2022 do Zespołu Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Przemysłu wpłynęło 319 formularzy „Niebieskie Karty A”, co daje to średnio każdego roku 106 formularzy. W tym okresie każdego roku przemocą w rodzinie dotkniętych było od 151 do 179 rodzin (średnio 162 rodziny), a średnio 317 osób doświadczało przemocy w rodzinie. Badania przeprowadzone wśród pełnoletnich mieszkańców Przemysła wykazały, że mieszkańcy Przemysła wiedzą, co jest przemocą, chociaż wiedza ta jest niepełna. Kojarzą ją przede wszystkim z przemocą fizyczną (uderzanie 85,8%, kopanie 79,6%, duszenie 78,8%,

³¹ Ustawa z dnia 16 czerwca 2021 r. przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021r., poz.1249 z późn. zm.),

³² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, (Dz. U. z 2022r., poz.1138 z późn. zm.)

szarpanie 72,6%, przypalanie ciała przedmiotami 69,9%), Mniej, niż 2/3 wie, że przemocą jest także wyśmiewanie (56,6%), szantaż (55,8%), ośmieszanie (52,2%) i nadmierna krytyka (51,3%, 58 osób).

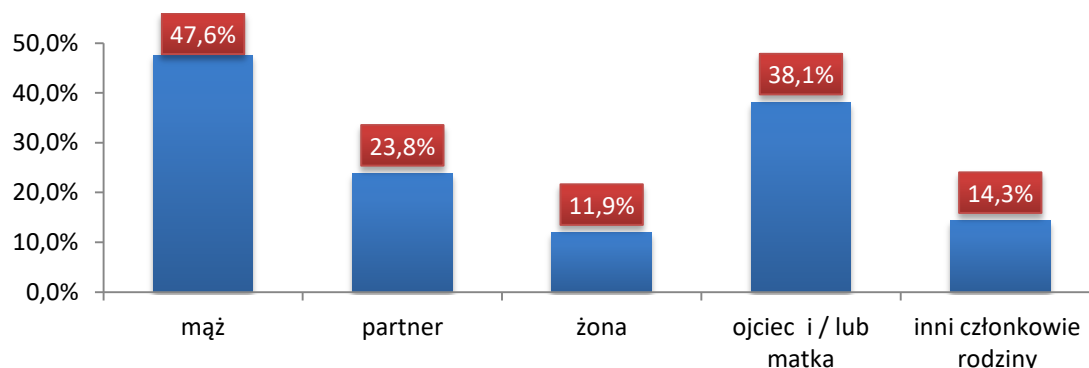
Wykres 12 Pojęcie przemocy wg. pełnoletnich mieszkańców Przemysła

Źródło: Dane udostępnione przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Przemysłu.

Z badań wynika również, że 41,8% Przemysłan doświadcza lub doświadczało w przeszłości przemocy w rodzinie. Wśród kobiet jest to 45,6%, wśród mężczyzn - 31,2%. Była lub jest to przemoc ze strony życiowego partnera (męża 47,6%, żony 11,9%, konkubenta 23,8%), a także rodziców (38,1%) lub innych członków rodziny (14,3%). Najczęściej doświadczaną przemocą była przemoc fizyczna (88,1%) i psychiczna (81%), rzadziej ekonomiczna (17,7%), seksualna (7,1%) i zaniedbanie (9,5%).

Wykres 13 Sprawcy przemocy wg. mieszkańców Przemysła doświadczających przemocy w rodzinie

Źródło: Dane udostępnione przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Przemysłu.

Zdecydowana większość z osób badanych, które doświadczały przemocy w domu, doświadczała przemocy fizycznej (88,1%, 37 osób) lub psychicznej (81,0%, 34 osoby). Rzadziej respondenci wskazywali na przemoc ekonomiczną (16,7%, 7 osób), zaniedbanie (9,5%, 4 osoby) i przemoc seksualną (7,1%, 3 osoby).

Wykres 14 Rodzaje przemocy wg. pełnoletnich mieszkańców Przemysła

Rodzaje przemocy	liczba	procent
Przemoc fizyczna (wymieniano: bicie, kopanie, szarpanie, wykręcanie rąk, polewanie wrzątkiem, picie przedmiotami)	37	88,1%

Przemoc psychiczna (wymieniano: ośmieszanie, awantury, niepokoienie, wyzwiska, obrażanie, poniżanie, nadmierna krytykę, wmawianie choroby psychicznej, nierealistyczne wymagania, straszenie, grożenie, ograniczanie dostępu do jedzenia, zmuszanie do jedzenia)	34	81,0%
Przemoc seksualna (wskazywano: gwałt, zmuszanie do współżycia)	3	7,1%
Przemoc ekonomiczna (wymieniano: ograniczanie dostępu do pieniędzy, odbieranie pieniędzy, niszczenie własności)	7	16,7%
Zaniedbanie (wymieniano: zaniedbania związane z nadużywaniem alkoholu)	4	9,5%

Źródło: badania własne

Osoby, które doświadczały przemocy w rodzinie rzadko komukolwiek o tym opowiadały, zrobiło to tylko 14,4% z nich, a mniej niż połowa (42,9%) zdecydowała się szukać gdziekolwiek pomocy. Instytucjami, do których Przemyślanie zgłaszają się po pomoc jest najczęściej policja, tylko nieliczne osoby zgłaszały się do Ośrodka Pomocy Społecznej, psychologa lub psychiatry. Wskazuje to na dążenie do rozwiązania problemu raczej poprzez interwencję służb i wystraszenie sprawcy przemocy, a nie na świadomość konieczności wzmocnienia swoich sił psychicznych, które są niezbędne do zmiany takiej sytuacji.

Pomimo wysokiego odsetka osób doświadczających kiedykolwiek przemocy w rodzinie, niemal wszyscy mieszkańcy Przemyśla (89,3%) czują się bezpiecznie w swoich domach. Trudno jednak ocenić, czy taka ocen wynika z faktycznego bezpieczeństwa i braku występowania przemocy, czy ze swoistego „zakorzenienia” w miejscu, które powinno kojarzyć się z bezpieczeństwem, chociaż nie zawsze takie jest. Pomimo, że mieszkańcy Przemyśla wiedzą, co jest przemocą, w ich świadomości funkcjonuje wiele fałszywych przekonań co do cech rodzin, w których może dochodzić do przemocy. Połowa Przemyślan silnie kojarzy przemoc z problemem alkoholowym (50,4%) i ogólnym pojęciem „patologia” (48,7%). Tylko 46,1% uważa, że takie cechy, jak status materialny rodziny, miejsce zamieszkania, stan zdrowia członków rodziny lub ich wykształcenie, nie są czynnikami „chroniącymi” przed przemocą. Tylko co czwarty (28,7%) uważa, że cechy te nie mają żadnego znaczenia (można więc przyjąć, że w ich świadomości nie funkcjonują szkodliwe mity dotyczące przemocy). Pozostali (18,3%) poza odpowiedzią „to bez znaczenia” wskazali także na inne cechy rodziny, które zwiększają prawdopodobieństwo wystąpienia w rodzinie przemocy. Większość mieszkańców Przemyśla wie, że przemoc w rodzinie to przestępstwo (74,3%), a będąc jej świadkiem należy reagować (73,5%). Jednak już tylko 54,9% zgadza się ze stwierdzeniem, że należy takie sytuacje zgłaszać na policję. Można więc wnioskować, że reakcje na przemoc w rodzinie w przypadku połowy mieszkańców Przemyśla mogą mieć charakter „sąsiedzkiej interwencji”, ale już nie wezwania na pomoc służb, w których obowiązkach i kompetencjach jest działanie w takiej sytuacji.

Należy także zauważyć, że nawet osoby, które zgadzały się z przynajmniej z jednym z powyższych, zgadzały się z mitami na temat przemocy w rodzinie. Co trzeci mieszkaniec Przemyśla (34,5%) jest przekonany, że jeżeli ofiara przemocy faktycznie jej

doświadczała, to zakończyłaby związek. Według 22,1% przemoc w rodzinie to wstyd, 15% uważa, że jeżeli ofiara przemocy będzie chciała pomocy, to sama jej poszuka, a 10,6% - że wina leży zawsze po dwóch stronach. Aż 14,2 % jest przekonanych, że instytucje nie są w stanie pomóc ofierze przemocy.

3.2 Ekonomia Społeczna w Przemysłu

Zgodnie z ustawą, ekonomia społeczna to działalność podmiotów ekonomii społecznej na rzecz społeczności lokalnej w zakresie reintegracji społecznej i zawodowej, tworzenia miejsc pracy dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, świadczenia usług społecznych, realizowana w formie działalności gospodarczej, działalności pożytku publicznego oraz innej działalności o charakterze odpłatnym³³.

Tematyka związana z rozwojem ekonomii społecznej została uwzględniona m.in. w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju. Wynika to przede wszystkim z faktu, że ekonomia społeczna koncentruje się na potrzebach ludzi, którzy często z przyczyn niezależnych, takich jak niepełnosprawność, choroba psychiczna, wiek, długotrwałe bezrobocie czy ubóstwo, nie mogą w pełni uczestniczyć w życiu społecznym czy zawodowym. Warto tutaj pamiętać, że zagrożenie wykluczeniem społecznym nie dotyczy tylko jednostek, ale rodzi poważne konsekwencje dla ich rodzin i społeczności, w których funkcjonują. Właśnie dlatego tak ważny jest nacisk na rozwój ekonomii społecznej i solidarnej, która może przeciwdziałać i odwracać negatywne skutki marginalizacji społecznej³⁴.

Dokumentem strategicznym w Polsce określającym kierunki polityki państwa w zakresie ekonomii społecznej jest Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2030 r.³⁵ Ekonomia solidarności społecznej. Wskazano w nim wszystkim plany i działania realizowane przez administrację rządową na szczeblu krajowym oraz szczegółową strukturę systemu wsparcia ekonomii społecznej na poziomie regionalnym, uwzględniającą rolę innych przedstawicieli sektora administracji rządowej, a także jednostek samorządu terytorialnego i sektora ekonomii społecznej.

Po wielu latach uchwalono ustawę o ekonomii społecznej z dnia 5 sierpnia 2022 r., która weszła w życie 30 października 2022 r. Ustawa w swoich zapisach reguluje organizację i zasady działania przedsiębiorstwa społecznego, zasady uzyskiwania i utraty statusu przedsiębiorstwa społecznego oraz nadzór nad przedsiębiorstwami społecznymi, instrumenty wsparcia przedsiębiorstwa społecznego, a także zasady i formy wspierania rozwoju ekonomii społecznej przez organy administracji publicznej.

³³ Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1812 z późn. zm.)

³⁴ <https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/Ekonomia,Spoleczna,4016.html> [dostęp: 22.03.2023 r.]

³⁵ https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/EKONOMIA_SPOLECZNA/Aktualizacja%20KPR_ES_do%202030.pdf [dostęp: 22.03.2023 r.]

Zgodnie z danymi z Bazy Przedsiębiorstw Społecznych w Przemysłu do dnia wejścia w życie w/w ustawy status przedsiębiorstwa społecznego posiadało 16 podmiotów³⁶, do tej liczby zgodnie z danymi Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej w Rzeszowie należy dodać 5 podmiotów tj.: Centrum Integracji Społecznej, Warsztaty Terapii Zajęciowej (na terenie Przemysła działa 3 WTZ) oraz Zakład Pracy Chronionej. Po wejściu w życie ustawy i konieczności weryfikacji przez Wojewodę statusów na dzień 23.03.2023 r. w Rejestrze Jednostek Pomocy Społecznej jest zweryfikowane 4 podmioty³⁷.

Tabela 14 Podmioty Ekonomii Społecznej w Rejestrze Jednostek Pomocy Społecznej.

L.p.	Cel działalności	Przedmiot dominującej działalności	Forma prawna
1.	Działalność reintegracyjna	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	Spółka akcyjna, spółka z o.o. lub klub sportowy nienastawiony na osiągnięcie zysku
2.	Działalność reintegracyjna Realizacja usług społecznych	Pozostała działalność usługowa	Spółka akcyjna, spółka z o.o. lub klub sportowy nienastawiony na osiągnięcie zysku
3.	Działalność reintegracyjna Realizacja usług społecznych	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Spółdzielnia socjalna
4.	Działalność reintegracyjna	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	Spółdzielnia socjalna

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Rejestru Jednostek Pomocy Społecznej.

Zgodnie z zapisami ustawy o pomocy społecznej istotnym elementem Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych jest analiza pozwalająca określić zdolności podmiotów ekonomii społecznej do realizacji usług społecznych w zakresie, o którym mowa w art. 2 ust. 1 pkt. 1–14 ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych. Badanie podmiotów ekonomii społecznej przeprowadzono z wykorzystaniem ankiety internetowej. Link do elektronicznej ankiety został przesłany do 21 podmiotów z obu rejestrów. Na zaproszenie do wypełniania ankiety odpowiedziały 3 podmioty ekonomii społecznej co stanowi 14,29% ogółu zaproszonych do udziału w badaniu. Ze względu na typ podmiotu ankietę wypełniły 2 spółki non – profit (Sp. z o.o.) o raz 1 stowarzyszenie. Podmioty te jako zakres swojej działalności wskazały:

³⁶ <http://bazaps.ekonomiaspoleczna.gov.pl/powiat-12-254-przemysl.html> [dostęp: 22.03.2023 r.]

³⁷ <https://rjps.mpips.gov.pl/RJPS/WJ/start.do?miejscowosc=Przemys%C5%9Bl&wojewodztwo=podkarpacki&powiat=m.%20Przemys%C5%9Bl&gmina=Przemys%C5%9Bl&lokalizacja=49.7825,22.774167&typyJednostki=41&stronaListy=1&liczbaPozycjiLista=20&wersja=1&widocznyPanel=karta&wejscieKarta=lista&idJednostki=18772&typId=41> [dostęp: 22.03.2023 r.]

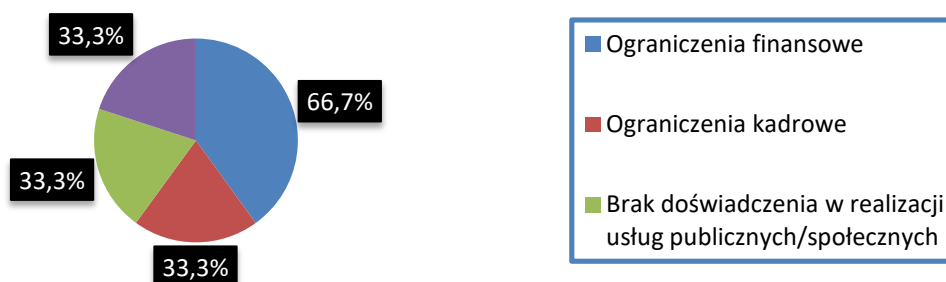
1. Obszar działalności związany z osobami niepełnosprawnymi;
2. Obszar działalności związany z świadczeniem usług noclegowych;
3. Obszar działalności związany z pielęgnacją terenów zielonych, odśnieżanie, nasadzenia drzew i krzewów, karczowanie i wycinki - usług komunalne, wulkanizacja.

Wszystkie te podmioty na dzień wypełnienia ankiety zatrudniały pracowników, 2 z nich po 5 osób i jedna 3 osoby. W kwestii świadczenia usług społecznych wszystkie są zainteresowane ich realizacją i jako główne obszary świadczenia tych usług wskazano:

1. Usługi w zakresie pomocy społecznej;
2. Usługi w zakresie wspierania osób niepełnosprawnych;
3. Usługi w zakresie przeciwdziałania bezrobociu.

Respondenci wskazali również główne ograniczenia dotyczące możliwości świadczenia usług społecznych:

Wykres 15 Główne ograniczenia dotyczące możliwości świadczenia usług społecznych przez Podmioty Ekonomii Społecznej – stan na 4 kwietnia 2023 r.

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

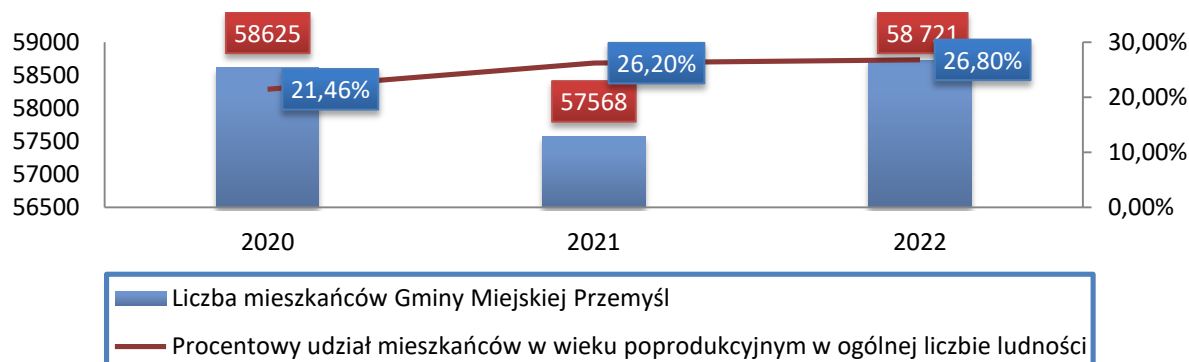
3.3 Seniorzy w Przemysłu, a polityka senioralna

Strukturę demograficzną Gminy Miejskiej Przemysłu charakteryzuje wzrost liczby osób powyżej 60 roku życia, w porównaniu do wszystkich mieszkańców miasta. Niesie to ze sobą szereg wyzwań oraz konieczność intensyfikacji działań, które zapewnią tym osobom poczucie bezpieczeństwa oraz odpowiedni komfort życia. Ogromny postęp społeczny, rozwój nowych technologii oraz zmiany psychofizyczne doprowadziły do zmian, w których coraz więcej osób w wieku poprodukcyjnym (w wieku 60 lat lub więcej) nadal pozostaje aktywne zawodowo i społecznie. Przyjęło się definiować osoby starsze jako seniorów w wieku powyżej 60 roku życia.

Wykres obrazuje jak w latach 2020 – 2022 zmienił się procentowy udział osób starszych w odniesieniu do ogólnej liczby mieszkańców (dane GUS). W 2022 roku

osoby w wieku poprodukcyjnym stanowiły 26,80% wszystkich mieszkańców Gminy Miejskiej Przemysł, co oznacza wzrost w stosunku do roku 2021 o 0,6 punktu procentowego.

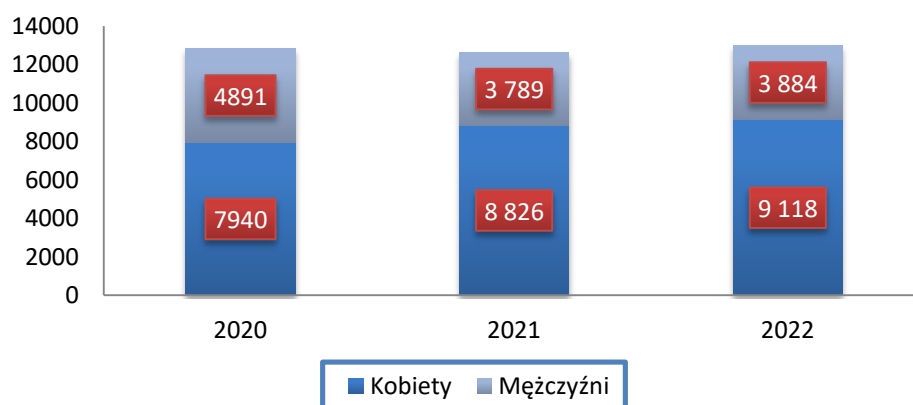
Wykres 16 Udział ludności w wieku poprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności Gminy Miejskiej Przemysł w latach 2020 – 2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

Z danych wynika również, że zdecydowaną większość osób w wieku poprodukcyjnym na terenie Gminy Miejskiej Przemysł stanowią kobiety. W roku 2022 odnotowano wzrost liczby kobiet w wieku powyżej 60 lat w stosunku do danych z lat ubiegłych. W tym samym roku nastąpił również spadek liczby mężczyzn w tym samym przedziale wiekowym w stosunku do lat wcześniejszych.

Wykres 17 Liczba mieszkańców Gminy Miejskiej Przemysł w latach 2020 – 2022 w wieku 60+ z podziałem na płeć

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GUS

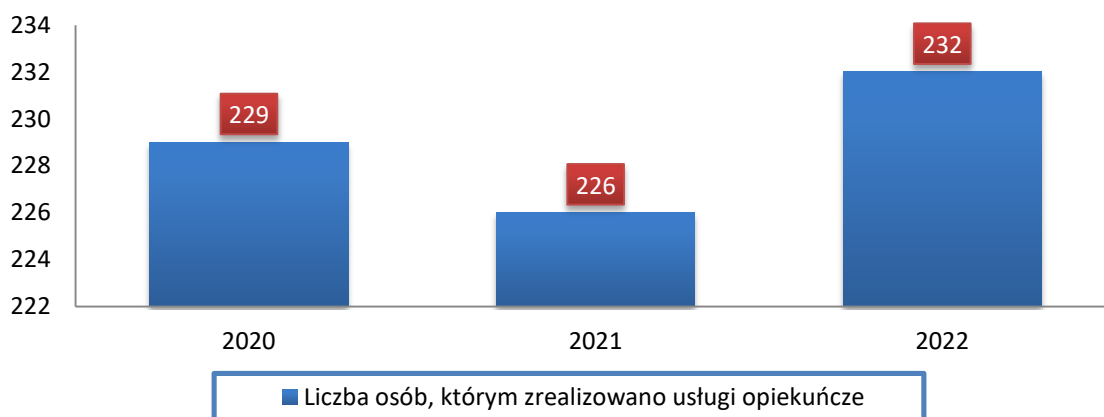
W 2022 roku stosunek liczby kobiet do mężczyzn w wieku powyżej 60 lat wynosił 70% do 30% i ma tendencję wzrostową.

Osobom starszym, które nie są w stanie samodzielnie funkcjonować w życiu codziennym, przysługuje prawo do opieki w Domu Pomocy Społecznej. Na terenie Gminy Miejskiej Przemysł działają dwie tego typu placówki:

- 1) Miejski Dom Pomocy Społecznej, który powstał w 2013r. i składa się z dwóch kompleksów budynków. Pierwszy zlokalizowany przy ul. Św. Brata Alberta 3 jest przeznaczony dla osób w podeszłym wieku i przewlekle somatycznie chorych. Posiada 62 miejsca (54 miejsca dla osób w podeszłym wieku, 8 miejsc dla osób przewlekle somatycznie chorych). Drugi budynek mieści się przy ul. Wysockiego 99 i jest przeznaczony dla osób przewlekle psychicznie chorych i dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie. Posiada 179 miejsc (141 miejsc dla osób przewlekle psychicznie chorych, 38 miejsc dla osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie).
- 2) Dom Pomocy Społecznej im. Św. Brata Alberta prowadzony przez Caritas Archidiecezji Przemyskiej. Placówka zapewnia całodobową opiekę dla 70 osób dorosłych niepełnosprawnych intelektualnie - mężczyzn.

Osoby samotne, które z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymagają pomocy innych osób, a są jej pozbawione, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych usług opiekuńczych. Wydawaniem decyzji przyznającej usługi opiekuńcze zajmuje się Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej, który ustala ich zakres, czas i miejsce świadczenia. Usługi opiekuńcze jako forma pomocy niepieniężnej obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza opiekę oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Z danych MOPS wynika, że na przestrzeni ostatnich trzech lat liczba osób korzystających z usług opiekuńczych jest na podobnym poziomie i pomimo spadku w 2021 roku, wzrosła w 2022 r.

Wykres 18 Liczba osób, którym zrealizowano usługi opiekuńcze w latach 2020 - 2022

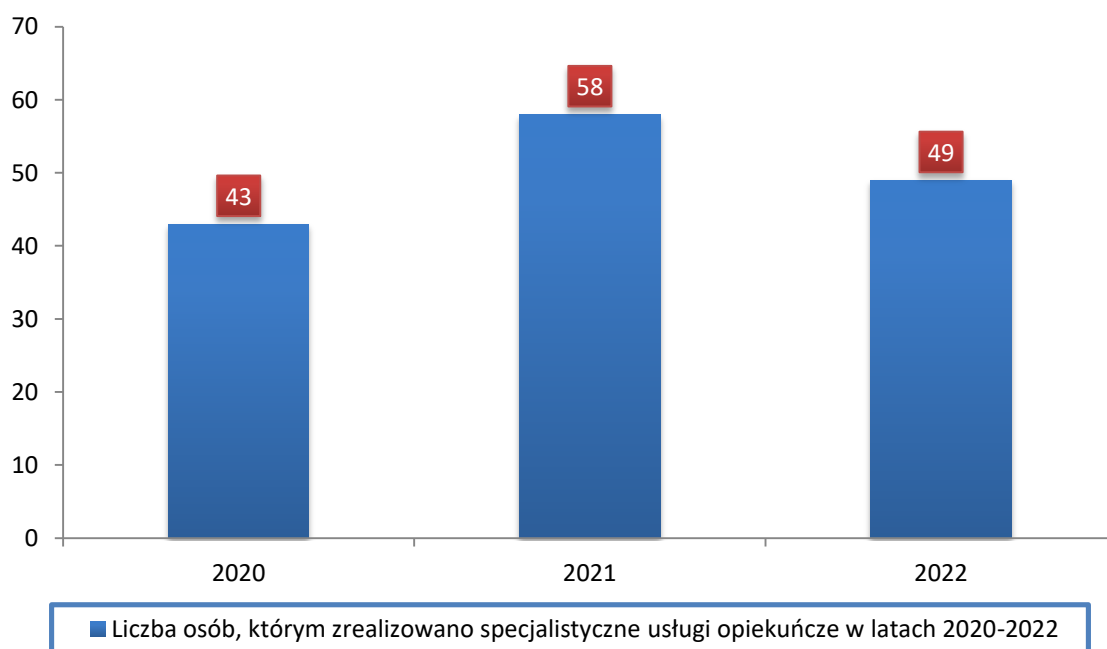

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przemysł

Warto również zaznaczyć, że większość osób korzystająca z usług opiekuńczych to kobiety. Ta tendencja utrzymuje się na przestrzeni lat 2020-2022. W roku 2020 z takiej formy pomocy skorzystało 229 osób, z czego 44 to mężczyźni, a 185 to kobiety. W roku 2021 na ogólną liczbę osób korzystających 49 to mężczyźni, a 177 to kobiety. W roku 2022 z tych samych usług skorzystało 232 osoby, w tym 182 kobiet oraz 50 mężczyzn.

Kolejną z form pomocy są specjalistyczne usługi opiekuńcze, które są dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym. Z danych MOPS wynika, że w przypadku tego rodzaju usług w 2022 r. nastąpił spadek ilości osób korzystających przy wzroście w roku 2021.

Wykres 19 Liczba osób, którym zrealizowano specjalistyczne usługi opiekuńcze w latach 2020 -2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS Przemysł

Podobnie jak w przypadku usług opiekuńczych ze specjalistycznych usług opiekuńczych korzysta więcej kobiet. W 2020 r. na 43 osoby korzystające, 34 to kobiety co stanowiło 79% ogólnej liczby osób. Rok 2021 przyniósł zwiększenie ilości osób korzystających ogółem i przy łącznej liczbie 58 osób 55% stanowiły kobiety tj. 32 osoby. i można zauważyć, że stosunek kobiet do mężczyzn zaczyna się wyrównywać co potwierdził rok 2022 gdzie na 49 ogółem było 26 kobiet, przy 23 mężczyznach.

W odpowiedzi na potrzeby osób starszych, na terenie Gminy Miejskiej Przemysł prowadzone są zajęcia dla osób starszych w Klubie Seniora. W 2022 roku na zajęcia uczęszczało 25 osób (23 kobiety oraz 2 mężczyzn), dla których prowadzone były zajęcia

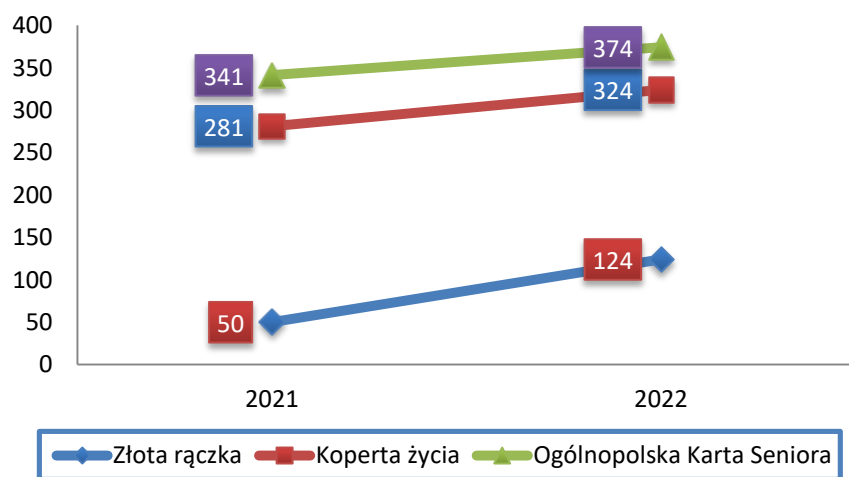
artystyczno – plastyczne, muzyczne, kulinarne itp. W Przemysłu działa również Uniwersytet Trzeciego Wieku, który realizuje swoje cele poprzez wykłady, seminaria, spotkania, wyjazdy integracyjne skierowane do przemyskich seniorów.

Gmina Miejska Przemysł podejmuje szereg działań, których celem jest aktywizacja oraz wsparcie osób starszych z terenu miasta:

- 1) Powołano Przemyską Radę Seniorów na lata 2019 – 2023 (II kadencja).
- 2) Przystąpiono do programu Gmina Przyjazna Seniorom - Ogólnopolska Karta Seniora. Do końca 2022 roku wydanych zostało 714 kart.
- 3) Przystąpiono do programów wspierających oraz prozdrowotnych na rzecz osób starszych, tj. Koperta życia czy Korpus Wsparcia Seniorów, czyli zakup tzw. opasek bezpieczeństwa z dostępem do całodobowej usługi teleopieki.
- 4) Wdrożono program Złota rączka, który polega na zapewnieniu nieodpłatnej pomocy seniorom w drobnych, domowych naprawach.
- 5) Utworzono stanowisko koordynatora polityki senioralnej w Urzędzie Miejskim w Przemysłu.
- 6) Zorganizowano Senioralia oraz wiele innych wydarzeń integracyjnych.

Wykres obrazuje, że każdy z wdrożonych programów wsparcia seniorów cieszy się coraz większym zainteresowaniem i jest dowodem na to, jak tego typu działania są potrzebne, zwłaszcza po okresie izolacji spowodowanej pandemią COVID-19. Działania te zmierzają do wzrostu poczucia bezpieczeństwa, poprawy aktywności i wykluczenia społecznego, co ma istotne znaczenie dla osób w podeszłym wieku.

Wykres 20 Liczba osób korzystająca z proponowanych form wsparcia w latach 2021-2022.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Wydziału Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Przemysłu

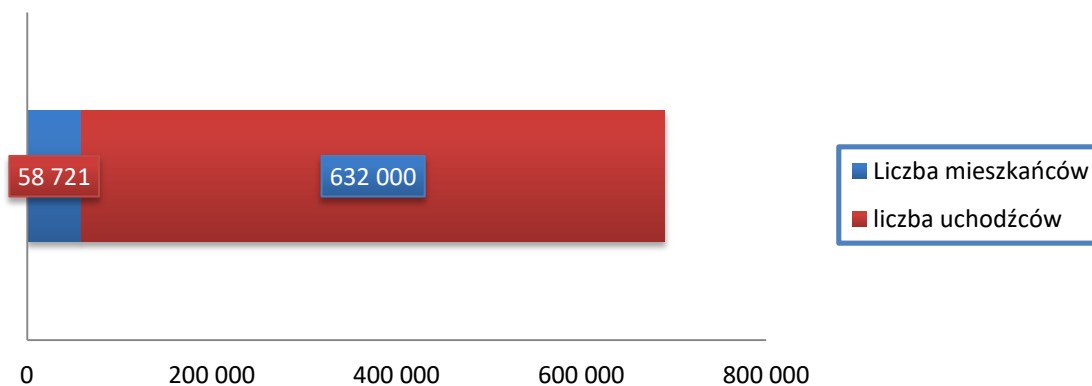
Każde z zadań prowadzonej polityki senioralnej ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa oraz poprawę komfortu życia mieszkańcom Gminy Miejskiej Przemyśl w wieku poprodukcyjnym. Niewątpliwie oczekiwania ze strony seniorów stają się coraz większe. Osoby starsze chętniej biorą udział w różnego rodzaju aktywnościach, dlatego samorząd Miasta staje przed ogromnym wyzwaniem wobec zjawiska starzejącej się społeczności oraz rosnących potrzeb i oczekiwań osób starszych.

3.4 Uchodźcy

Od momentu wybuchu konfliktu zbrojnego na terytorium Ukrainy 24 lutego 2022 roku, Miasto Przemyśl czynnie zaangażowało się w udzielanie pomocy osobom uciekającym z obszarów objętych wojną. Bliskość do przejścia granicznego w Medyce oddalonego zaledwie 12 km od miasta oraz dworzec kolejowy, gdzie kończą bieg pociągi przyjeżdżające z Ukrainy sprawiły, że Przemyśl w jednej chwili stał się pierwszym przystankiem dla osób uciekających przed wojną. W zaledwie kilka dni miasto zmieniło się w ogromne centrum pomocy uchodźcom.

Decyzją Wojewody Podkarpackiego na terenie Miasta Przemyśla utworzony został punkt recepcyjny znajdujący się w budynku Dworca PKP przy pl. Legionów. Dodatkowo, na terenie byłego hipermarketu Tesco przy ul. Lwowskiej 36, powstało Centrum Pomocy Humanitarnej. W obu miejscach uchodźcy mogli odpocząć, zjeść posiłek, skorzystać z pomocy medycznej i psychologicznej, złożyć wnioski o pomoc międzynarodową, wypełnić dokumenty uprawniające do pobytu lub uzyskać skierowanie do jednego z ośrodków dla osób uciekających z Ukrainy i uzyskać informację o możliwym transporcie do innych miast w Polsce. Od momentu wybuchu wojny w Centrum Pomocy Humanitarnej pomoc otrzymało ponad 250 tys. osób. Szacuje się, że drugie tyle dotarło do Przemyśla pociągiem.

Wykres 21 Stosunek liczby mieszkańców do uchodźców, którzy przybyli do Miasta

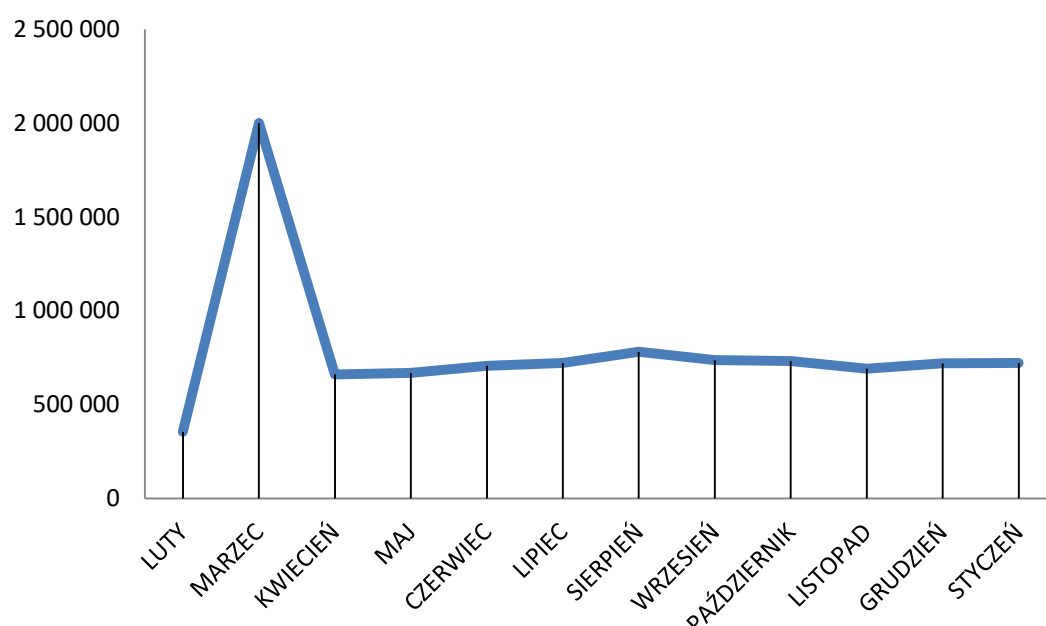

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miejskiego w Przemyślu

Wykres pokazuje jak ogromnym wyzwaniem dla miasta było przyjęcie tak dużej liczby uchodźców. Pomimo, że Gmina Miejska Przemysł liczy niespełna 60 tys. mieszkańców, a ponad pół miliona osób przybyło do miasta, każdy obywatel Ukrainy uciekający przed wojną otrzymał wsparcie i pomoc.

Kolejny wykres przedstawia ilość osób, które przekroczyły granicę Polski od 24 lutego 2022 roku. Z analizy wynika, że największa fala uchodźców dotarła w dwóch pierwszych miesiącach wojny tj. w lutym i marcu. W kolejnych miesiącach sytuacja ustabilizowała się. W każdym kolejnym miesiącu do Polski przybywało średnio ok. 20 tys. uchodźców dziennie.

Wykres 22 Liczba uchodźców napływająca do Polski od 24 lutego 2022r. do 31 stycznia 2023r.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Straży Granicznej

W lutym 2023 roku na terenie Przemysła oddano do użytku nowe Centrum Pomocy Humanitarnej, przy ul. Włodzimierza Bilana. Nowe miejsce powstało w ramach projektu "Wsparcie uchodźców z Ukrainy", dzięki zaangażowaniu oraz wsparciu finansowemu Organizacji UNHCR oraz Fundacji CORE. Schronienie znajdzie w nim od 70 do 120 osób – uchodźców wojennych głównie matek z dziećmi. Dzięki temu działaniu uchodźcy mogą w komfortowych warunkach spędzić w tym miejscu kilka, kilkanaście dni, aby można było zorganizować im dalszy pobyt w Polsce. Kolejny tego typu obiekt powstanie przy Hali Przemyskiego Ośrodka Sportu i Rekreacji w Przemyslu, przy ul. Mickiewicza. Wiosną 2023 roku dzięki wsparciu i finansowaniu organizacji charytatywnej CORE, a także samorządowi i mieszkańcom partnerskiego miasta Paderborn, będzie tu funkcjonowało miejsce schronienia dla wciąż uciekających przed wojną uchodźców

z Ukrainy. Będzie to miejsce długoterminowego pobytu dla osób, które będą chciały zostać na dłużej w naszym mieście.

Dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób niepełnosprawnych – uchodźców, powstały miejsca w Miejskim Domu Pomocy Społecznej przy ul. Wysockiego. Dzięki pomocy i finansowaniu Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych DPS może być schronieniem dla 12 osób niepełnosprawnych wraz z opiekunami. W trakcie największego napływu osób uciekających z Ukrainy, to właśnie takie miejsca dla osób wymagających stałej opieki innych ludzi, były najbardziej poszukiwane.

Zgodnie z art. 31 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa – *„Obywatelowi Ukrainy, którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 i który został wpisany do rejestru PESEL, przysługuje pomoc w postaci jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na osobę, przeznaczonego na utrzymanie w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe”*³⁸.

Od dnia 24 lutego 2022 r. z tej formy pomocy skorzystało 3 942 obywateli Ukrainy na łączną kwotę 1 182 600 zł. W/w mogli również skorzystać z pomocy żywnościowej w ramach Unijnego Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014 – 2020. Na terenie Przemysła dystrybucją żywności dla obywateli Ukrainy zajmuje się Polski Komitet Pomocy Społecznej oraz Caritas Archidiecezji Przemyskiej.

Od 24.02.2022 r. do 31.12.2022 r. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyslu wydał 597 skierowań potrzebującym przebywającym na terenie miasta Przemysła w związku z konfliktem zbrojnym. Ponadto dzieciom obywateli Ukrainy uczęszczającym do szkół i przedszkoli działających na terenie miasta Przemysła udzielono pomocy w postaci wyżywienia. Od 16.05.2022 r. do 31.12.2022 r. wydano 50 decyzji przyznających pomoc w postaci zasiłku celowego z przeznaczeniem na pokrycie kosztów całodziennego wyżywienia dziecka w przedszkolu. Jednocześnie od 19.05.2022 r. do 31.12.2022 objęto pomocą w formie dożywiania 106 dzieci w szkołach na terenie Miasta Przemysła.

Tabela 15 Zestawienie przyznania świadczenia 300 zł dla obywateli Ukrainy w 2022 r.

Liczba wniosków	Liczba obywateli Ukrainy objętych pomocą	Kwota wypłacona wnioskodawcom
1907	3 942	1 182 600,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

³⁸ Ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2023r., poz.103 z późn. zm.).

Świadczenie pieniężne za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest formą wsparcia dla gospodarstw domowych, które przyjęły obywateli Ukrainy i zapewniły im zakwaterowanie i wyżywienie na własny koszt. Podstawą prawną do przyznania tego świadczenia jest też ustawa z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa³⁹.

Tabela 16 Zestawienie przyznania świadczenia za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywateli Ukrainy w 2022 r.

Liczba wniosków	Liczba obywateli Ukrainy objętych pomocą	Kwota wypłacona wnioskodawcom
1 391	4 480	5 069 025,00 zł

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych MOPS

Do końca 2022 roku w Przemyślu nadanych zostało 7500 numerów PESEL. Trudno jest jednak oszacować ile osób, które otrzymały numer identyfikacyjny zdecydowało się pozostać w mieście, a ile wyjechać. Niewątpliwie napływ uchodźców z Ukrainy, a wraz z nim problem integracji, stanowić będzie ogromne wyzwanie dla jednostek organizacyjnych pomocy społecznej na terenie Miasta Przemyśla.

³⁹ Tamże, Art.13 ust . 1.

4. PROBLEMY SPOŁECZNE WG MIESZKAŃCÓW PRZEMYŚLA – ANALIZA BADAŃ SONDAŻOWYCH

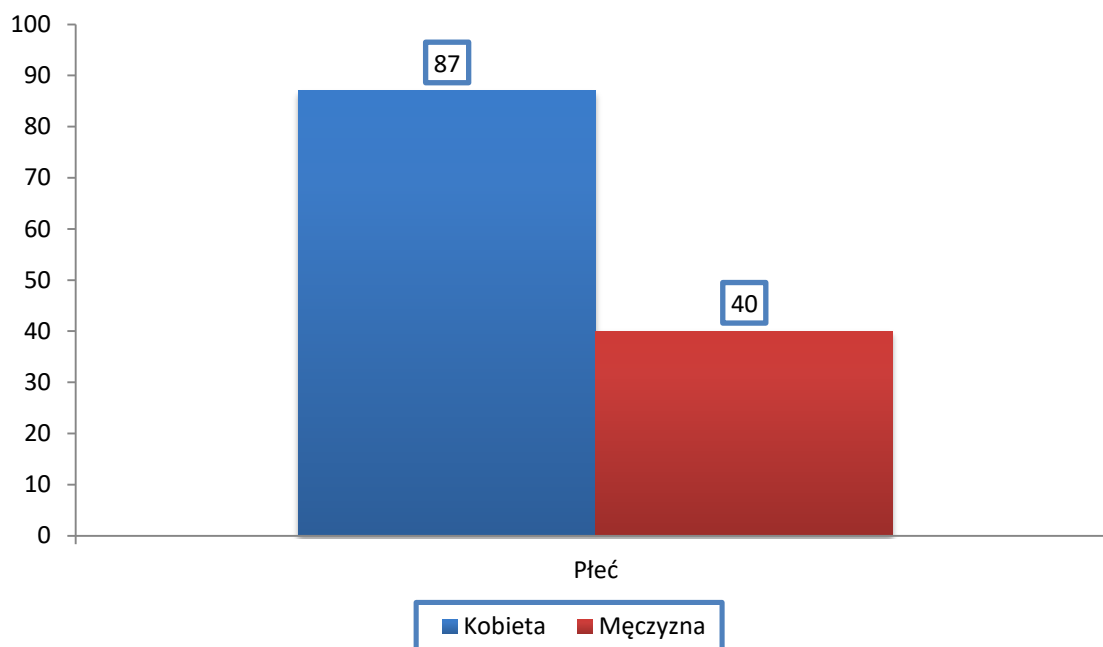
4.1 Charakterystyka grupy badawczej

Mając na uwadze dążenie do partycypacji społecznej i oddawanie mieszkańcom głosu w sprawach bezpośrednio ich dotyczących, kierując się maksymą „Nic o Nas bez Nas” na potrzeby Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych przeprowadzono ankietyzację mieszkańców pod kątem problemów społecznych w Przemysłu.

W prowadzonym badaniu zastosowano metodę CAWI⁴⁰. Ze względu na zastosowanie tej metody ankieta miała charakter anonimowy i tym samym respondenci mieli swobodny dostęp o każdej porze oraz w żaden sposób nie wpływno na udzielane odpowiedzi.

Poniżej przedstawiono w formie graficznej i opisowej uzyskane odpowiedzi, jak również zawarto wnioski płynące z analizy pozyskanych danych.

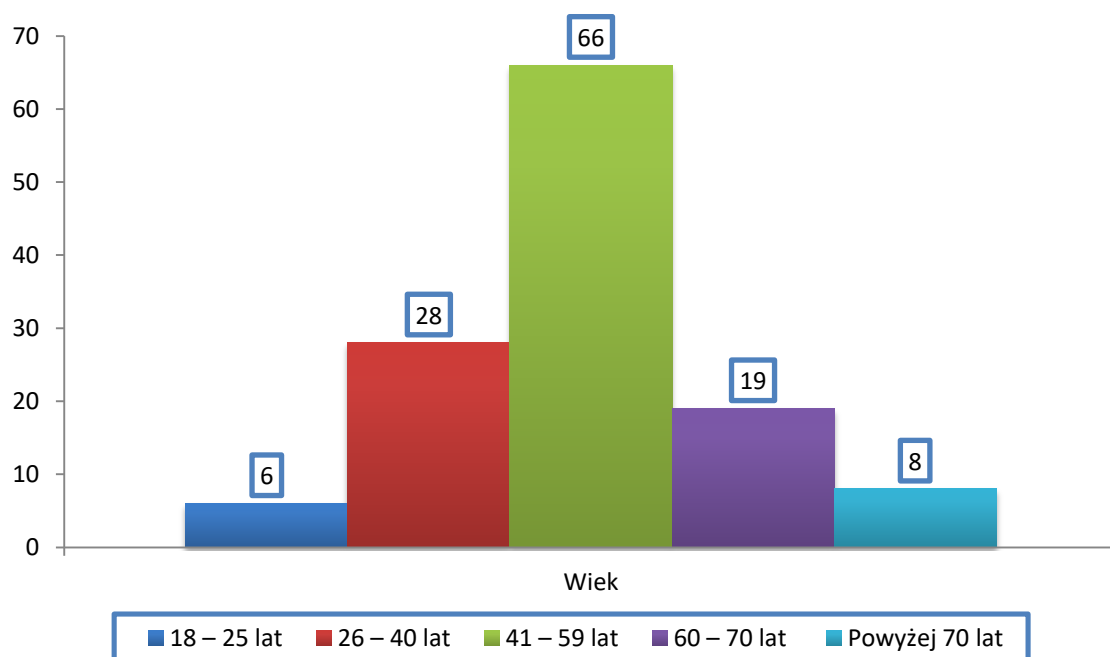
Wykres 23 Charakterystyka grupy badawczej ze względu na płeć.

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

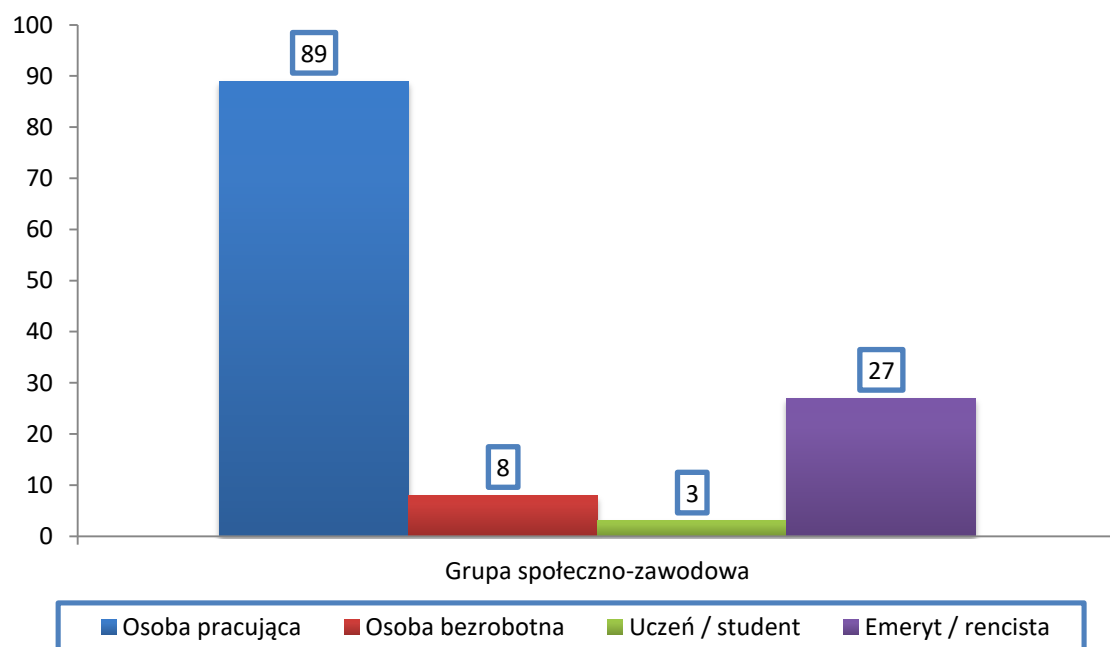
⁴⁰ Ankieta CAWI (z angielskiego Computer Assisted Web Interview) jest częścią metodologii opartej na ankiecie dostarczonej respondentowi za pomocą linka w panelu lub na stronie internetowej. Metoda CAWI jest uważana za jeden z najbardziej ekonomicznych sposobów zbierania danych ankietowych, ponieważ nie wymaga ankietów, urzędów, ani dodatkowych narzędzi. Więcej: <https://www.survgo.com/blog/metodologia-cawi-technika-badawcza>, [dostęp: 29.03.2023 r.]

Wykres 24 Charakterystyka grupy badawczej ze względu na wiek

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

Wykres 25 Charakterystyka grupy badawczej ze względu na status społeczno-zawodowy

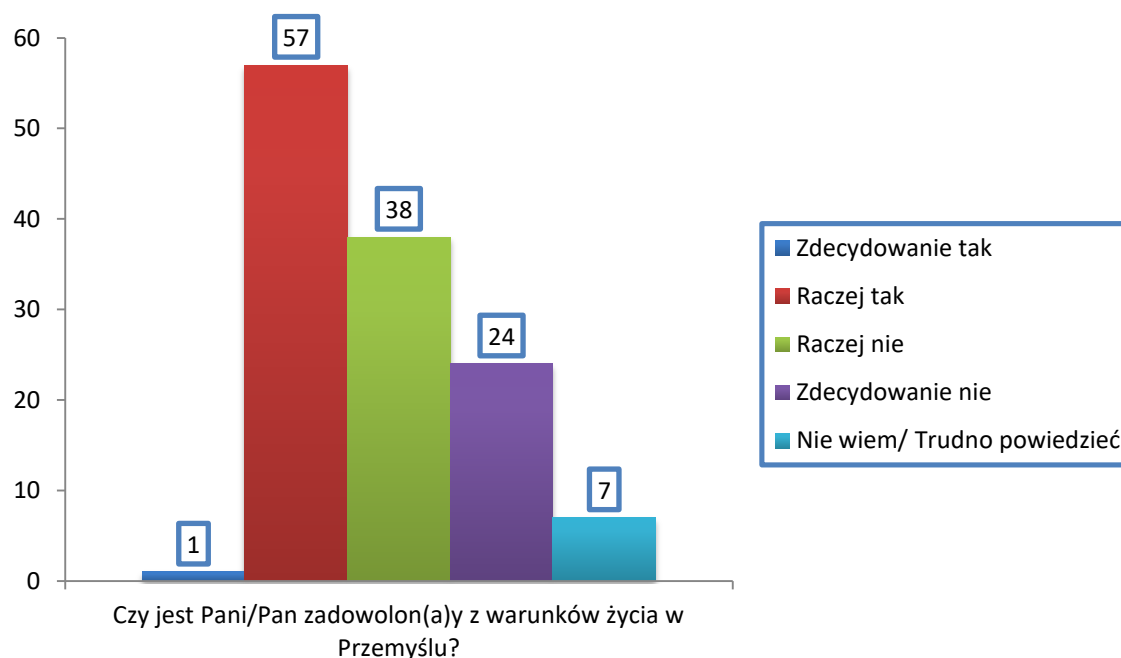
Źródło: Badania własne – ankieta on-line

W omawianym badaniu wzięło udział 127 respondentów, z czego 68,50% (87 osoby) stanowiły kobiety. Najliczniejszą grupą badanych pod względem wieku były

osoby w przedziale wiekowym 41-59 lat tj. 51,97%. 89 osób wskazało jako swój status społeczno-zawodowy, że są osobami pracującymi co stanowiło 70,08% ogółu badanych.

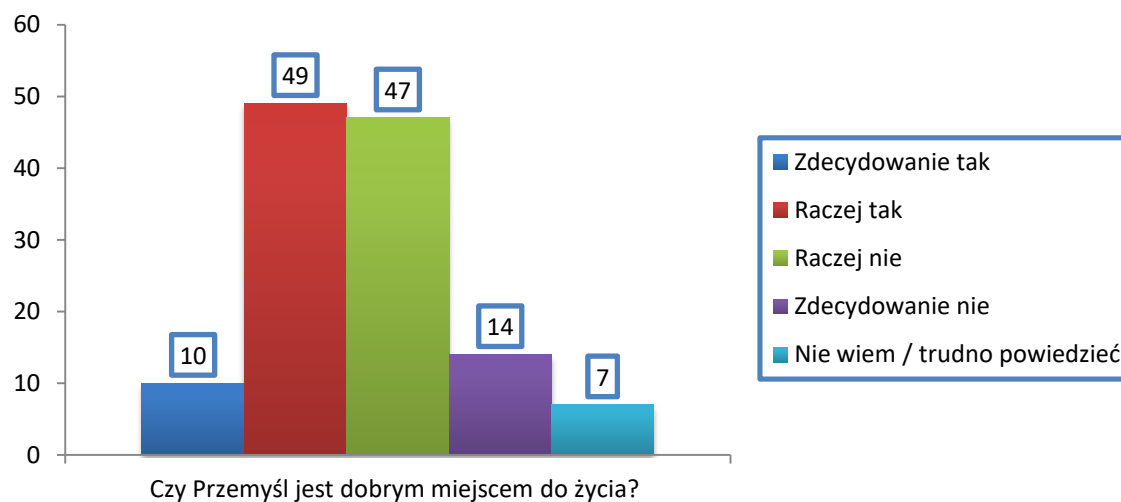
4.2 Przemysł miejscem do życia - ocena

Wykres 26 Poziom zadowolenia z warunków życia w Przemysłu

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

Wykres 27 Czy Przemysł jest dobrym miejscem do życia?

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

4.3 Główne problemy społeczne mieszkańców Przemysła oraz ocena wybranych obszarów życia codziennego

Przygotowana na potrzeby badania ankieta zakładała również, zbadanie jak mieszkańcy Przemysła oceniają ogólnie miasto pod względem swojego miejsca do życia oraz mieli wskazać poziom swojego zadowolenia z życia w Przemysłu. Jak wskazują uzyskane odpowiedzi tylko 1 osoba na 127 badanych jest zdecydowanie zadowolona

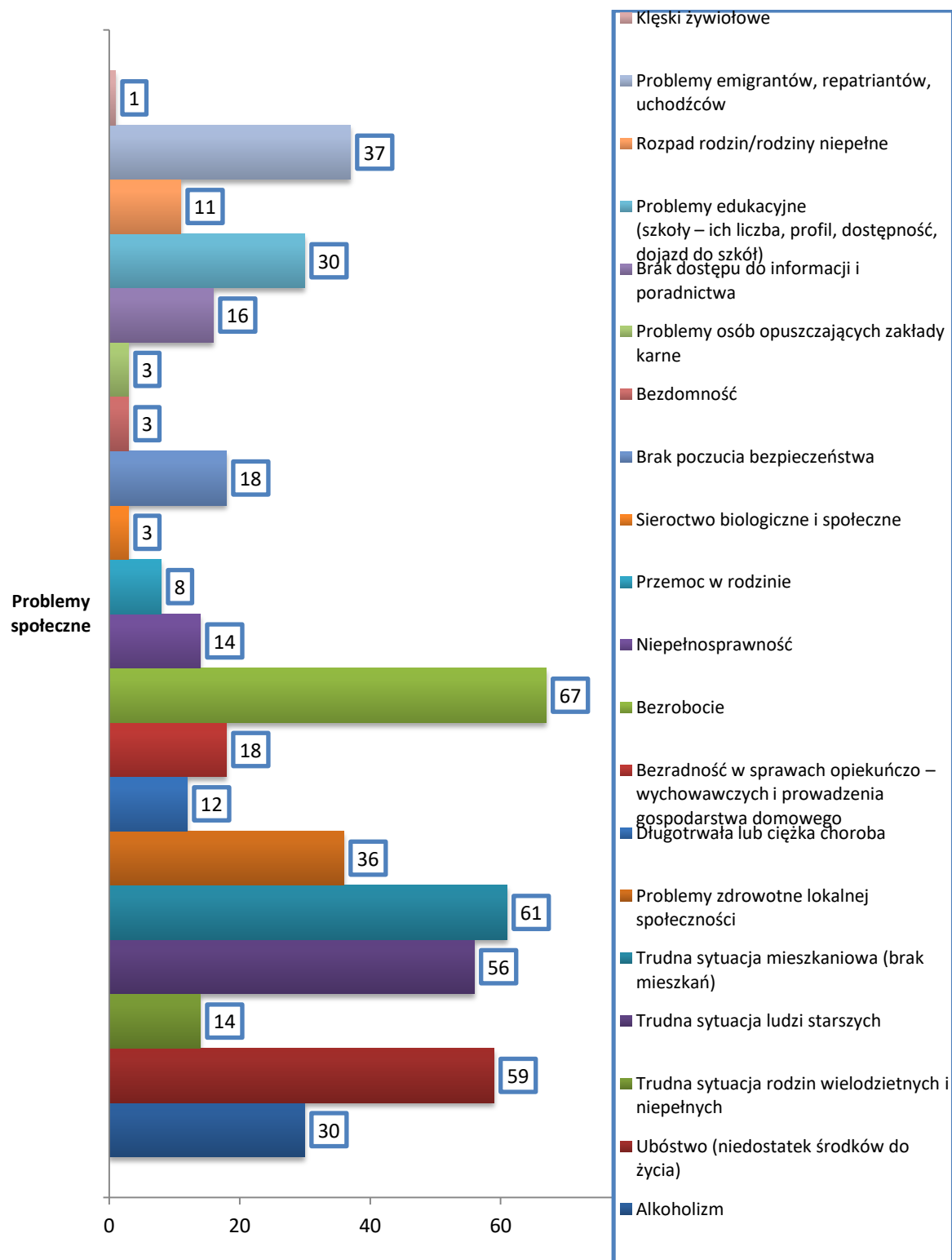
z życia w Przemysłu. 44,88% badanych tj. 57 osób wskazało, że są raczej zadowoleni, a ponad 19% (24 osoby) badanych zdecydowanie nie jest zadowolonych z życia w Przemysłu. Istotnym odnotowania jest fakt, że podobna liczba respondentów wskazała, że Przemysł jest tak samo raczej dobrym (38,58%), jaki i raczej złym (37%) miejscem do życia.

Zgodnie z danymi z Wykresu nr 28 do największych problemów społecznych mieszkańcy Przemysła zaliczyli bezrobocie, trudną sytuację mieszkaniową, ubóstwo oraz trudną sytuację ludzi starszych. Co ciekawe, osoby badane jako najmniejsze problemy społeczne wskazały bezdomność, sieroctwo zarówno biologiczne jak i społeczne oraz problemy osób opuszczających zakłady karne. Dziwi też fakt, że praktycznie niezauważalnym problemem wg. badanych jest przemoc w rodzinie, choć osobne badania prowadzone przez Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie w Przemysłu wskazują, że jest to poważny problem społeczny⁴¹. Z bardziej znaczących problemów wskazano również problemy uchodźców, repatriantów czy też emigrantów, problemy zdrowotne społeczności lokalnej oraz alkoholizm i problemy edukacyjne.

---

⁴¹ Patrz str. 47-50 niniejszej Strategii.

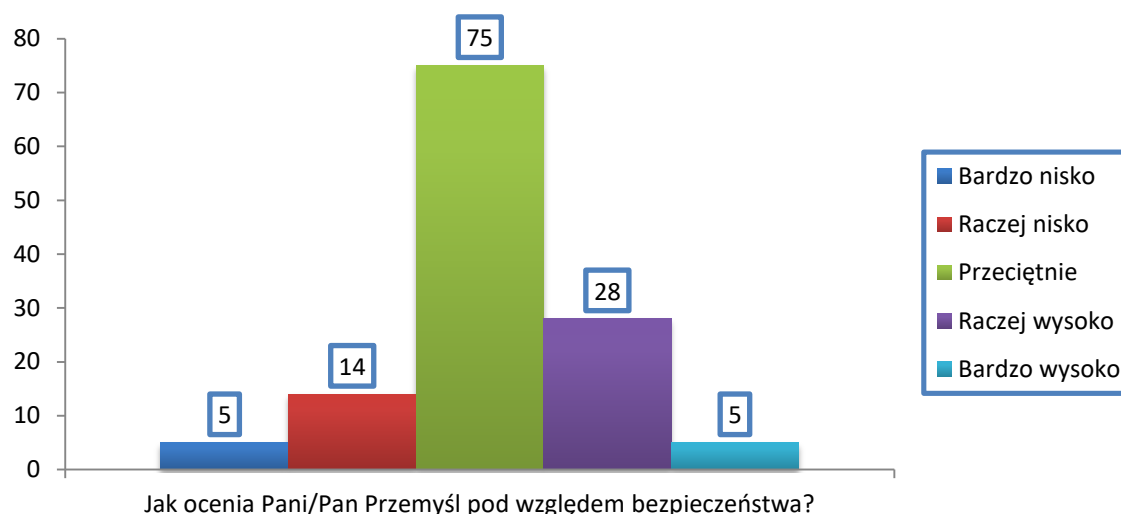
Wykres 28 Główne problemy społeczne według mieszkańców Przemysła

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

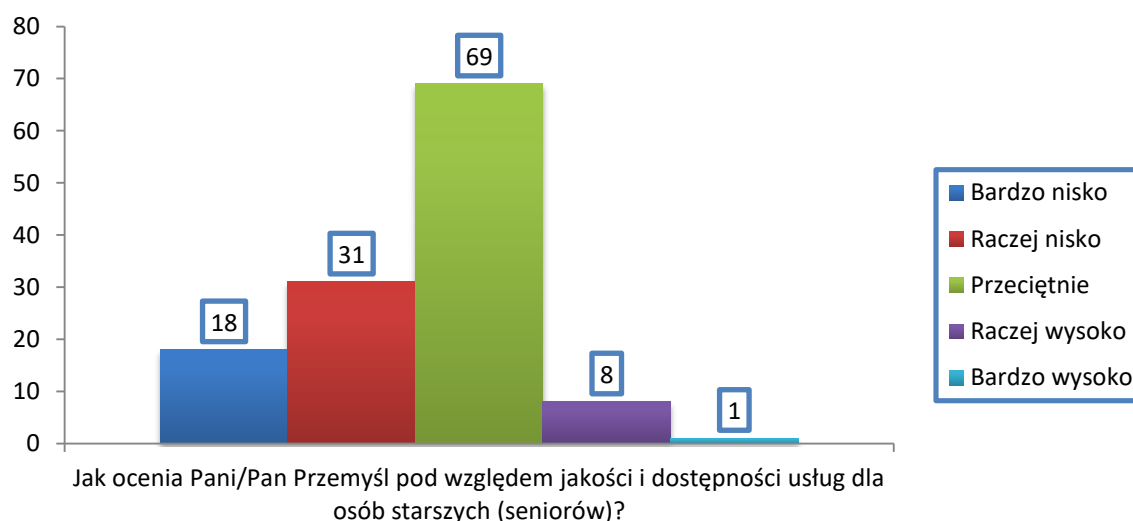
Ważnym aspektem przy prowadzeniu diagnozy problemów społecznych jest zbadanie jak mieszkańcy oceniają działalność miasta w różnych obszarach życia codziennego. I tak dokonano analizy pod względem bezpieczeństwa oraz dostępności do usług dla osób starszych (seniorów), osób niepełnosprawnych oraz szeroko pojętej opieki zdrowotnej. Jak wskazują uzyskane odpowiedzi mieszkańcy przeciętnie oceniają 3 z 4 w/w aspektów życia i tylko dostęp do opieki zdrowotnej w mieście jest poniżej przeciętnej, gdzie 63 respondentów wskazało raczej niski dostęp do tego typu usług. Jak wskazują wykresy 31 i 32 żaden z respondentów nie wskazał na bardzo wysoki poziom dostępności do usług dla osób niepełnosprawnych czy też usług zdrowotnych.

Wykres 29 Poziom bezpieczeństwa w Przemysłu

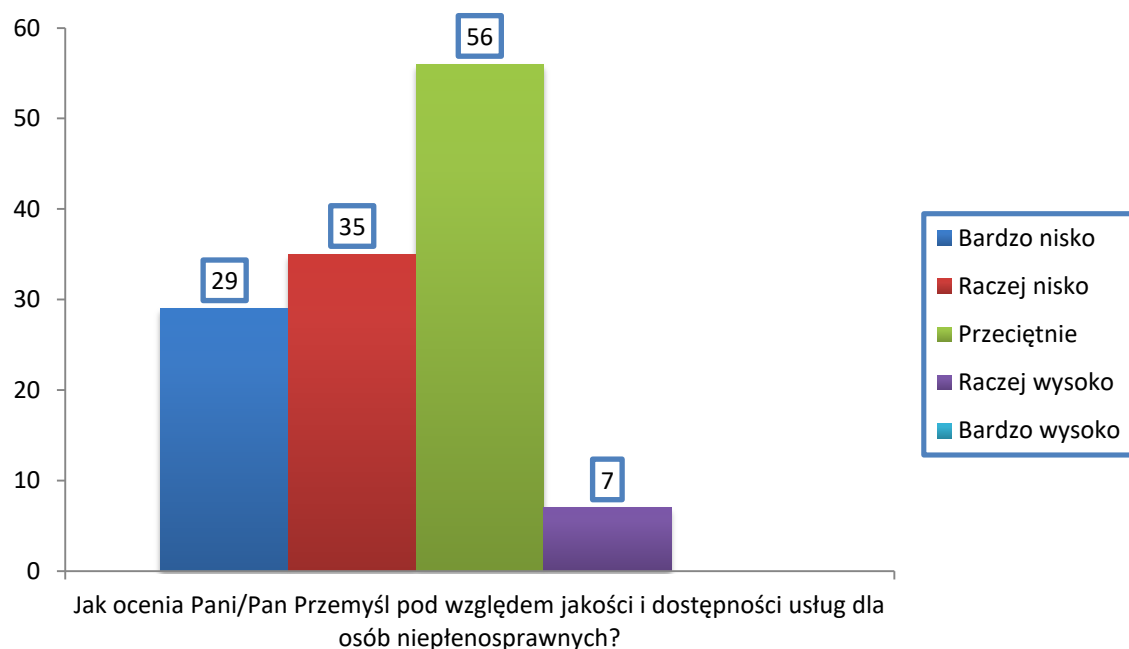
Źródło: Badania własne – ankieta on-line

Wykres 30 Dostępność do usług dla osób starszych (seniorów)

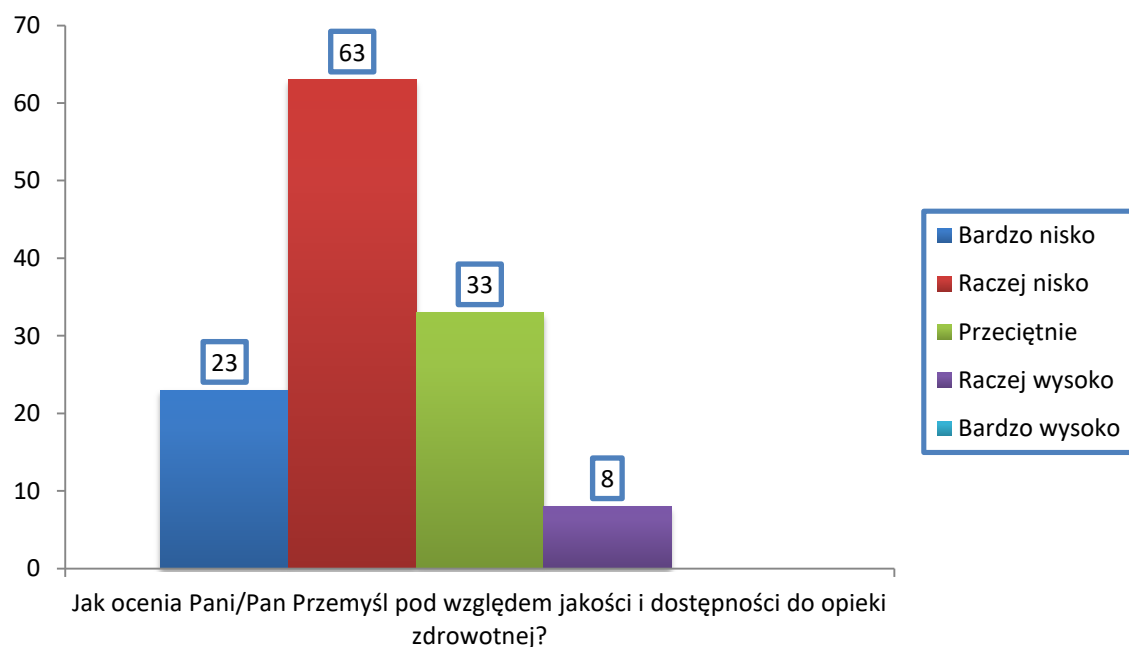
Źródło: Badania własne – ankieta on-line

Wykres 31 Dostępność do usług dla osób niepełnosprawnych

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

Wykres 32 Dostępność do opieki zdrowotnej na terenie miasta Przemysła

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

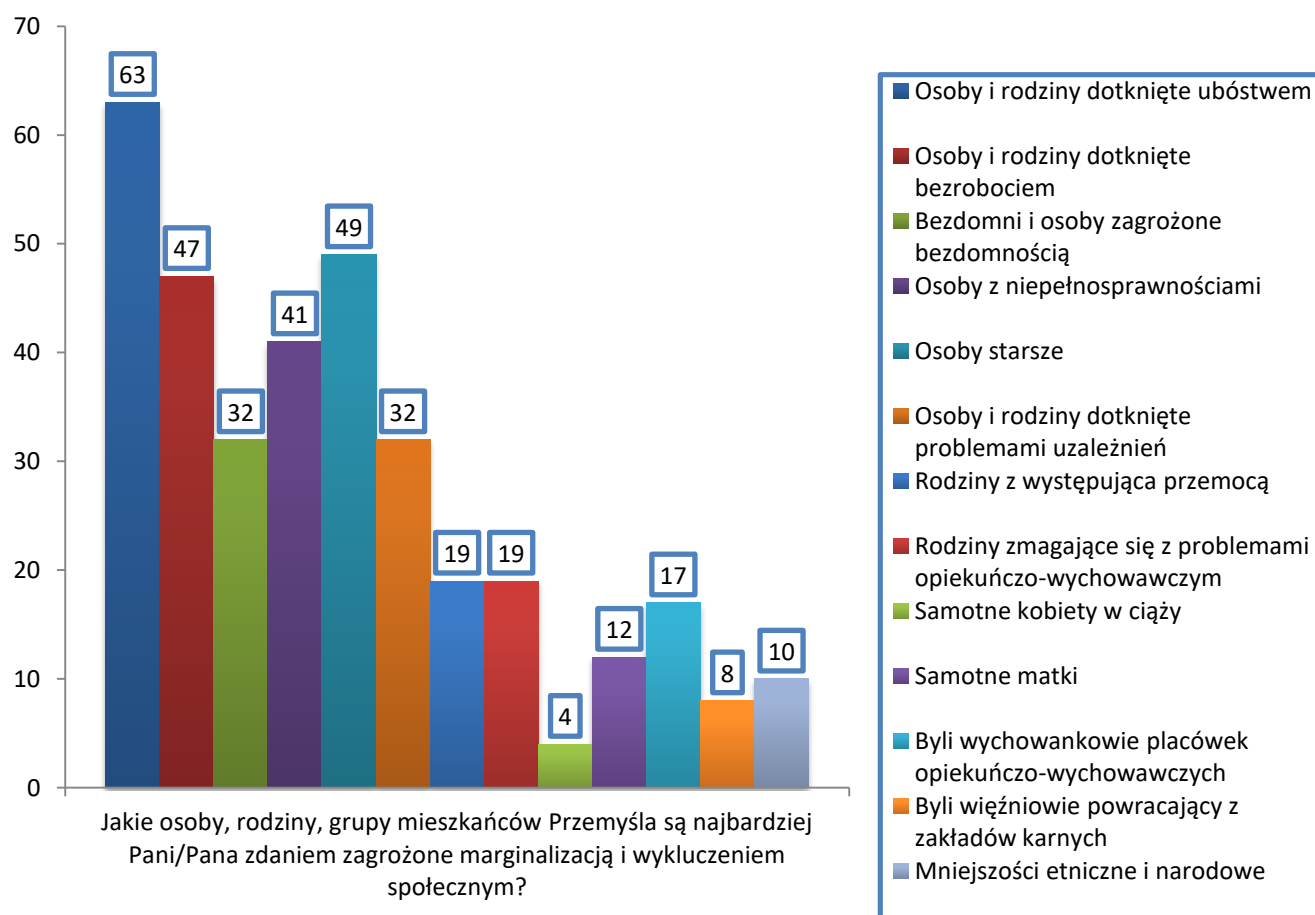
4.4 Grupy zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym oraz ocena efektywności działań we wskazanych obszarach

Osoby zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym stanowią wyzwanie dla prowadzonej polityki społecznej w Unii Europejskiej jak również w naszym kraju. Ich poprawne zdiagnozowanie wskazuje kierunki w jakich powinno miasto działać na rzecz zmniejszenia problemów, które dotyczą mieszkańców i prowadzą do ich marginalizacji.

Do trzech głównych grup osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym (Wykres 30) zgodnie z danymi pozyskanymi w ankiecie respondenci zaliczyli:

1. Osoby i rodziny dotknięte ubóstwem;
2. Osoby i rodziny dotknięte bezrobociem oraz osoby starsze;
3. Osoby z niepełnosprawnościami.

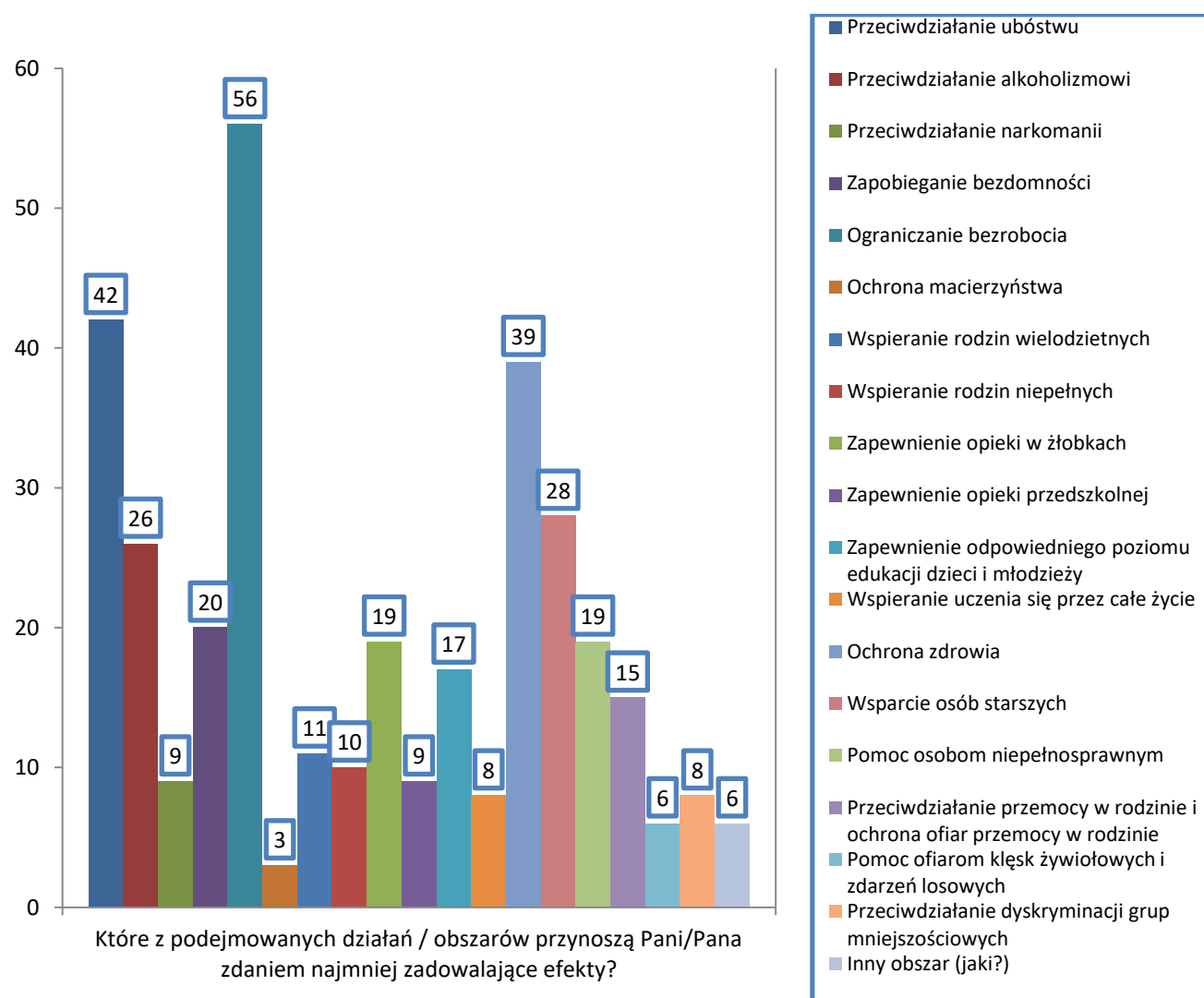
Wykres 33 Grupy zagrożone marginalizacją i wykluczeniem społecznym wg. mieszkańców Przemysła

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych w swoich założeniach ma być również odpowiedzią na zdiagnozowane problemy w obszarach, z którymi wg. badanych miasto nie reaguje adekwatnie do potrzeb. Jako główny obszar oraz podejmowanie najmniej efektywnych działań wskazano przeciwdziałanie bezrobociu w mieście (Wykres 34). Również kwestia przeciwdziałania ubóstwu oraz problemy z ochroną zdrowia zdaniem badanych wymagają interwencji w przyszłych działaniach. Zgodnie z uzyskanymi odpowiedziami można jeszcze wskazać wysoki poziom problemów związanych z alkoholizmem oraz sytuację osób starszych. Badane osoby (6 osób) wskazały również inne niż zaproponowane odpowiedzi. Zwrócono m.in. uwagę na problemy związane z pozyskaniem inwestorów, którzy mogliby stworzyć nowe miejsca pracy czy też na obszar i działania związane z szeroko pojętą rekreacją.

Wykres 34 Najmniej efektywne działania realizowane w Przemysłu

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

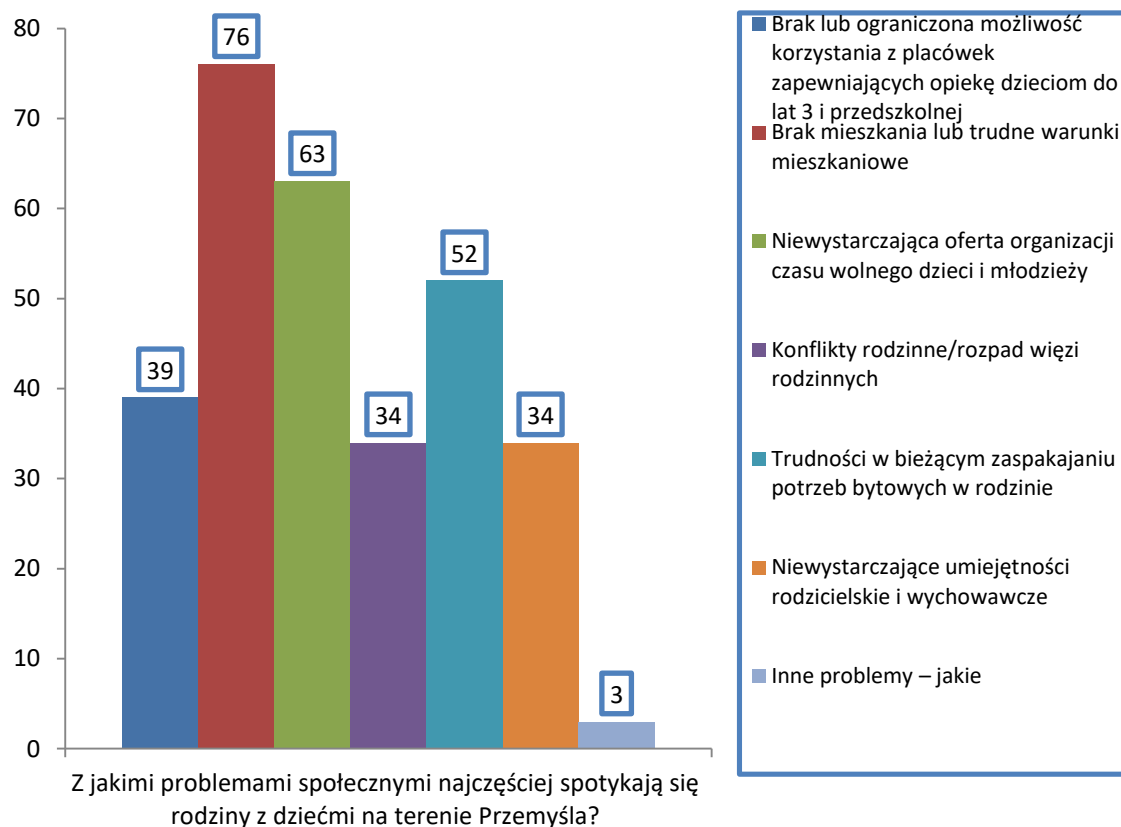
4.5 Problemy społeczne wybranych grup społecznych oraz ocena działań na ich rzecz

W kolejnej części ankiety poddano badaniom problemy oraz działania dotyczące czterech wybranych grup społecznych. Uwagę skupiono na:

1. Rodzinach z dziećmi;
2. Osobach z niepełnosprawnościami;
3. Osobach starszych;
4. Dzieciach i młodzieży.

Do głównych problemów społecznych dotyczących rodziny z dziećmi respondenci zaliczyli brak mieszkania lub trudne warunki mieszkaniowe, niewystarczającą ofertę organizacji czasu wolnego dzieci i młodzieży oraz trudności w bieżącym zaspokajaniu potrzeb bytowych w rodzinie. Oprócz w/w wskazanych problemów 2 osoby wskazało również inne problemy tj. smogu, złej komunikacji czy problem z bezpieczeństwem ze względu na działania pseudokibiców przemyskich klubów sportowych.

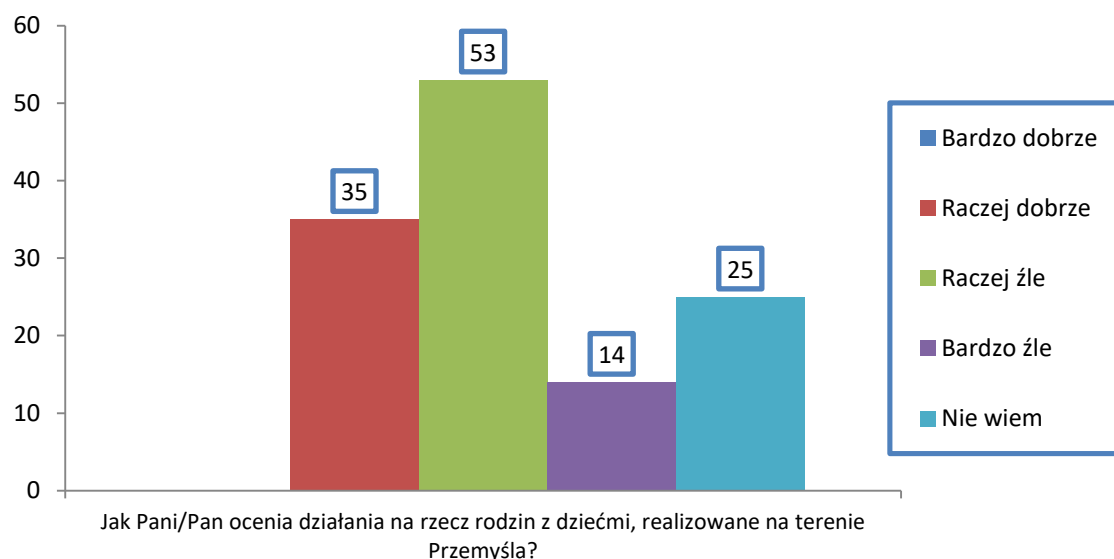
Wykres 35 Problemy społeczne rodzin z dziećmi

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

Mając na uwadze powyższe problemy społeczne rodzin z dziećmi dokonano oceny działań realizowanych na ich rzecz na terenie Przemysła. Jak wskazuje poniższy wykres (Wykres 36) w ocenie osób badanych działania te są oceniane źle (łącznie 67 osób wskazało odpowiedź negatywną tj. 52,75% ogółu biorących udział w badaniu przy 35 osobach tj. 27,56% ogółu, które wskazały odpowiedź pozytywną. Zastanawiający może być fakt, że 19,68% respondentów nie wie jak ocenić te działania.

Wykres 36 Ocena działań na rzecz rodzin z dziećmi

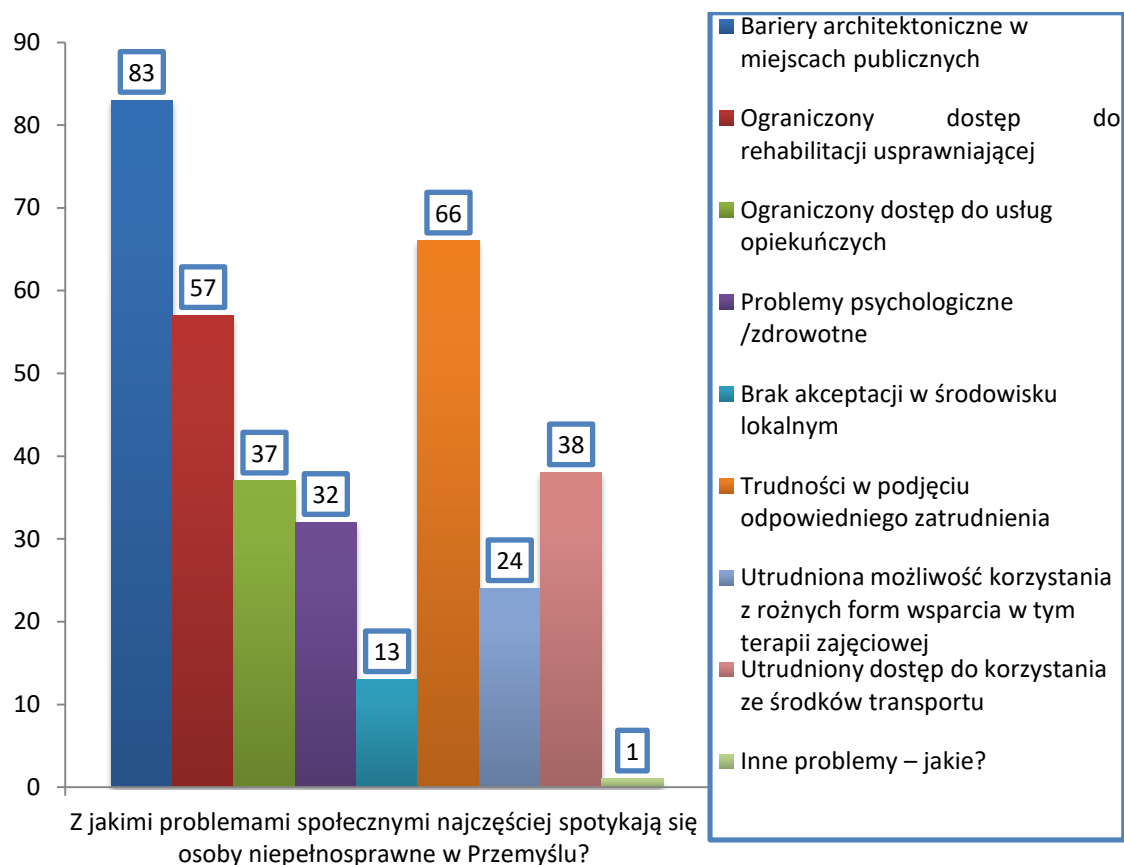

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

Jako główne problemy społeczne dotyczące osoby niepełnosprawne (Wykres 37) wskazano na pierwszym miejscu bariery architektoniczne w miejscach publicznych, kolejno są to: trudności w podjęciu odpowiedniego zatrudnienia oraz ograniczony dostęp do rehabilitacji usprawniającej. Na podobnym poziomie kształtują się również problemy z dostępem do środków transportu, ograniczony dostęp do usług opiekuńczych oraz problemy psychologiczne i zdrowotne dotyczące osoby niepełnosprawne.

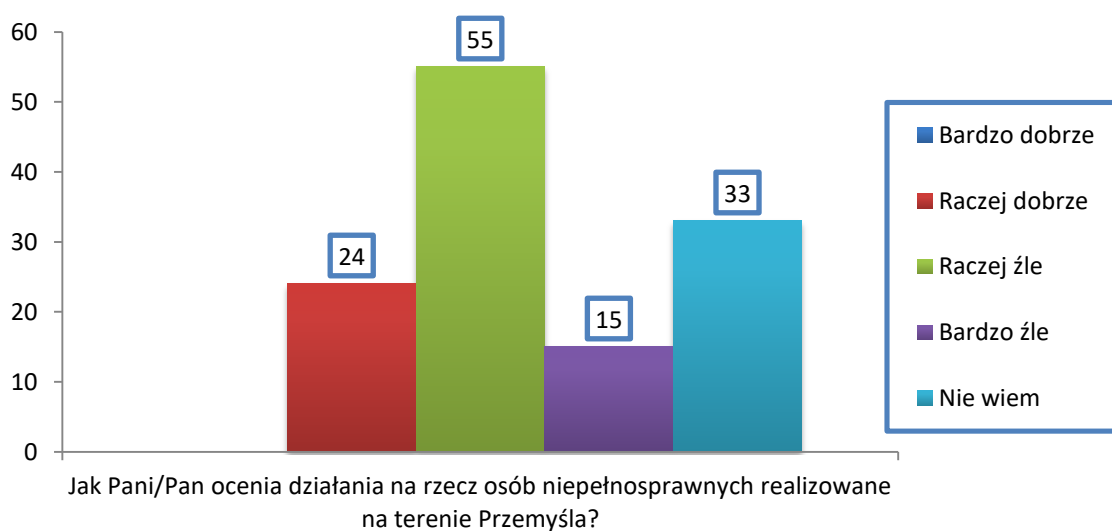
Również w tym przypadku ocena działań na rzecz osób niepełnosprawnych wypadła niezadowolająco. Łącznie 70 osób tj. 55,11% ogółu badanych wskazało odpowiedź negatywną, w stosunku do 24 osób (18,90%), które pozytywnie oceniły badane działania, choć nikt z badanych nie ocenił tych działań jako bardzo dobre. (Wykres 38).

Wykres 37 Problemy społeczne osób niepełnosprawnych

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

Wykres 38 Ocena działań na rzecz osób niepełnosprawnych

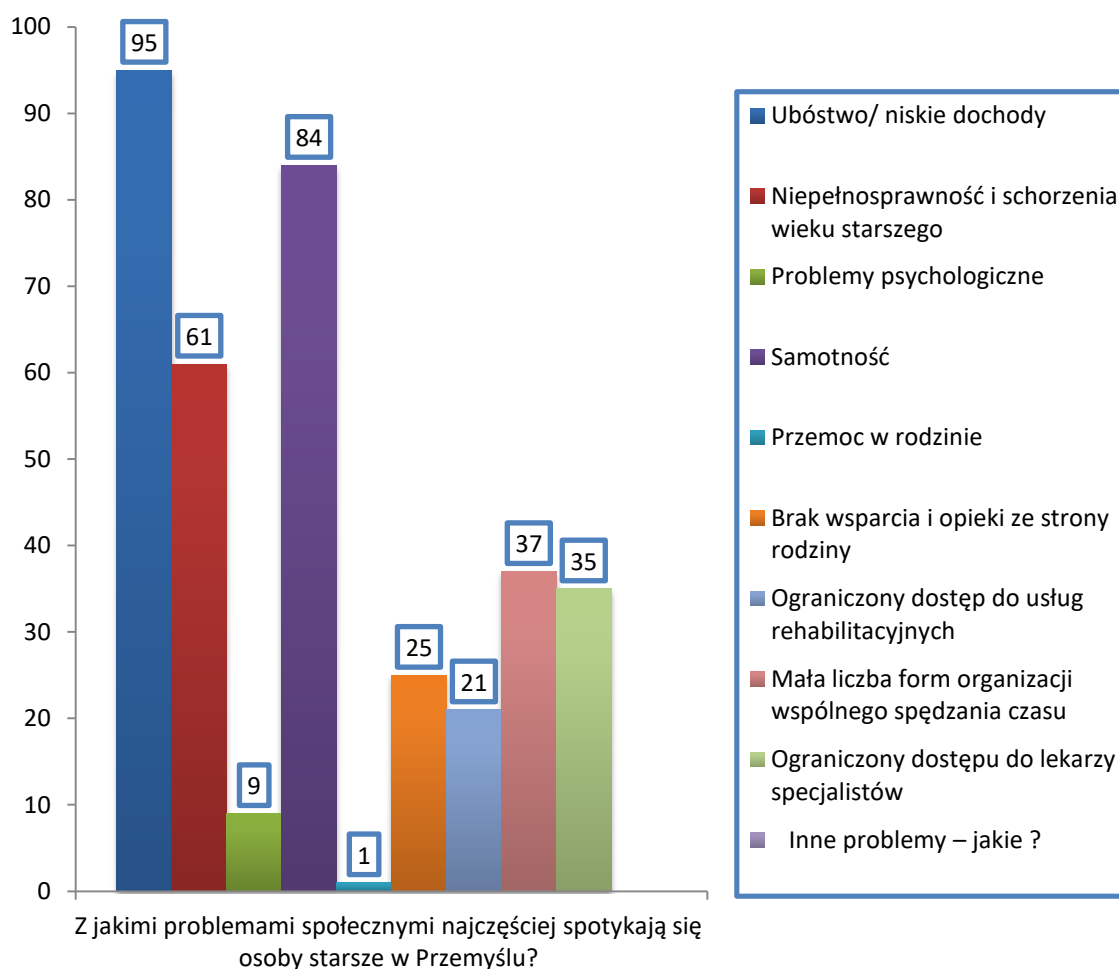

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

Kolejną z grup społecznych poddaną ocenie byli seniorzy, których liczba z roku na rok rośnie w mieście. Do ich głównych problemów respondenci zaliczyli:

1. Ubóstwo oraz niskie dochody;
2. Samotność;
3. Niepełnosprawność i schorzenia wieku starszego.

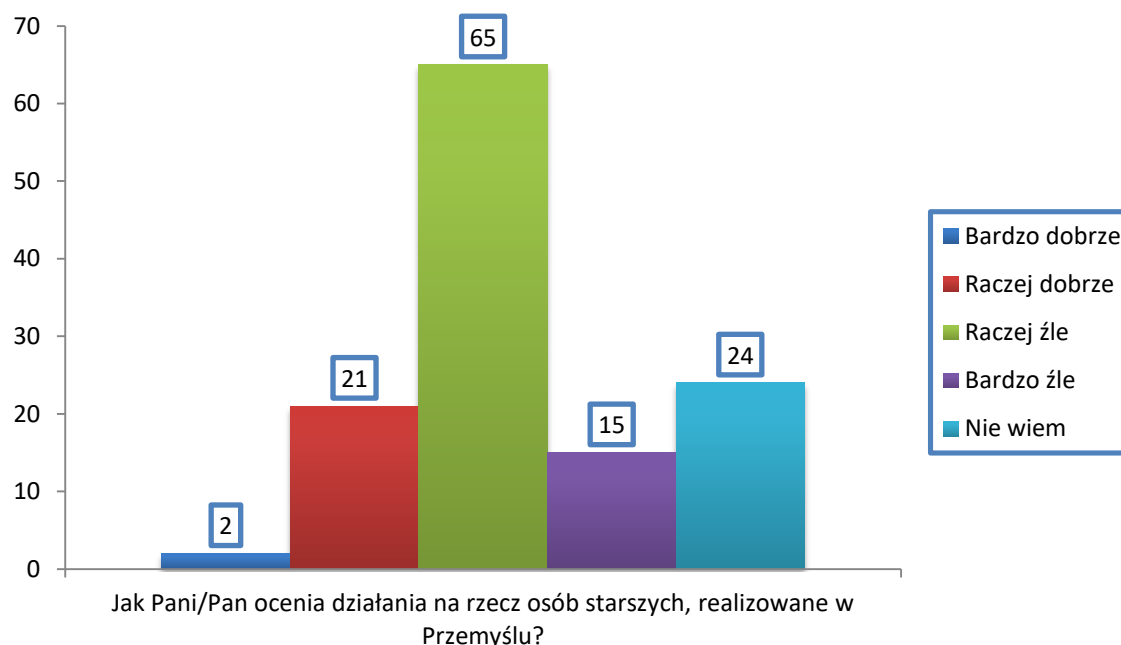
Wykres 39 Problemy społeczne osób starszych

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

Działań na rzecz osób starszych w mieście respondenci ocenili negatywnie, i tak 80 osób (65 – raczej źle, 15 – bardzo źle) tj. 62,99% ogółu wskazało ocenę negatywną, przy 23 osobach (21 - raczej dobrze, 2 – bardzo dobrze) tj. 18,11% ogółu wypowiadających się pozytywnie.

Wykres 40 Ocena działań na rzecz osób starszych

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

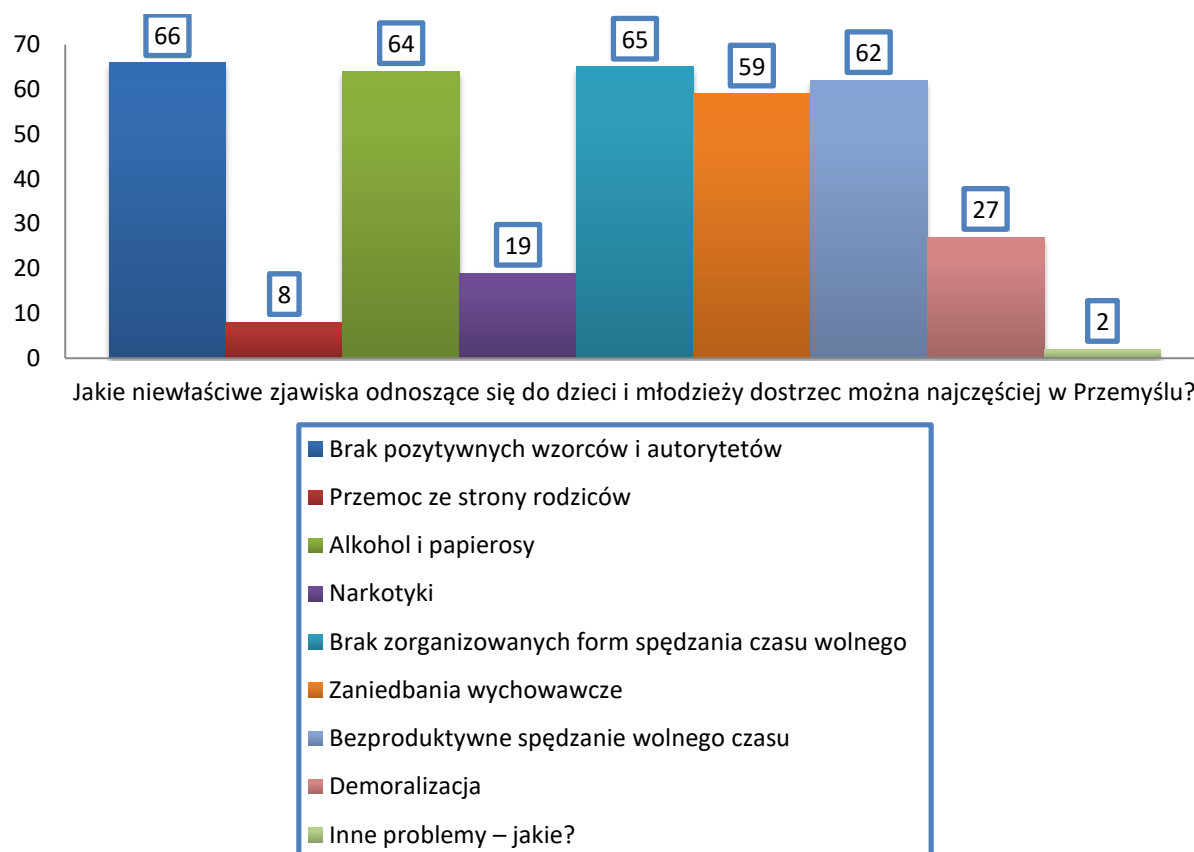
Dzieci i młodzież to szczególna grupa społeczna działania na ich rzecz powinny być ukierunkowane na zapewnienie jak najlepszych warunków do ich rozwoju i funkcjonowania w strukturze społecznej Przemyśla. Efektem tych działań ma być chęć kształcenia w Przemyślu, a kolejno pozostania w mieście w dorosłym życiu.

Prowadzone badanie wykazało, że do głównych problemów społecznych dzieci i młodzieży (Wykres 41) należy zaliczyć:

1. Brak pozytywnych wzorców i autorytetów;
2. Brak zorganizowanych form spędzania wolnego czasu;
3. Bezproduktywne spędzanie wolnego czasu;
4. Zaniedbania wychowawcze;
5. Alkohol i papierosy.

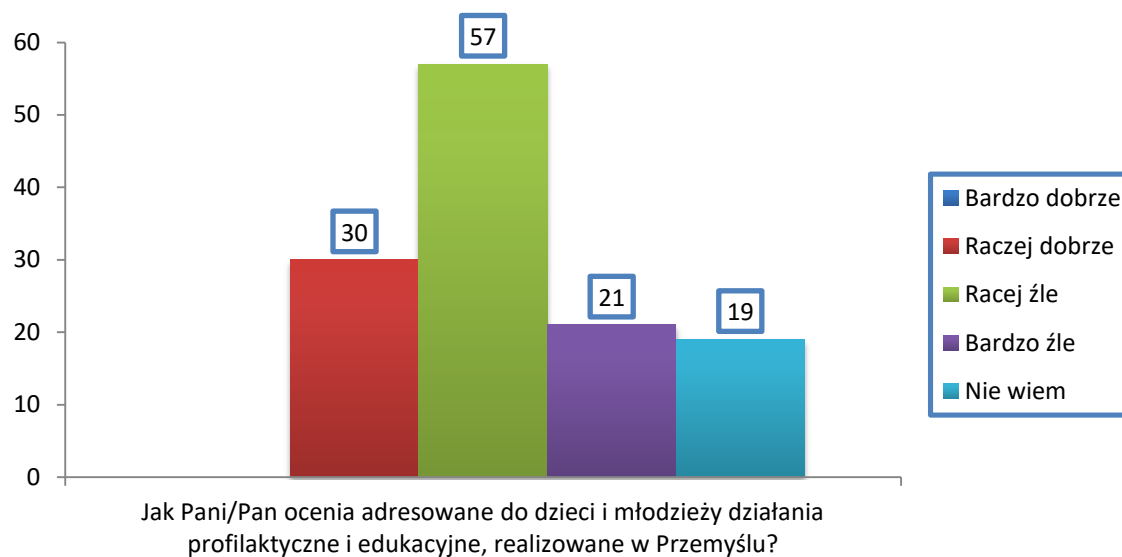
Podobnie jak przy ocenie działań na rzecz innych grup społecznych i w tym przypadku mamy do czynienia z negatywną oceną działań edukacyjnych i profilaktycznych na rzecz dzieci i młodzieży. Zgodnie z pozyskanymi danymi (Wykres 42) 61,47% (57 – raczej źle, 21 - bardzo źle) ogółu respondentów oceniło negatywnie badane działania, przy 24,4% (30 – raczej dobrze) ocen pozytywnych. Trzeba dodać, że jest to kolejna ocena działań, gdzie nie występuje ocena bardzo dobra.

Wykres 41 Problemy społeczne dzieci i młodzieży - charakterystyka zjawisk mających negatywny wpływ na dzieci i młodzież w Przemyślu

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

Wykres 42 Ocena działań na rzecz dzieci i młodzieży

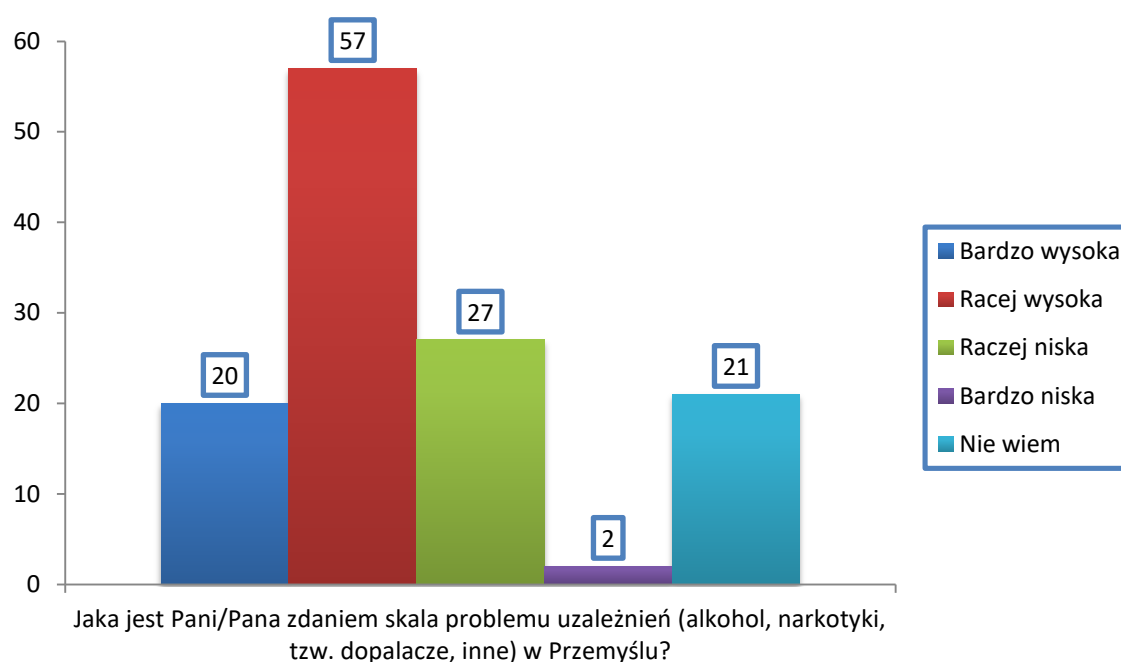
Źródło: Badania własne – ankieta on-line

4.6 Uzależnienia jako problem społeczny w Przemysłu

Ostatnim tematem badanym w analizowanej ankiecie były uzależnienia jako problem społeczny dotyczący mieszkańców miasta Przemysła, zarówno osób dorosłych jak i dzieci i młodzież do 18 roku życia.

Uzyskane wyniki (Wykres 43) dotyczące oceny mieszkańców skali występowania problemu uzależnień wskazują, że w opinii naszego społeczeństwa skala uzależnień jest wysoka tj. 60,62% ogółu ankietowanych wskazało na wysoką skalę badanego problemu (20 – bardzo wysoka, 57 – raczej wysoka).

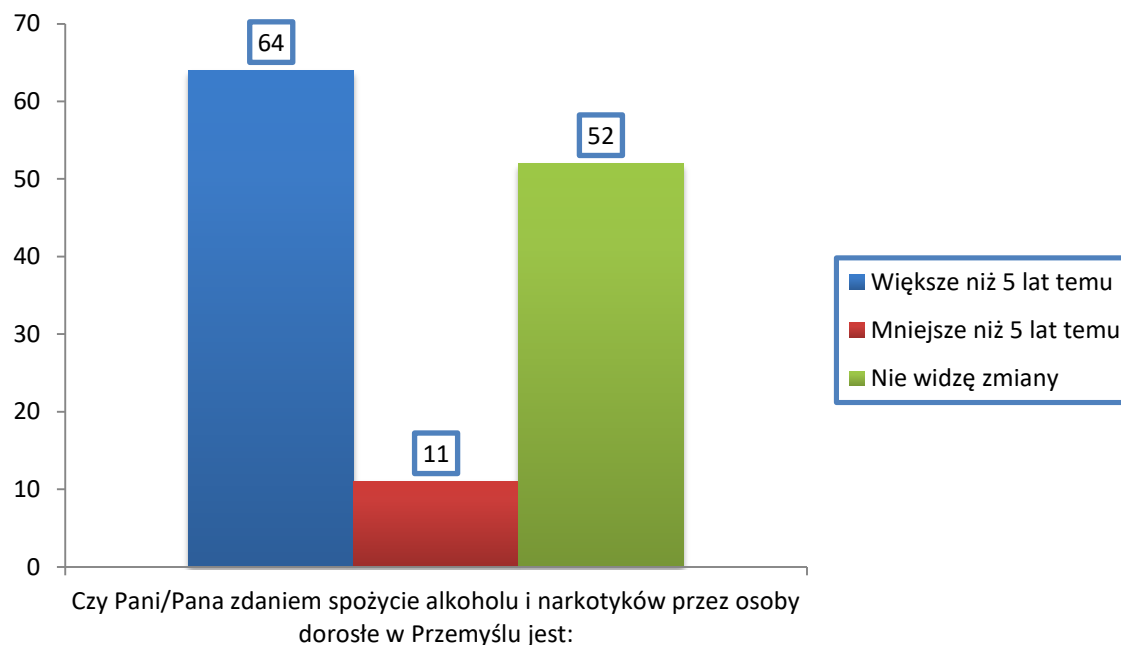
Wykres 43 Skala uzależnień w Przemysłu

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

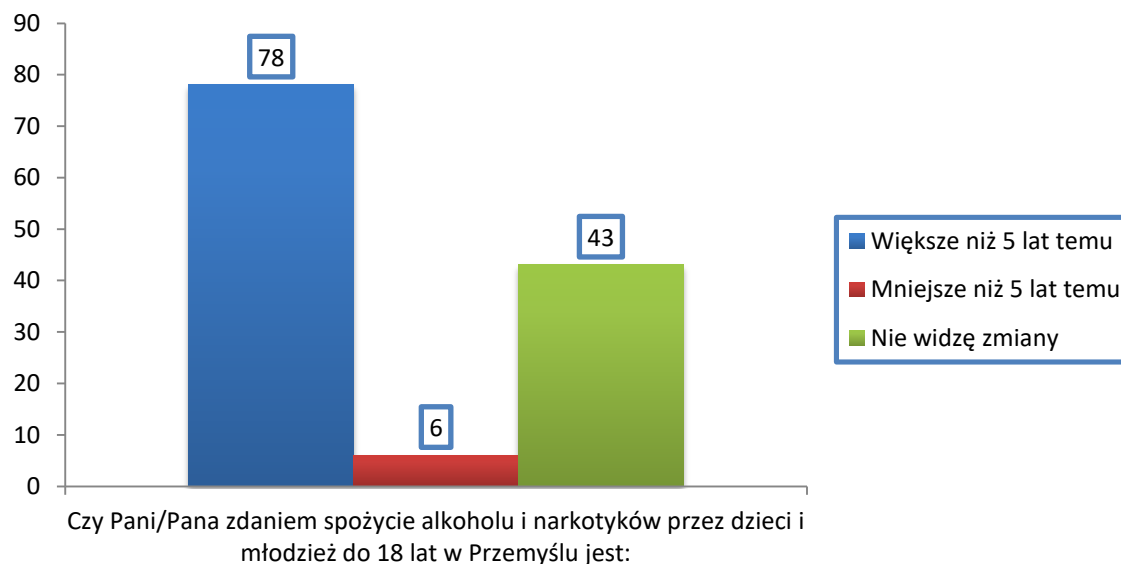
W opinii respondentów zarówno w grupie osób dorosłych (Wykres 44), jak i grupie dzieci i młodzieży do 18 roku życia (Wykres 45) zauważono wzrost spożycia alkoholu i narkotyków. Jednak można zauważyć w grupie dorosłych stosunek wzrostu spożycia do braku zmiany w tym zakresie wynosi 50,39% do 40,94%. Stosunek ten wzrasta w przypadku dzieci i młodzieży, i tak większe spożycie niż 5 lat temu wskazało 62,1% ankietowanych przy 33,9% osób, który nie zauważyły zmiany w badanym zakresie. Zauważyć można również, że w opinii niektórych respondentów spożycie w obu grupach jest mniejsze niż 5 lat temu: w przypadku osób dorosłych 11 osób tj. 8,66% ogółu badanych opowiedziało się za mniejszym spożyciem, przy 6 osobach tj. 4,72% ogółu badanych odnoszących się do dzieci i młodzieży.

Wykres 44 Charakterystyka spożycia alkoholu i narkotyków przez osoby dorosłe w Przemysłu

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

Wykres 45 Charakterystyka spożycia alkoholu i narkotyków przez dzieci i młodzież do 18 roku życia w Przemysłu

Źródło: Badania własne – ankieta on-line

4.7 Wnioski i rekomendacje

Przeprowadzone badanie ankietowe jest podstawą do sformułowania priorytetów oraz celów, które będą prowadzić do realizacji określonych działań realizowanych w Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemyśla na lata 2023-2030. Opierając się na danych pozyskanych z ankiet należy wysnuć poniższe wnioski:

1. Do najważniejszych problemów społecznych Miasta Przemyśla należy bezrobocie, ubóstwo, trudna sytuacja mieszkaniowa oraz trudna sytuacja ludzi starszych oraz wysoki poziom przemocy domowej.
2. Należy wspierać działania prowadzące do lepszej dostępności do usług społecznych dla wszystkich mieszkańców miasta, z ukierunkowaniem na osoby starsze, niepełnosprawne oraz dzieci i młodzież.
3. W dalszym ciągu należy poszerzać ofertę rekreacyjną, kulturalną i sportową.
4. Pogłębiające się starzenie społeczeństwa wymaga podjęcia interwencji w stosunku do osób starszych, w szczególności ubogich i niepełnosprawnych.
5. Skierowanie działań na rzecz dzieci i młodzieży musi zostać dobrane pod kątem zapewnienia im jak najlepszych możliwości rozwoju.
6. Wciąż wysoki poziom uzależnień generuje zasadność podjęcia działań w tym zakresie

5. ANALIZA SWOT

Na potrzeby niniejszej Strategii przygotowano analizę SWOT⁴² w oparciu o zastane dane. Poprowadzona analiza określa aktualną pozycję Miasta Przemysła w sferach takich jak: polityka społeczna oraz sytuacja gospodarcza i wskazuje perspektywy ich rozwoju, a tym samym wytycza kierunki postępowania w realizacji Strategii.

Mocne strony	Słabe strony
➤ Sprawnie działająca pomoc społeczna, ➤ Wykształcona i posiadająca bogate doświadczenie kadra pracowników służb pomocy społecznej, administracji oraz służb mundurowych ➤ Wsparcie samorządu dla sportu, w tym sportu osób niepełnosprawnych ➤ Samorząd nastawiony na rozwój lokalny i instytucjonalny ➤ Kompletna i rozwinięta infrastruktura edukacyjna, sportowa ➤ Kompletna oferta edukacyjna (od żłobka do studiów wyższych). ➤ Rozwinięta działalność otoczenia biznesu (Przemyska Agencja Rozwoju Regionalnego, Inkubator Przedsiębiorczości) ➤ Miasto atrakcyjne turystycznie (m.in. nowa Podziemna Trasa Turystyczna) ➤ Działalność Centrum Integracji Społecznej ➤ Miasto bezpieczne wg mieszkańców ➤ Dobry dostęp do usług zdrowotnych (Szpital Wojewódzki, gabinety prywatne, w tym NZOZ) ➤ Duży potencjał licznych i aktywnych organizacji pozarządowych funkcjonujących na terenie Miasta	✓ Pogłębiający się systematycznie spadek liczby mieszkańców Przemysła ✓ Postępująca migracja ✓ Ujemne saldo przyrostu naturalnego ✓ Starzejące się społeczeństwo ✓ Brak miejsc pracy w sektorze produkcyjnym ✓ Niskie kwalifikacje zawodowe lub ich brak u znacznej części osób bezrobotnych ✓ Niskie przeciętne wynagrodzenia za pracę.

⁴² Analiza SWOT to technika porządkowania i weryfikowania informacji, która służy m.in. jako metoda strategicznej analizy miasta. Nazwa SWOT to akronim od angielskich słów: *strengths* (mocne strony), *weaknesses* (słabe strony), *opportunities* (szanse) i *threats* (zagrożenia).

➤ Dobra oferta mieszkaniowa (Towarzystwa Budownictwa Społecznego, Mieszkanie dla rozwoju) ➤ Ciągłe podnoszenie kwalifikacji zawodowych pracowników administracji ➤ Działalność Centrum Pomocy Humanitarnej	

Szanse	Zagrożenia
➤ Dążenie do pełnej deinstytucjonalizacji i koncentracja na rozwoju usług społecznych na rzecz wszystkich mieszkańców, w tym osób niepełnosprawnych i starszych mieszkańców miasta ➤ Smart City – inteligentne miasto współtworzone przez mieszkańców ➤ Wykorzystanie środków zewnętrznych, w tym z UE na cele związane z rynkiem pracy, rozwojem oraz turystyką ➤ Realizacja programu rozwoju lokalnego i instytucjonalnego ➤ Szybkie zakończenie wojny na Ukrainie ➤ Dogodne położenie względem sąsiedniego kraju oraz rozwijająca się infrastruktura drogowa, kolejowa i graniczna ➤ Stowarzyszenia i fundacje kapitałowe ➤ Powstanie i działalność Centrum Aktywności Społecznej ➤ Zmniejszająca się liczba rodzin korzystających ze świadczeń pomocy społecznej	✓ Utrzymujący się wysoki poziom inflacji ✓ Niedostosowanie oferty edukacyjnej do potrzeb rynku pracy ✓ Brak oferty na zatrzymanie młodzieży w mieście ✓ Postępujący niż demograficzny ✓ Brak nowych miejsc pracy ✓ Słaba zdolność organizacji pozarządowych do świadczenia dodatkowych usług społecznych ✓ Przedłużająca się wojna na Ukrainie ✓ Niestabilne ciągle zmieniające się prawo, w tym w szczególności dot. pomocy społecznej

6. DEINSTYTUCJONALIZACJA (DI) - PRZEMYSŁ MIASTO USŁUG SPOŁECZNYCH DLA WSZYSTKICH

Smutna rzeczywistość i pesymistyczne prognozy dają do myślenia. Przemysł to drugie najszybciej wyludniające się miasto na Podkarpaciu⁴³. Jednocześnie specyficzne zjawiska zachodzące współcześnie w rodzinach, które wpływają na wielkość popytu na usługi i wsparcie dla rodzin oferowane przez ośrodki pomocy społecznej, m.in. samotne rodzicielstwo (w tym tzw. „Eurosieroctwo”), rozpad rodziny i starzenie się mieszkańców, to kolejny czynnik determinujący młodych ludzi do migracji, a tym samym narastający problem osób starszych, zależnych w zakresie opieki i wsparcia. Spośród wszystkich danych gromadzonych na temat sytuacji rodzin, te kategorie analityczne odnoszą się do sytuacji, w której to właśnie występuje podwyższone prawdopodobieństwo konieczności udzielenia pomocy – świadczenia usług. Kompleksowych, rzeczywistych, adekwatnych do potrzeb, a przede wszystkim konstruktywnych. Pod względem liczby, jakości różnorodności oferowanych dóbr oraz usług, ważne dla tych rodzin, jest kwestia ich powszechnej dostępności. Ma ona de facto istotny wpływ na skuteczność oddziaływań wspierających, a tym samym determinuje kierunek podejmowanych wyborów przez mieszkańców. Mimo, że w badaniach przeprowadzonych w ramach tworzenia Strategii Sukcesu Miasta Przemyśla na lata 2014 – 2024, blisko połowa respondentów (49%) pozytywnie ocenia swoje zamieszkiwanie w Przemyśle, to istotnym pozostaje fakt, że pozostała część wypowiada się już niejednoznacznie⁴⁴.

Tym samym biorąc pod uwagę dalszy nieunikniony proces zmian demograficznych, tj. starzenie się naszego społeczeństwa, niezbędne jest podjęcie działań zabezpieczających potrzeby i oczekiwania, a wynikające z diagnozy społecznej oraz analizy potrzeb.

To właśnie deinstytucjonalizacja staje się alternatywą dla działania i organizowania wsparcia w systemie polityki społecznej. Oparta ona jest na funkcjonowaniu dużych, publicznych instytucji. Kierunek i charakter tych zmian może jednak przybierać różne formy. Działania w zakresie deinstytucjonalizacji powinny prowadzić do powszechnego dostępu do usług świadczonych w środowisku zamieszkania, wśród nich:

1. Priorytet usług społecznych realizowanych w środowisku zamieszkania nad usługami stacjonarnymi.

⁴³ Życie Podkarpackie, 2017 [w:] <https://www.zycie.pl/informacje/arttykul/12489,przemysl-drugim-najszybciej-wyludniajacym-sie-miastem-wojewodztwa> (dostęp: 04.05.2021)

⁴⁴ Strategia Sukcesu Miasta Przemyśla na lata 2014-2024, [w:] <https://bip.przemysl.pl/27453/3470/strategia-sukcesu-miasta-przemysla-na-lata-2014-2024.html> (dostęp: 04.05.2021), s.18

2. Rozwój lokalnych i zindywidualizowanych usług, w tym usług o charakterze zapobiegającym, które mają ograniczyć konieczność opieki instytucjonalnej.
3. Działania zmierzające do wykorzystania zasobów i potencjału instytucjonalnej opieki długoterminowej na poczet rozwoju nowych usług środowiskowych w społeczności lokalnej.
4. Rozwój różnych form mieszkalnictwa, gdyż tylko nieograniczony dostęp do szerokiego spektrum interdyscyplinarnych usług środowiskowych może wpłynąć na zmniejszenie popytu na usługi stacjonarnej opieki długoterminowej.

Na konieczność rozwoju i integracji usług społecznych w formule DI wskazuje się w dokumentach programujących polityki publiczne Unii Europejskiej. Priorytetem jest rozwój kompleksowych lokalnych systemów usług społecznych użyteczności publicznej, świadczonych dla ogółu mieszkańców bezpłatnie lub za cenę niestanowiącą bariery dostępu. Ważnym elementem unijnej agendy jest strategia deinstytucjonalizacji oznaczająca rozwój wsparcia środowiskowego, które oparte na dostępnych (wypracowanych, zaplanowanych i „uszytych na miarę”) na poziomie lokalnym usługach, pozwalających zarazem ograniczyć do minimum liczbę placówek całodobowego stałego pobytu.

Czynniki uzasadniające konieczność DI i rozwoju środowiskowych usług społecznych:

SPOŁECZNO - DEMOGRAFICZNE

- Katastrofa demograficzna w Polsce i w Europie
- Zmiana modelu życia

AKSJOLOGICZNE

- Prawo do samodzielnego życia
- Prawo do życia w rodzinie

FINANSOWE

- Racjonalne zarządzanie
- Fundusze Unijne

WYDARZENIA

- Pandemia COVID
- Wojna w Ukrainie

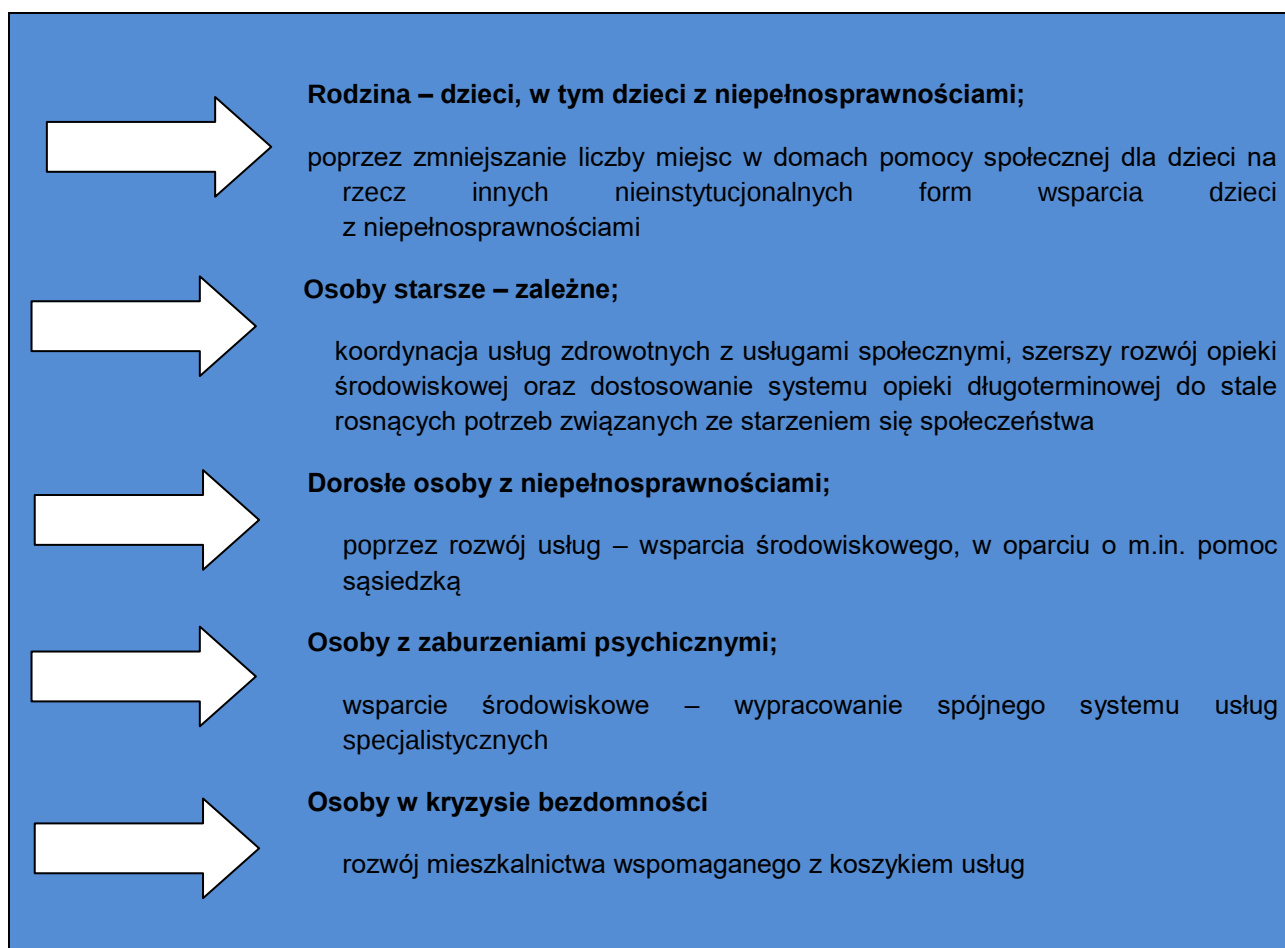
Tym samym, biorąc pod uwagę dalszy nieunikniony proces zmian demograficznych, tj. starzenie się naszego społeczeństwa, niezbędne jest podjęcie działań zabezpieczających potrzeby i oczekiwania, a wynikające z diagnozy społecznej oraz analizy potrzeb. Polski rynek usług pomocowych przeszedł długą drogę od społecznego - charytatywnego działania skierowanego do potrzebujących, poprzez formę upaństwowioną i zinstytucjonalizowaną, do włączenia w jego tryby sektora prywatnego i organizacji pozarządowej. W ostatnich latach obserwowany jest wzrost zainteresowania problemami opieki skierowanej do osób starszych, co wynika z postępującego procesu starzenia się polskiego społeczeństwa. Na początku proces starzenia się społeczeństwa można traktować nie tylko jako zagrożenie, ale również jako wyzwanie. Jednocześnie starzenie się społeczeństwa to jeden z głównych czynników, które wpływają na zwiększenie się zapotrzebowania w zakresie pomocy społecznej w formie usług bezpośrednich. Starszy człowiek zazwyczaj potrzebuje pomocy oraz wsparcia ze strony otoczenia, a nie koniecznie samego wsparcia finansowego. Czynniki, które utrudniają jego codzienne życie, są przewlekłe choroby, zniedołężnienie, a często także samotność. Osoby starsze nierzadko stają wobec problemów, które przekraczają możliwość ich samodzielnego rozwiązania, dlatego szukają wsparcia w instytucjach pomocowych. W tej sytuacji organy administracji samorządowej stoją przed ogromnym wyzwaniem, jaki jest przygotowanie systemu wsparcia społecznego poprzez usługi w formie niematerialnej. Mają to być usługi „szyte na miarę” według potrzeb określonych przez poszczególne środowiska na podstawie indywidualnych planów usług społecznych. Ponadto w ustawie o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych po raz pierwszy pojawiła się prawna definicja usług społecznych i ich zakres. Art. 2 ust 1 ustawy o CUS określa iż usługami społecznymi są działania polityki prorodzinnej, wspierania rodziny, pieczy zastępczej, pomocy społecznej, promocji i ochrony zdrowia, wspierania osób niepełnosprawnych, edukacji publicznej, przeciwdziałania bezrobociu, kultury, kultury fizycznej i turystyki, pobudzania aktywności obywatelskiej, mieszkalnictwa, ochrony środowiska oraz reintegracji zawodowej i społecznej – podejmowanych przez gminę, w celu zaspokajania potrzeb wspólnoty samorządowej, świadczonych w formie niematerialnej bezpośrednio na rzecz osób, rodzin, grup społecznych, grup mieszkańców o określonych potrzebach lub ogółu mieszkańców.

Podstawowa definicja usług społecznych w literaturze przedmiotu, to definicja B. Szatur - Jaworskiej, która określa usługi społeczne w sposób następujący:

1. służą bezpośredniemu zaspokojeniu ludzkich potrzeb, a nie wytwarzaniu dóbr materialnych;
2. adresatem usług są jednostki i rodziny, choć jakość i dostępność tych usług wpływa także na funkcjonowanie szerszych zbiorowości i grup społecznych;
3. mogą być finansowane, organizowane i dostarczane zarówno przez instytucje publiczne, jak i niepubliczne;

4. odbiorcy usług otrzymują je bezpłatnie albo za częściową lub całkowitą odpłatnością.

Obszary deinstytucjonalizacji w sferze społecznej:

Wizja strategii deinstytucjonalizacji:

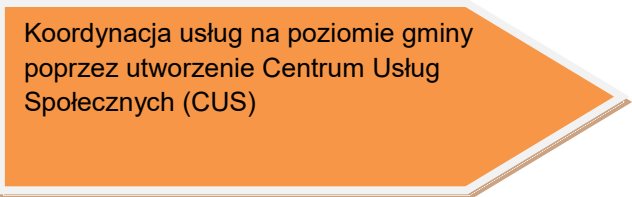
Przygotowanie systemu realizacji usług społecznych do świadczenia dla każdej osoby potrzebującej wsparcia z powodów społecznych, takich jak:

- podeszłego wieku,
- niepełnosprawności,
- zdrowia psychicznego – bezpiecznego i niezależnego funkcjonowania w swoim miejscu zamieszkania – tak długo, jak tego pragnie,
- zaś dzieciom i młodzieży pozbawionej opieki rodzicielskiej wsparcia jak najbardziej zbliżonego do warunków rodzinnych.

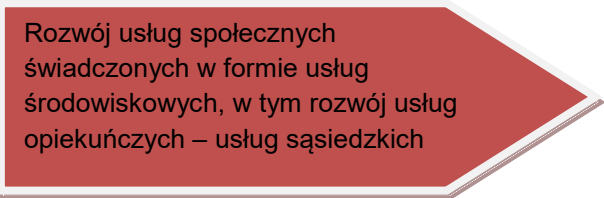
Poprzez wsparcie rozumie się zarówno dostęp do usług, dostęp do placówek dziennych, a także mieszkań treningowych, wspomaganych i innych form mieszkalnictwa. Dlatego

też należy wdrażać nowe idee oraz przedstawiać inny sposób patrzenia na nasze miasto, środowisko mogący w sposób istotny zmienić postrzeganie jakości życia w takim mieście jak Przemysł. Jednocześnie należy ukazywać celowość wprowadzania innowacji oraz łączenia usług społecznych poprzez deinstytucjonalizację celem znormalizowania sposobu percepcji mieszkańców naszego miasta, na naturę zmian społecznych w których wszyscy uczestniczymy. I których w rzeczywistości bezwzględnie potrzebujemy, lub w najbliższym czasie będziemy potrzebować.

Główne kierunki działań deinstytucjonalizacji (DI):

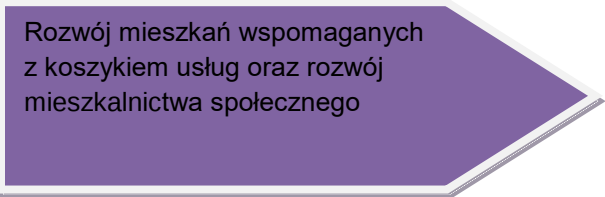

Koordinacja usług na poziomie gminy
poprzez utworzenie Centrum Usług
Społecznych (CUS)

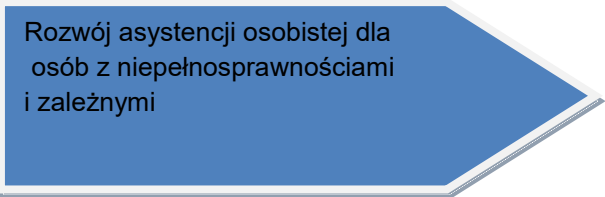

Rozwój usług społecznych
świadczonych w formie usług
środowiskowych, w tym rozwój usług
opiekuńczych – usług sąsiedzkich

CENTRUM USŁUG SPOŁECZNYCH

Rozwój mieszkań wspomaganych
z koszykiem usług oraz rozwój
mieszkalnictwa społecznego

Rozwój asystencji osobistej dla
osób z niepełnosprawnościami
i zależnymi

7. KIERUNKI ROZWOJU SPOŁECZNEGO MIASTA PRZEMYŚLA

7.1 Wizja i misja

WIZJA:

Miasto Przemyśl to miasto dostępne, zapewniające dobre warunki do życia i samorealizacji wszystkim mieszkańcom, w oparciu o lokalną politykę społeczną, której celem jest integracja społeczna oraz marginalizacja problemów społecznych z uwzględnieniem dialogu społecznego.

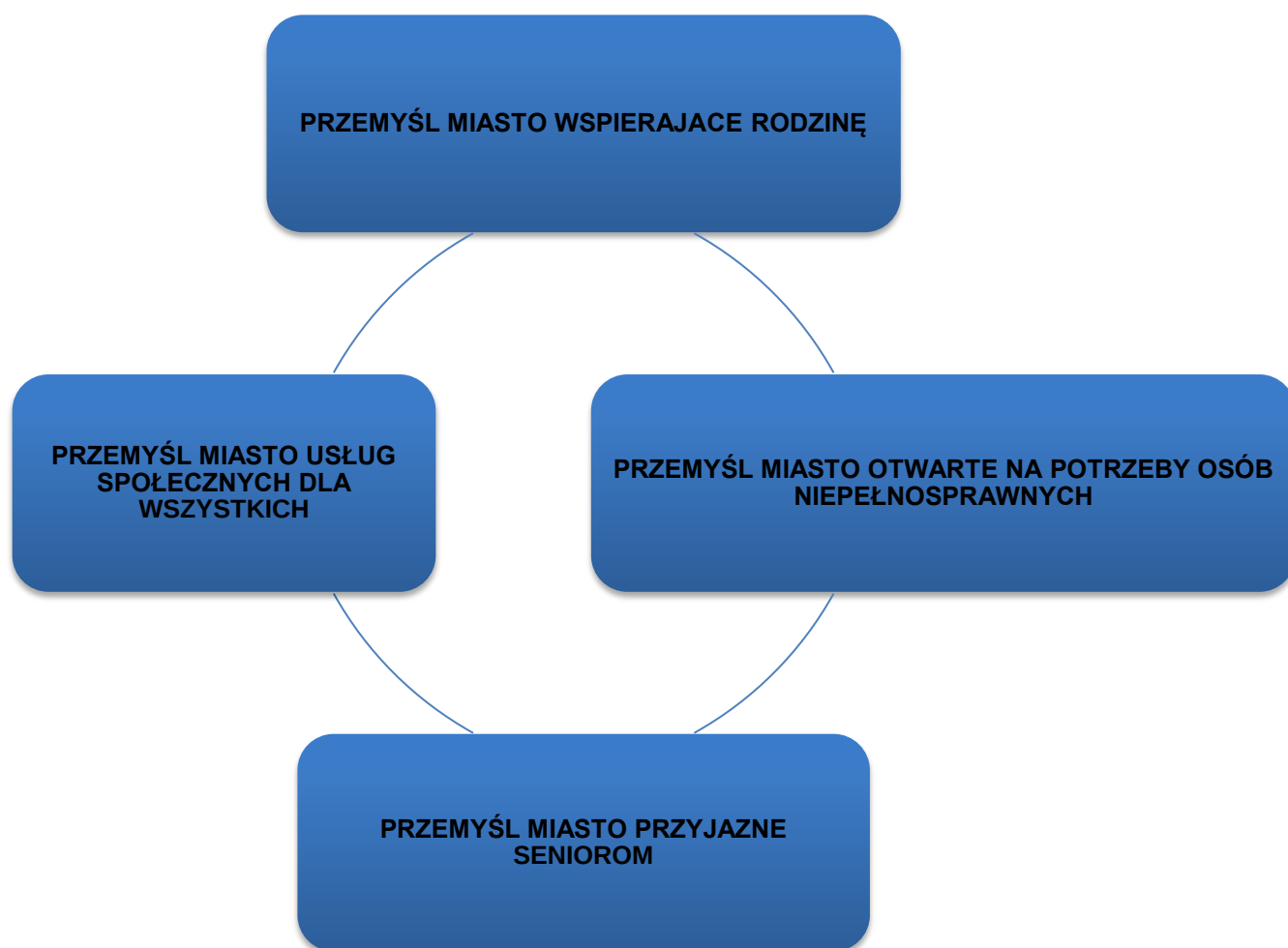
MISJA:

Zwiększenie aktywności mieszkańców oraz wzmocnienie potencjału organizacji i instytucji w ich roli w poprawie jakości życia w Przemyślu w latach 2023-2030 przez wsparcie osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem dostępu do usług społecznych.

7.2 Cele i kierunki działań

Dokonując analizy powyższych danych wskazano 4 priorytetowe obszary strategicznego rozwoju Miasta Przemysła w zakresie rozwiązywania problemów społecznych. Do każdego z obszarów określono cel strategiczny, operacyjny, a także kierunki działania. W ramach wymienionych wyżej obszarów sformułowano cele strategiczne, które łącznie określają zmianę społeczną, której osiągnięcie będzie oznaczało spełnienie wizji. Zaproponowano następujące cele strategiczne projektowanych zmian w odniesieniu do każdego z obszarów

Rysunek 1 Obszary działań

Źródło: Opracowanie własne

Obszar priorytetowy: PRZEMYSŁ MIASTO WSPIERAJACE RODZINĘ	
CEL STRATEGICZNY I	
Wzmocnienie pozycji rodziny oraz rozwiązań służących harmonijnemu funkcjonowaniu rodziny w środowisku lokalnym oraz rozwój polityki prorodzinnej.	
Cele operacyjne:	Kierunki działań
1.1 Program wsparcia rodzin.	Wdrożenie i monitorowanie programów na rzecz rodzin, w tym m.in. programów mieszkaniowych.
1.2 Dostosowywanie infrastruktury opiekuńczo – edukacyjnej do potrzeb mieszkańców.	Dostosowywanie liczby miejsc i oddziałów w placówkach opiekuńczych i edukacyjnych do zmieniających się potrzeb mieszkańców poszczególnych osiedli. Monitoring zmian demograficznych.
1.3 Zbudowanie zintegrowanego systemu pieczy zastępczej	Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej oraz tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych. Promocja rodzicielstwa zastępczego. System wsparcia dla wychowanków opuszczających placówki opiekuńczo wychowawcze i rodziny zastępcze.
1.4 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy.	Podnoszenie statusu zawodowego i społecznego poprzez dostosowanie kwalifikacji bezrobotnych do potrzeb rynku pracy. Prowadzenie poradnictwa zawodowego dla bezrobotnych długotrwale zarejestrowanych. Rozwój współpracy z lokalnymi Podmiotami Ekonomii Społecznej oraz tworzenie i wspieranie powstawania kolejnych Podmiotów Ekonomii Społecznej w mieście. Organizację szkoleń przygotowujących merytorycznie osoby bezrobotne do prowadzenia własnej firmy.

1.5 Organizacja pomocy i doskonalenie oferty skierowanej do osób uzależnionych i współuzależnionych, w tym w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym.	Wspomaganie środowisk pracujących na rzecz rodziny i osób uzależnionych. Zabezpieczenie oferty wzmacniającej abstynencję osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków oraz zachowań kompulsywnych (uzależnienia behawioralne).
1.6 Ograniczenie zachowań ryzykownych związanych z używaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież.	Kształtowanie pozytywnych postaw społecznych i promocja zdrowego stylu życia. Wskazywanie dzieciom i młodzieży wartości zdrowotnych oraz podnoszenie ich świadomości w zakresie przyczyn i skutków używania alkoholu, substancji psychoaktywnych.
1.7 Wdrażanie programu profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów przemocy i przeciwdziałania uzależnieniom	Prowadzenie kampanii społecznych na temat szkodliwości używania alkoholu, narkotyków środków odurzających i innych uzależnień. Realizacja programów profilaktycznych skierowanych głównie dla dzieci i młodzieży w szkołach. Wspieranie działań dotyczących promocji zdrowego życia m. in. poprzez tworzenie dzieciom i młodzieży warunków do trzeźwego i zdrowego stylu życia.
1.8 Wsparcie socjalno - bytowe uchodźców wojennych z Ukrainy	Udział Gminy Miejskiej Przemysł w projektach oraz programach skierowanych do uchodźców. Skoordynowanie działań podmiotów pozarządowych świadczących pomoc uchodźcom z Ukrainy i wypracowanie zasad sieciowej współpracy w ramach sektora społecznego oraz pomiędzy organizacjami a instytucjami miejskimi. Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla uchodźców (m.in. o dostępnych usługach, formach opieki zdrowotnej, edukacji, wolnych miejscach pracy) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur, plakatów. Współpraca z organizacjami pozarządowymi wspierającymi środowiska uchodźcze, w tym również mniejszości etniczne (np. Związek Ukraińców w Polsce, fundacje reprezentujące środowiska romskie itp.).
1.9 Zapewnienie uchodźcom pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym.	Wsparcie w zakresie edukacji na wszystkich szczeblach, w tym również pomoc w nauce języka polskiego, wyrównywanie różnic edukacyjnych, pomoc psychologiczna i pedagogiczna.

Obszar priorytetowy: **PRZEMYSŁ MIASTO OTWARTE NA POTRZEBY OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH**

CEL STRATEGICZNY II

Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych

Cele operacyjne	Kierunki działań
2.1 Zminimalizowanie uciążliwości i ograniczeń wynikających z różnych rodzajów niepełnosprawności.	Eliminowanie barier komunikacyjnych i barier funkcjonalnych w budynkach użyteczności publicznej.
	Wspieranie rehabilitacji osób niepełnosprawnych poprzez sport, turystykę i rekreację.
	Promowanie zatrudniania dla osób z niepełnosprawnością
2.2 Zintegrowany system pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzinom.	Tworzenie nowych miejsc, poszerzenie i doskonalenie oferty warsztatów terapii zajęciowej
	Rozwój placówek dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi
2.3 Dążenie do pełnej integracji oraz wyrównanie szans osób niepełnosprawnych	Utworzenie Centrum Aktywizacji Społecznej (CAS), przystosowanego dla osób niepełnosprawnych.
	Upowszechnianie informacji o prawach, uprawnieniach, dostępnych formach pomocy adresowanych do środowiska osób z niepełnosprawnością.
	Wspieranie rodzin w opiece nad osobą z niepełnosprawnością poprzez świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością

Obszar priorytetowy: **PRZEMYSŁ MIASTO PRZYJAZNE SENIOROM**

CEL STRATEGICZNY III

Poprawa jakości życia osób starszych

Cele operacyjne	Kierunki działań
3.1 Ukierunkowanie usług społecznych na wsparcie osób starszych	Udział Gminy Miejskiej Przemysł w projektach oraz programach skierowanych do osób starszych..
	Pozyskiwanie dodatkowych środków na usługi społeczne dedykowane osobom starszym..
3.2 Rozszerzenie działalności na rzecz aktywizacji i integracji społecznej seniorów.	Kontynuowanie zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych.
	Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (m.in. o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur, plakatów.
	Umożliwienie uczestnictwa osób starszych w projektach i programach aktywizujących, w tym m.in. w Programie Gmina Przyjazna Seniorom.

Obszar priorytetowy: **PRZEMYSŁ MIASTO USŁUG SPOŁECZNYCH DLA WSZYSTKICH**

CEL STRATEGICZNY IV

Deinstytucjonalizacja usług pomocy społecznej

Cele operacyjne	Kierunki działań
4.1 Rozwój systemu usług społecznych	Koordinacja usług społecznych przez utworzenie Centrum Usług Społecznych
	Stworzenie Lokalnego Programu Usług Społecznych

8. SPOSÓB REALIZACJI STRATEGII ORAZ RAMY FINANSOWE

Realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemysła na lata 2023–2030 koordynować będzie Wydział Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Przemyslu w ścisłej współpracy z Miejskim Ośrodkiem Pomocy Społecznej⁴⁵ w Przemyslu. Istotne jest wskazanie, że opracowana Strategia stanowi zbiór rekomendowanych działań i nie jest planem pracy. Taka konstrukcja Strategii pozwala na ciągłą jej zmianę w zależności od zmieniających się zapotrzebowań w polityce społecznej miasta Przemysła. Realizacja założeń Strategii odbywała będzie się po przez wykorzystanie instrumentów prawnych, programowych, finansowych i organizacyjnych.

Realizacja celów Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemysła na lata 2023–2030 finansowana będzie z następujących źródeł:

- budżet Miasta Przemysła,
- fundusze zewnętrzne, w tym rządowe, pozarządowe, programy celowe i środki z funduszy Unii Europejskiej,

9. EWALUACJA I MONITORING

Monitoring polegał będzie na systematycznym zbieraniu danych przez instytucje, które będą bezpośrednio zaangażowane w realizację Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemysła. Pozyskane dane zostaną wykorzystane do oceny skuteczności i efektywności realizowanych działań. Na podstawie analizy stanu zastanego od zakładanego zostaną sformułowane wnioski co do wprowadzania zmian.

Raporty monitoringowe będą sporządzane w okresie rocznym. Raporty będą opracowane według ujednoliconego schematu, obejmującego: poziom realizacji celów strategicznych i operacyjnych w formie tabelarycznej i opisowej oraz wnioski z przeprowadzonej analizy wskaźników, będące podstawą do działań korygujących lub aktualizacji niektórych zapisów w Strategii.

Ewaluacja będzie prowadzona poprzez zastosowanie formularza ewaluacyjnego stanowiącego załącznik do niniejszej strategii⁴⁶, zawierającego wskaźniki monitorowania przypisane do poszczególnych celów strategicznych Strategii wraz z określeniem jednostek miary tych wskaźników oraz źródeł ich weryfikacji. Pozyskane dane pozwolą ocenić poszczególne działania sformułowane w Strategii i na podstawie tej oceny zostaną opisane wnioski zarówno te pozytywne jak i negatywne z przedstawieniem możliwości zmian i reakcji na pojawiające się problemy.

⁴⁵ Docelowo zgodnie z założeniami Strategii - MOPS zostanie przekształcony w Centrum Usług Społecznych.

⁴⁶ Str. 97

FORMULARZ EWALUACYJNY

Cel strategiczny	Cel operacyjny	Działanie	Wskaźnik	Jednostka miary	Jednostka odpowiedzialna	Częstotliwość pomiarów	Osiągnięta wartość wskaźnika	Ocena pozytywna/negatywna	Uwagi
CEL STRATEGICZNY I Wzmocnienie pozycji rodziny oraz rozwiązań służących harmonijnemu funkcjonowaniu rodziny w środowisku lokalnym oraz rozwój polityki prorodzinnej.	1.1 Program wsparcia rodzin.	Wdrożenie i monitorowanie programów na rzecz rodzin, w tym m.in. programów mieszkaniowych.	Liczba programów	Program	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
	1.2 Dostosowywanie infrastruktury opiekuńczo – edukacyjnej do potrzeb mieszkańców	Dostosowywanie liczby miejsc i oddziałów w placówkach opiekuńczych i edukacyjnych do zmieniających się potrzeb mieszkańców poszczególnych osiedli.	Liczba miejsc/oddziałów	Miejsce/oddział	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
		Monitoring zmian demograficznych.	Liczba raportów	Raport	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
	1.3 Zbudowanie zintegrowanego systemu pieczy zastępczej	Zapewnienie dzieciom pieczy zastępczej oraz tworzenie warunków do powstawania i działania rodzin zastępczych.	Liczba rodzin zastępczych	Rodzina	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyślu	rocznie			

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemyśla na lata 2023-2030

	1.4 Aktywizacja zawodowa osób bezrobotnych i poszukujących pracy .	Podnoszenie statusu zawodowego i społecznego poprzez dostosowanie kwalifikacji bezrobotnych do potrzeb rynku pracy	Liczba osób bezrobotnych, które podniosły kwalifikacje	Osoba	Powiatowy Urząd Pracy w Przemyślu	rocznie			
		Prowadzenie poradnictwa zawodowego dla bezrobotnych długotrwale zarejestrowanych.	Liczba osób, które skorzystały z poradnictwa	Osoba	Powiatowy Urząd Pracy w Przemyślu	rocznie			
		Rozwój współpracy z lokalnymi Podmiotami Ekonomii Społecznej oraz tworzenie i wspieranie powstawania kolejnych Podmiotów Ekonomii Społecznej w mieście.	Ilość nowych Podmiotów Ekonomii Społecznej (PES)	PES	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
		Organizację szkoleń przygotowujących merytorycznie osoby bezrobotne do prowadzenia własnej firmy.	Ilość nowych firm	Firma	Powiatowy Urząd Pracy w Przemyślu	rocznie			
	1.5 Organizacja pomocy i doskonalenie oferty skierowanej do osób uzależnionych i współuzależnionych, w tym w zakresie	Wspomaganie środowisk pracujących na rzecz rodziny i osób uzależnionych	Liczba osób /organizacji, którym udzielono wsparcia	Wartość wsparcia finansowego lub pozafinansowego	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemyśla na lata 2023-2030

	rozwiązywania problemów alkoholowych, przeciwdziałania narkomanii oraz uzależnieniom behawioralnym.	Zabezpieczenie oferty wzmacniającej abstynencję osób uzależnionych od alkoholu, narkotyków oraz zachowań kompulsywnych (uzależnienia behawioralne).	Liczba programów/ działań	Program/ działanie	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
	1.6 Ograniczenie zachowań ryzykownych związanych z używaniem alkoholu, zażywaniem narkotyków oraz innych substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież.	Kształtowanie pozytywnych postaw społecznych i promocja zdrowego stylu życia.	Liczba działań profilaktycznych podjętych wobec dzieci i młodzieży	Działanie	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
		Wskazywanie dzieciom i młodzieży wartości zdrowotnych oraz podnoszenie ich świadomości w zakresie przyczyn i skutków używania alkoholu, substancji psychoaktywnych.	Liczba działań profilaktycznych podjętych wobec dzieci i młodzieży	Działanie	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
	1.7 Wdrażanie programu profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów przemocy i przeciwdziałania uzależnieniom	Prowadzenie kampanii społecznych na temat szkodliwości używania alkoholu, narkotyków środków odurzających i innych uzależnień.	Ilość kampanii	Kampania	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
		Realizacja programów profilaktycznych skierowanych głównie dla dzieci i młodzieży w szkołach.	Ilość programów	Program	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemyśla na lata 2023-2030

		Wspieranie działań dotyczących promocji zdrowego życia m. in. poprzez tworzenie dzieciom i młodzieży warunków do trzeźwego i zdrowego stylu życia.	Ilość działań	Działanie	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
	1.8 Wsparcie socjalno - bytowe uchodźców wojennych z Ukrainy	Udział Gminy Miejskiej Przemyślu w projektach oraz programach skierowanych do uchodźców.	Ilość realizowanych przedsięwzięć	Działanie	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
		Skoordynowanie działań podmiotów pozarządowych świadczących pomoc uchodźcom z Ukrainy i wypracowanie zasad sieciowej współpracy w ramach sektora społecznego oraz pomiędzy organizacjami a instytucjami miejskimi.	Ilość spotkań/narad	Spotkanie/ narada	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
		Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla uchodźców (m.in. o dostępnych usługach, formach opieki zdrowotnej, edukacji, wolnych miejscach pracy) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur, plakatów.	Ilość kampanii/ Informacji	Kampania/ informacja	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Przemyśla na lata 2023-2030

		Współpraca z organizacjami pozarządowymi wspierających środowiska uchodźcze, w tym również mniejszości etniczne (np. Związek Ukraińców, fundacje reprezentujące środowiska romskie itp.).	Ilość spotkań	Spotkanie	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
	1.9 Zapewnienie uchodźcom pełnego uczestnictwa w życiu społecznym i gospodarczym .	Wsparcie w zakresie edukacji na wszystkich szczeblach, w tym również pomoc w nauce języka polskiego, wyrównywanie różnic edukacyjnych, pomoc psychologiczna i pedagogiczna.	Ilość osób, która otrzyma wsparcie	Osoba	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			

CEL STRATEGICZNY II Poprawa jakości życia osób niepełnosprawnych	2.1 Zminimalizowanie uciążliwości i ograniczeń wynikających z różnych rodzajów niepełnosprawności.	Eliminowanie barier komunikacyjnych i barier funkcjonalnych w budynkach użyteczności publicznej.	Ilość zrealizowanych projektów, wyeliminowanych barier	Działanie	Urząd Miejski w Przemyśle	rocznie			
		Wspieranie rehabilitacji osób niepełnosprawnych poprzez sport, turystykę i rekreację.	Ilość wspartych inicjatyw	Zawarte umowy	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyśle	rocznie			
		Promowanie zatrudniania dla osób z niepełnosprawnością	Ilość działań podjętych w ramach rehabilitacji zawodowej	Działanie	Powiatowy Urząd Pracy w Przemyśle	rocznie			
	2.2 Zintegrowany system pomocy osobom z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzinom.	Tworzenie nowych miejsc, poszerzenie i doskonalenie oferty warsztatów terapii zajęciowej	Liczba miejsc	Miejsce	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyśle	rocznie			
		Rozwój placówek dziennego pobytu dla osób z zaburzeniami psychicznymi	Liczba placówka	Placówka	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyśle	rocznie			
	2.3 Dążenie do pełnej integracji oraz wyrównanie szans osób niepełnosprawnych	Utworzenie Centrum Aktywizacji Społecznej (CAS), przystosowanego dla osób niepełnosprawnych.	Ilość CAS	Jednostka	Urząd Miejski w Przemyśle	rocznie			

CEL STRATEGICZNY III Poprawa jakości życia osób starszych		Upowszechnianie informacji o prawach, uprawnieniach, dostępnych formach pomocy adresowanych do środowiska osób z niepełnosprawnością .	Ilość kampanii/ Informacji	Kampania/ Informacja	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
		Wspieranie rodzin w opiece nad osobą z niepełnosprawnością poprzez świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania osoby z niepełnosprawnością	Ilość osób objętych pomocą	Osoba	Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Przemyślu	rocznie			
	3.1 Ukierunkowanie usług społecznych na wsparcie osób starszych	Udział Gminy Miejskiej Przemyśl w projektach oraz programach skierowanych do osób starszych.	Liczba projektów/ Programów	Projekt/ program	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
		Pozyskiwanie dodatkowych środków na usługi społeczne dedykowane osobom starszym.	Wysokość środków finansowych	Zł	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
	3.2 Rozszerzenie działalności na rzecz aktywizacji i integracji społecznej seniorów.	Kontynuowanie zajęć rekreacyjno-sportowych oraz kulturalnych o charakterze integrującym dla osób starszych.	Liczba wydarzeń	wydarzenie	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			

		Ułatwianie dostępu do informacji przydatnych dla seniorów (m.in. o dostępnych usługach dla osób starszych) poprzez prowadzenie ogólnodostępnych serwisów internetowych, wydawanie informatorów oraz rozpowszechnianie ulotek, broszur, plakatów.	Liczba informacji	Informacja	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
	3.3 Zapewnienie pełnego uczestnictwa osób starszych w życiu społecznym i gospodarczym.	Umożliwienie uczestnictwa osób starszych w projektach i programach aktywizujących, w tym m.in. w Programie Gmina Przyjazna Seniorom.	Liczba uczestników	Osoba	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
CEL STRATEGICZNY IV Deinstytucjonalizacja usług pomocy społecznej	4.1 Rozwój systemu usług społecznych	Koordinacja usług społecznych przez utworzenie Centrum Usług Społecznych (CUS)	Utworzenie Centrum Usług Społecznych	CUS	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			
		Stworzenie Lokalnego Programu Usług Społecznych	Ilość Lokalnych Planów Usług Społecznych	Plan	Urząd Miejski w Przemyślu	rocznie			

WYKAZ ŹRÓDEŁ

<http://bazaps.ekonomiaspoleczna.gov.pl/powiat-12-254-przemysl.html>

<https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/Ekonomia,Spoleczna,4016.html>

<https://rjps.mpips.gov.pl/RJPS/WJ/start.do?miejscowosc=Przemys%C5%9Bl&wojewodztwo=podkarpackie&powiat=m.%20Przemys%C5%9Bl&gmina=Przemys%C5%9Bl&lokalizacja=49.7825,22.774167&typyJednostek=41&stronaListy=1&liczbaPozycjiLista=20&wersja=1&widocznyPanel=karta&wejscieKarta=lista&idJednostki=18772&typId=41>

https://www.ekonomiaspoleczna.gov.pl/download/files/EKONOMIA_SPOLECZNA/Aktualizacja%20KPRES_do%202030.pdf

<https://www.survgo.com/blog/metodologia-cawi-technika-badawcza>

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., (Dz. U. z 1997r., Nr 78, poz.483)

M.P. Gapski, Prawo do świadczeń z pomocy społecznej w świetle Konstytucji RP, Rocznik Administracji Publicznej 2018 (4),

Strategia Demograficzna 2040, Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego 2030, Strategia Sukcesu Miasta Przemyśla na lata 2014-2024,

Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz. U z 2023 r., poz. 901)

Ustawa z dnia 16 czerwca 2021 r. przeciwdziałaniu przemocy domowej (Dz. U. z 2021r., poz.1249 z późn. zm.),

Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych(Dz. U. z 2019 poz. 1818)

Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2023 r., poz. 571)

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2023 r., poz. 100 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 5 sierpnia 2022 r. o ekonomii społecznej (Dz. U. z 2022 r. poz. 1812 z późn. zm.)

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny, (Dz. U. z 2022r., poz.1138 z późn. zm

Ustawa z dnia 6 grudnia 2006 r. o zasadach prowadzenia polityki rozwoju, Dz. U. z 2023r., poz.225 z późn. zm., art. 21 lit. e.

Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (Dz. U. z 2022 r., poz. 447 z późn. zm.)

Załącznik do uchwały nr 135 z dnia 15 czerwca 2022 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą Strategia rozwoju usług społecznych, polityka publiczna do roku 2030 (z perspektywą do 2035 r.), M.P. 2022, poz. 767

Załącznik do uchwały nr 155 z dnia 27 października 2020 r. w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030”, M.P. 2020, poz. 1060.

Załącznik do uchwały nr 102 Rady Ministrów z dnia 17 września 2019 r. w sprawie przyjęcia Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030 (M.P. 2019, poz. 1060).

Załącznik do uchwały nr 105 Rady Ministrów z dnia 17 sierpnia 2021 r. w sprawie przyjęcia polityki publicznej pod nazwą „Krajowy Program Przeciwdziałania Ubóstwu i Wykluczeniu Społecznemu. Aktualizacja 2021–2027, polityka publiczna z perspektywą do roku 2030, M.P. 2021, poz. 843.

Załącznik do Uchwały nr 184/2020 Rady Ministrów z dnia 14 grudnia 2020 r. w sprawie przyjęcia Strategii Rozwoju Kapitału Ludzkiego 2030,

Załącznik do uchwały nr 212 Rady Ministrów z dnia 26 października 2022 r. zmieniająca uchwałę w sprawie przyjęcia programu pod nazwą „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej do 2023 roku. Ekonomia Solidarności Społecznej”, M.P. 2022, poz. 1171

Załącznik do Uchwały nr 8 Rady Ministrów z dnia 14 lutego 2017 r. w sprawie przyjęcia Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju do roku 2020 (z perspektywą do 2030 r.) (M.P. 2017, poz. 260), s. 36.

Załącznik do Uchwały Nr XVI/279/15 Sejmiku Województwa Podkarpackiego w Rzeszowie z dnia 30 listopada 2015r.,
Życie Podkarpackie, 2017

WYKAZ TABEL, WYKRESÓW, SCHEMATÓW I RYSUNKÓW

WYKRES 1 LICZBA ZAREJESTROWANYCH BEZROBOTNYCH W LATACH 2020-2022	22
WYKRES 2 STRUKTURA BEZROBOTNYCH ZGODNIE WG STANU NA 31.12.2022 R.	23
WYKRES 3 LICZBA RODZIN I OSÓB W RODZINACH OBJĘTYCH WSPARCIEM Z POWODU BEZROBOCIA.....	30
WYKRES 4 LICZBA RODZIN I OSÓB W RODZINACH OBJĘTYCH WSPARCIEM ZE WZGLĘDU NA UBÓSTWO	32
WYKRES 5 LICZBA RODZIN I OSÓB W RODZINACH OBJĘTYCH WSPARCIEM ZE WZGLĘDU NA NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ.....	34
WYKRES 6 LICZBA RODZIN, KTÓRYM UDZIELONO POMOCY Z TYTUŁU DŁUGOTRWAŁEJ CHOROBY W LATACH 2020 -2022.....	38
WYKRES 7 UDZIAŁ OSÓB KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z TYTUŁU DŁUGOTRWAŁEJ LUB CIĘŻKIEJ CHOROBY W LATACH 2017-2022.....	38
WYKRES 8 OKRES KORZYSTANIA Z POMOCY SPOŁECZNEJ W LATACH 2020 - 2022	39
WYKRES 9 SYTUACJA DOCHODOWA RODZIN KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ Z TYTUŁU DŁUGOTRWAŁEJ LUB CIĘŻKIEJ CHOROBY W LATACH 2020 - 2022	39
WYKRES 10 LICZBA RODZIN I OSÓB W RODZINACH OBJĘTYCH WSPARCIEM ZE WZGLĘDU NA BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO	40
WYKRES 11 LICZBA RODZIN I OSÓB W RODZINACH OBJĘTYCH WSPARCIEM ZE WZGLĘDU NA ALKOHOLIZM I NARKOMANIĘ	49
WYKRES 12 POJĘCIE PRZEMOCY WG. PEŁNOLETNICH MIESZKAŃCÓW PRZEMYSŁA	51
WYKRES 13 SPRAWCY PRZEMOCY WG. MIESZKAŃCÓW PRZEMYSŁA DOŚWIADCZAJĄCYCH PRZEMOCY W RODZINIE	51
WYKRES 14 RODZAJE PRZEMOCY WG. PEŁNOLETNICH MIESZKAŃCÓW PRZEMYSŁA.....	51
WYKRES 15 GŁÓWNE OGRANICZENIA DOTYCZĄCE MOŻLIWOŚCI ŚWIADCZENIA USŁUG SPOŁECZNYCH PRZEZ PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ – STAN NA 4 KWIETNIA 2023 R.	55
WYKRES 16 UDZIAŁ LUDNOŚCI W WIEKU POPRODUKCYJNYM W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI GMINY MIEJSKIEJ PRZEMYSŁ W LATACH 2020 – 2022	56
WYKRES 17 LICZBA MIESZKAŃCÓW GMINY MIEJSKIEJ PRZEMYSŁ W LATACH 2020 – 2022 W WIEKU 60+ Z PODZIAŁEM NA PŁEĆ	56
WYKRES 18 LICZBA OSÓB, KTÓRYM ZREALIZOWANO USŁUGI OPIEKUŃCZE W LATACH 2020 - 2022.....	57
WYKRES 19 LICZBA OSÓB, KTÓRYM ZREALIZOWANO SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE W LATACH 2020 -2022	58
WYKRES 20 LICZBA OSÓB KORZYSTAJĄCA Z PROPONOWANYCH FORM WSPARCIA W LATACH 2021-2022.....	59
WYKRES 21 STOSUNEK LICZBY MIESZKAŃCÓW DO UCHODźCÓW, KTÓRZY PRZYBYLI DO MIASTA.....	60
WYKRES 22 LICZBA UCHODźCÓW NAPŁYWAJĄCA DO POLSKI OD 24 LUTEGO 2022R. DO 31STYCZNIA 2023R.....	61
WYKRES 23 CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADAWCZEJ ZE WZGLĘDU NA PŁEĆ.	64
WYKRES 24 CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADAWCZEJ ZE WZGLĘDU NA WIEK.....	65
WYKRES 25 CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADAWCZEJ ZE WZGLĘDU NA STATUS SPOŁECZNO- ZAWODOWY	65
WYKRES 26 POZIOM ZADOWOLENIA Z WARUNKÓW ŻYCIA W PRZEMYSŁU	66

WYKRES 27 CZY PRZEMYSŁ JEST DOBRYM MIEJSCEM DO ŻYCIA?	66
WYKRES 28 GŁÓWNE PROBLEMY SPOŁECZNE WEDŁUG MIESZKAŃCÓW PRZEMYSŁA.....	68
WYKRES 29 POZIOM BEZPIECZEŃSTWA W PRZEMYSŁU	69
WYKRES 30 DOSTĘPNOŚĆ DO USŁUG DLA OSÓB STARSZYCH (SENIORÓW).....	69
WYKRES 31 DOSTĘPNOŚĆ DO USŁUG DLA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH.....	70
WYKRES 32 DOSTĘPNOŚĆ DO OPIEKI ZDROWOTNEJ NA TERENIE MIASTA PRZEMYSŁA	70
WYKRES 33 GRUPY ZAGROŻONE MARGINALIZACJĄ I WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM WG. MIESZKAŃCÓW PRZEMYSŁA.....	71
WYKRES 34 NAJMNIEJ EFEKTYWNE DZIAŁANIA REALIZOWANE W PRZEMYSŁU.....	72
WYKRES 35 PROBLEMY SPOŁECZNE RODZIN Z DZIEĆMI	73
WYKRES 36 OCENA DZIAŁAŃ NA RZECZ RODZIN Z DZIEĆMI	74
WYKRES 37 PROBLEMY SPOŁECZNE OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	75
WYKRES 38 OCENA DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH	75
WYKRES 39 PROBLEMY SPOŁECZNE OSÓB STARSZYCH.....	76
WYKRES 40 OCENA DZIAŁAŃ NA RZECZ OSÓB STARSZYCH.....	77
WYKRES 41 PROBLEMY SPOŁECZNE DZIECI I MŁODZIEŻY - CHARAKTERYSTYKA ZJAWISK MAJĄCYCH NEGATYWNY WPŁYW NA DZIECI I MŁODZIEŻ W PRZEMYSŁU.....	78
WYKRES 42 OCENA DZIAŁAŃ NA RZECZ DZIECI I MŁODZIEŻY	78
WYKRES 43 SKALA UZALEŻNIEŃ W PRZEMYSŁU.....	79
WYKRES 44 CHARAKTERYSTYKA SPOŻYCIA ALKOHOLU I NARKOTYKÓW PRZEZ OSOBY DOROSŁE W PRZEMYSŁU	80
WYKRES 45 CHARAKTERYSTYKA SPOŻYCIA ALKOHOLU I NARKOTYKÓW PRZEZ DZIECI I MŁODZIEŻ DO 18 ROKU ŻYCIA W PRZEMYSŁU	80
TABELA 1 PRIORYTETY I KIERUNKI DZIAŁANIA – OBSZAR TEMATYCZNY II.....	17
TABELA 2 DANE O SYTUACJI DEMOGRAFICZNEJ STAN NA 31.12. 2022 R.	20
TABELA 3 STOPA BEZROBOCIA	23
TABELA 4 OSOBY BEZROBOTNE BĘDĄCE W SZCZEGÓLNEJ SYTUACJI NA RYNKU PRACY W MIEŚCIE PRZEMYSŁU W LATACH 2021-2022	24
TABELA 5 LICZBA UCZNIÓW I ODDZIAŁÓW W PRZEDSZKOLACH MIEJSKICH W ROKU SZKOLNYM 2021/2022	24
TABELA 6 LICZBA UCZNIÓW I ODDZIAŁÓW W SZKOŁACH MIEJSKICH OGÓLNODOSTĘPNYCH W ROKU SZKOLNYM 2021/2022	25
TABELA 7 FINANSOWANIE ZADAŃ Z REHABILITACJI SPOŁECZNEJ. PORÓWNANIE WYKONANIA ZADAŃ W LATACH 2020 - 2022	35
TABELA 8 WYKORZYSTANIE PRZYZNANYCH ŚRODKÓW PFRON NA ZADANIA Z ZAKRESU REHABILITACJI SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ W ROKU 2022.	36
TABELA 9 FINANSOWANIE ZADAŃ Z ZAKRESU REHABILITACJI SPOŁECZNEJ – ŚRODKI WŁASNE GMINY MIEJSKIEJ PRZEMYSŁ W LATACH 2020 - 2022	36
TABELA 10 WYDANE ORZECZENIA DLA OSÓB POWYŻEJ 16 ROK ŻYCIA.....	36
TABELA 11 WYDANE ORZECZENIA DLA OSÓB PONIŻEJ 16 ROK ŻYCIA	37
TABELA 12 ZADANIA GMINY W ZAKRESIE WSPIERANIA RODZINY.....	42
TABELA 13 ZADANIA POWIATU W ZAKRESIE SYSTEMU PIECZY ZASTĘPCZEJ.....	42
TABELA 14 PODMIOTY EKONOMII SPOŁECZNEJ W REJESTRZE JEDNOSTEK POMOCY SPOŁECZNEJ.....	54

TABELA 15 ZESTAWIENIE PRYZNANIA ŚWIADCZENIA 300 ZŁ DLA OBYWATELI UKRAINY W 2022 R.....	62
TABELA 16 ZESTAWIENIE PRYZNANIA ŚWIADCZENIA ZA ZAPEWNIENIE ZAKWATEROWANIA I WYŻYWIENIA OBYWATELI UKRAINY W 2022 R.	63
RYSUNEK 1 OBSZARY DZIAŁAŃ.....	90
SCHEMAT 1 PODZIAŁ KOMPETENCJI W ZAKRESIE ORGANIZACJI WSPARCIA RODZINY I PIECZY ZASTĘPCZEJ POMIĘDZY SAMORZĄDAMI	41
SCHEMAT 2 ORGANIZACJA SYSTEMU POMOCY DZIECKU I RODZINIE W MIEŚCIE PRZEMYŚL.....	41